

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

YARATICI DRAMA UYGULAMALARININ OKUL ÖNCESİ DÖNEMİ
ÖĞRENCİLERİNİN BESİNLER KONUSUNDAKİ ÖĞRENMELERİNE VE SOSYAL
UYUM BECERİLERİ KAZANMALARINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Burcu ASLAN

DANIŞMAN

Dr. Öğr.Üyesi Yılmaz KARA

BARTIN- 2018

TC.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**YARATICI DRAMA UYGULAMALARININ OKUL ÖNCESİ DÖNEMİ
ÖĞRENCİLERİNİN BESİNLER KONUSUNDAKİ ÖĞRENMELERİNE VE
SOSYAL UYUM BECERİLERİ KAZANMALARINA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Burcu ASLAN

2008
DANIŞMAN

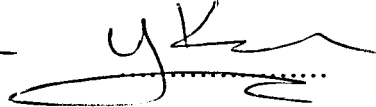
Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz KARA

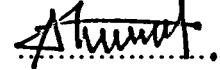
BARTIN-2018

KABUL VE ONAY

Burcu ASLAN tarafından hazırlanan “Yaratıcı Drama Uygulamalarının Okul Öncesi Dönemi Öğrencilerinin Besinler Konusundaki Öğrenmelerine ve Sosyal Uyum Becerileri Kazanmalarına Etkisi” başlıklı bu çalışma 27/06/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğretim Üyesi Murat OKUR

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz KARAT

Üye : Dr. Öğr. Üyesi A. Volkan YILDIZAK

Bu tezin kabulü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun ...../...../.....
tarih ve .....sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

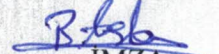

Prof. Dr. Nuriye SEMERCİ

(Enstitü Müdürü)

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna Yılmaz KARA danışmanlığında hazırlamış olduğum “Yaratıcı Drama Uygulamalarının Okul Öncesi Dönemi Öğrencilerinin Besinler Konusundaki Öğrenmelerine Ve Sosyal Uyum Becerileri Kazanmalarına Etkisi” adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

16/07/2018

İMZA

Burcu ASLAN

ÖN SÖZ

Çalışmanın her basamağında ve yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi birikimi ve deneyimlerini esirgemeyip sorduğum her soruya içtenlikle yanıtlayan, zorlukların üstünden gelebileceğim inancını bana hissettiren, çalışma disiplini ve öğretmenlik mesleği adına örnek aldığım, yol gösterenim saygıdeğer tez danışmanım Doktor Öğretim Üyesi Yılmaz KARA'ya sonsuz teşekkür ederim.

Odasına her gittiğimde beni tebessümle karşılayan, tüm samimiyetiyle dinleyen, anlayan, yol gösteren, yüksek lisans derslerinde yaşadığım bazı durumları anlayışla karşılayan, bu süreçte bana çok yardımcı olan saydığım Doç. Dr. Ayla ÇETİN DİNDAR'a teşekkür ederim.

Lisans hayatım boyunca yorumlarıyla her zaman yanımda olan, desteğini her zaman hissettiğim Doktor Öğretim Üyesi Ahmet Volkan YÜZÜAK'a teşekkür ederim.

Bu süreçte yardımlarını esirgemeyen arkadaşım Yasemin SÖNMEZ'e, Toki İlkokulu ve Ortaokulu öğretmen kadrosuna, en büyük destekçim manevi ablam Nurefşan ÖZGÜLTEKİN'e yardım ve desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Son olarak bu süreçte desteklerini her zaman hissettiğim anneme, babama ve abime teşekkür ederim.

Burcu ASLAN

BARTIN-2018

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Yaratıcı Drama Uygulamalarının Okul Öncesi Dönemi Öğrencilerinin Besinler Konusundaki Öğrenmelerine Ve Sosyal Uyum Becerileri Kazanmalarına Etkisi

Burcu ASLAN

Bartın Üniversitesi

**Eğitim Bilimleri Enstitüsü Matematik Ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim
Dalı**

Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz KARA

Bartın–2018, Sayfa: XV + 140

Okul öncesi eğitim, bireyin yaşamını şekillendirdiği kritik dönemi kapsamakta olup bu dönemde kazanılan bilgi, beceri ve davranışlar kişiliğinin temelini oluşturmaktadır. Toplumumuzdaki beslenme alışkanlıklarına baktığımızda hazır gıda tarzında beslenen hazır gıda tarzı yiyecekler tüketen bireyler yetişmektedir. Türk toplumunu hatta dünya sağlığını tehdit eden yetersiz ve dengesiz beslenmeye karşı küçük yaşlarda önlemler alarak beslenme becerileri kazandırılmalıdır. Beslenme alışkanlığı önce aile daha sonra okul ortamında eğlenceli etkinliklerle bütünleştirilerek kazandırılabilir. Bu etkinliklerin başında yaratıcı drama uygulamaları yer almaktadır. Yaratıcı drama uygulamaları grup etkileşimine ve yaparak yaşayarak öğrenmeye dayalı bir öğretim yöntemidir. Yaratıcı drama uygulamaları ile doğru ve dengeli beslenmek adına tüketilmesi gerekli olan besinleri öğrenmede kalıcılık sağlar iken aynı zamanda sosyal beceriler olan; kendini ifade etme, arkadaşlık kurabilme, izin isteme özür dileme, yardım isteme, karşısındaki kişinin sözünü dinleme ve duygularını ifade edebilme becerileri destekleyerek yaşama hazırlama potansiyeline sahiptir.

Bu çalışmanın hedefi yaratıcı drama uygulamalarının okul öncesi dönemi öğrencilerinin besinler konusundaki öğrenmelerine ve sosyal uyum becerileri

kazanmalarına etkisini tespit etmektir. Araştırmada deneysel yöntem kullanılmıştır. Çalışma grubunu İstanbul ili Tuzla ilçesinde yer alan Peyami Safa İlkokulu 2017-2018 eğitim yılı 4-6 yaş grubu 37 okul öncesi öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubunda 18'i deney, 19'u karşılaştırma grubu olmak üzere 37 tane okul öncesi öğrencileri yer almaktadır. Veri toplama aracı olarak geliştirilen Okul Öncesi Besinler Öğretimi Testi (OÖBÖT) ve Avcıoğlu (2007) tarafından geliştirilen Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş) kullanılmıştır. Çalışma 10 hafta sürmüştür. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 22 paket programına aktarılmış ve veriler üzerinden araştırma soruları doğrultusunda aritmetik ortalama, frekans, yüzde, standart sapma, Mann Whitney U, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, Independent t-Testi işlemleri yapılmıştır.

Yapılan yaratıcı drama uygulamaları sonrası deney grubunda okul öncesi dönem besinler öğretimi testinin birinci bölümünde besin çizimlerinde artış olduğu, testin ikinci bölümünde de aldıkları puanlar dikkate alındığında puanlarda artış olduğu tespit edilmiştir. Geleneksel yöntemle besinler öğretimi yapılan karşılaştırma grubunda ise testin birinci bölümünde besin çizimlerinde artış olmadığı, testin ikinci bölümünden de aldıkları puanlar dikkate alındığında testin genelinde anlamlı farklılık görölürken, testi oluşturan sabah kahvaltısı öğünü, kişisel temizlik ürünleri, kiş meyveleri ve besin piramidinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği'den (4-6 Yaş) deney ve karşılaştırma gruplarının aldığı puanlar dikkate alındığında yaratıcı drama uygulamaların yapılan deney grubunun puanlarında anlamlı farklılık bulunurken, karşılaştırma grubunda testin toplamında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Araştırmanın sonuçlarından yola çıktığımızda okul öncesi besinler öğretimi ve sosyal beceri eğitiminde yaratıcı drama uygulamaların geleneksel yönleme oranla daha fazla tercih edilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, Okul öncesi, Besinler, Sosyal uyum becerileri.

ABSTRACT

Master's Thesis

The Impact of Creative Drama Practices on Pre-school Students Learning About Foods and Achieving Social Cohesion Skills

Burcu ASLAN

Bartın University

**Institute of Educational Sciences Department of Mathematics And Science
Education**

Department of Science Teaching

Advisor: Asst. Prof. Yılmaz KARA

Bartın – 2018, Pp: XV+140

Pre-school education covers the critical period in which the individual shapes his life, and the knowledge, skills and behaviors gained during this period form the basis of his personality. When we look at our eating habits in our society, there are individuals who consume unhealthy fast food foods. The Turkish society should be equipped with nutrition skills by taking precautions at an early age against inadequate and unbalanced nutrition threatening world health. Nutrition habits can be earned first by integrating the fun with the family in the school environment. At the beginning of these activities are creative drama practices. Creative drama practices are a teaching method based on group interaction and life learning. With the creative drama practices, it is possible to maintain the nutrients that need to be consumed for proper and balanced nutrition. is preparing to live by supporting the ability to express oneself, make friendships, apologize for permission, ask for help, listen to the voice of the person in question and express their feelings.

The goal of the research is to determine the effects of creative drama practices on pre-school learners' learning about food and social adaptation skills. Experimental method

was used in the study. Peyami Safa Primary School, which is located in the province of Tuzla in Istanbul province, constitutes 37 pre-school students in the age group of 5 years in 2017-2018. Social Skills Assessment Scale (4-6 age) developed by Avcioğlu (2007) and Pre-School Foods Test (OÖBÖT) developed by the researcher were used as a data collection tool. The study lasted 10 weeks. The gathered data in the study were transferred to the SPSS 22 packet program and arithmetic mean, frequency, percent, standard deviation, Mann Whitney U, Wilcoxon Marked Test, Independent t-Test procedures were performed on the data.

It was determined that after the creative drama applications, the first part of pre-school nutrition education test showed an increase in food drawings and the increase in the scores of the second part of the test. In the comparison group in which the food was traditionally taught, there was no significant difference in the morning breakfast meal, personal hygiene products, winter fruits and food pyramid which constitute the test, while there was no increase in the food drawings in the first part of the test and the points they got from the second part of the test. When scores of experimental and comparison groups were taken into account from the Social Skills Assessment Scale (4-6 years), there was a significant difference in the scores of the experimental group of the creative drama applications, but no significant difference was found in the comparison group. Based on the results of the research, we found that creative drama practices in pre-school nutrition education and social skills education should be preferred more than the traditional method.

Keywords: Creative drama, Preschool, Foods, Social adjustment skills.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	II
BEYANNAME.....	III
ÖN SÖZ	IV
ÖZET	V
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XV

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1 Problem	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	3
1.3 Araştırmanın Önemi	4
1.4 Sayılılar	6
1.5 Sınırlılıklar	6
1.6 Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM: LİTERATÜR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1 Drama.....	7
2.1.1 Yaratıcı Dramanın Tanımı	7
2.1.2 Yaratıcı Drama Kavramına Ait Temel Kavramlar Ve Temel Bileşenler	10
2.1.3 Yaratıcı Dramanın Hedefleri.....	13
2.1.4 Yaratıcı Dramanın Önemi	14
2.1.5 Yaratıcı Dramanın Yararları.....	14
2.1.6 Yaratıcı Dramanın Kazandırdığı Temel Beceriler	14
2.1.7 Yaratıcı Drama Teknikleri	17
2.1.8 Yaratıcı Drama Uygulama Aşamaları.....	18
2.1.9 Yaratıcı Drama Uygulama Ögeleri.....	19
2.1.10 Drama Etkinliklerinde Kullanılan Malzemeler	21
2.1.11 Eğitimde Yaratıcı Drama Programının Planlanması	22
2.2 Okul Öncesi Eğitim	23
2.2.1 Okul Öncesi Dönem Eğitiminin Önemi.....	24
2.2.2 Okul Öncesi Dönemi Çocuklarının Gelişim Özellikleri.....	24

2.2.3	Okul Öncesi Fen Eğitimi.....	27
2.2.4	Okul Öncesi Döneminde Fen Eğitiminin Kapsamı	28
2.2.5	Okul Öncesi Fen Eğitiminin Amacı	29
2.2.6	Okul Öncesi Döneminde Beslenmenin Önemi	29
2.2.7	Okul Öncesi Dönemde Beslenme Alışkanlıklarını Etkileyen Faktörler	30
2.2.8	Okul Öncesi Dönem Beslenme Sorunları	31
2.2.9	Okul Öncesi Dönem Besin Grupları.....	32
2.3	Sosyal Uyum Becerileri	34
2.3.1	Sosyal Uyum Becerileriyle İlgili Kavramlar.....	34
2.3.2	Okul Öncesi Dönem Öğrencilerinin Sosyal Uyum Becerileri Gelişim Özellikleri.....	36
2.3.3	Sosyal Uyum Becerilerini Etkileyen Faktörler	38
2.3.4	Sosyal Uyum Becerilerini Destekleyen Etkinlikler.....	39
2.3.5	Sosyal Uyum Beceri Öğretimi ve Yöntemleri	42
2.3.6	Sosyal Uyum Becerilerinin Değerlendirilmesi	45
2.4	İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	48
2.4.1	Okul Öncesi Dönemi Öğrencileri İle Yaratıcı /Drama Yöntemi Çalışmaları	48
2.4.2	Okul Öncesi Dönemde Beslenme Eğitimi Çalışmaları.....	50
2.4.3	Okul Öncesi Dönem Sosyal Beceri Çalışmaları.....	51
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....		54
3.1	Araştırmanın Modeli.....	54
3.2	Çalışma Grubu.....	55
3.3	Çalışma Planı.....	56
3.3.1	Uygulama Öncesi Hazırlıkları.....	56
3.3.2	Uygulama Aşaması	58
3.4	Veri Toplama Araçları	62
3.4.1	Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi	62
3.4.2	Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş).....	65
3.5	Verilerin Toplaması	67
3.6	Verilerin Analizi	68
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR.....		70
4.1	Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Aracılığıyla Elde Edilen Bulgular	70
4.1.1	Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testinin Birinci Bölüme İlişkin Bulgular	71

4.1.2	Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testinin İkinci Bölümüne İlişkin Bulgular	72
4.2	Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş) Bulguları	77
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER		81
5.1	Tartışma	81
5.2	Sonuçlar	84
5.2.1	Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Sonuçları	84
5.2.2	Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6) Yaş Sonuçları	86
5.3	Öneriler	88
KAYNAKÇA		89
EKLER		108
ÖZGEÇMİŞ		140

TABLolar LİSTESİ

Tablo No		Sayfa No
2.1.	Okul Öncesi Dönem Fen Etkinlikleri	27
2.2.	Okul Öncesi Dönem Öğrencileriyle Yaratıcı /Drama Yöntemi Çalışmaları	48
2.3.	Okul Öncesinde Beslenme Eğitimi Çalışmaları	50
2.4.	Okul Öncesinde Sosyal Beceri Eğitimi Çalışmaları	51
3.1.	Araştırmanın Yarı Deneysel Yöntemi	54
3.2.	Çalışma Grubunun Gruplara Ve Cinsiyete Göre Dağılımı	55
3.3.	Fen Etkileri Dersi Besinlerimiz Konu Başlıkları Ve Süresi	59
3.4.	Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Konuları Ve Kapsadığı Kazanımlar	62
3.5.	Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Alt Bölümleri Eşleştirme Maddeleri Ve Alınan Puanlar	64
3.6.	SBDÖ'ye İlişkin Kategoriler Ve Madde Sayıları	65
3.7.	SBDÖ Ve Kategorileri İçin Hesaplanan Güvenirlik Değerleri	66
3.8.	Sosyal Becerileri Beğlendirme Ölçeğinin Alt Ölçekleri Ve Kazanımları	67
4.1.	Uygulama Öncesi Çizilen Besin Resimlerinin Yüzde Ve Frekans Dağılımları	70
4.2.	Uygulama Sonrası Çizilen Besin Resimlerinin Yüzde Ve Frekans Dağılımları	71
4.3.	Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Uygulama Öncesi Puan Dağılımı	72
4.4.	Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Uygulama Sonrası Puan Dağılımı	73
4.5.	Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Uygulama Öncesi- Sonrası Deney Grubu Puan Dağılımı	75
4.6.	Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Uygulama Öncesi-Sonrası Karşılaştırma Grubu Puan Dağılımı	76
4.7.	Uygulama Öncesi Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği Puan Dağılımı	77

4.8.	Uygulama Sonrası Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği Puan Dağılımı	78
4.9.	Deney Grubu Uygulama Öncesi Ve Sonrası SBDÖ Puan Dağılımı	79
4.10	Karşılaştırma Grubu Uygulama Öncesi Ve Sonrası SBDÖ Puan Dağılımı	80

EKLER LİSTESİ

EkNo		SayfaNo
1.	Etik Kurul Raporu	108
2.	MEB Araştırma İzni	109
3.	Veli Onam Formu	110
4.	Çalışma Kapsamında MEB Okul Öncesi Eğitim Programındaki Kazanımlar	111
5.	Yaratıcı Drama Uygulamaları	113
6.	Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi	126
7.	Sosyal Becerileri Değerlendirme (4-6 Yaş) Ölçeği	137
8.	Yaratıcı Drama Eğitimci Eğitimi Sertifikası	138
9.	Çocuk Gelişimi Eğitimi – Çocuk Bakımı Sertifikası	139

KISALTMALAR

DPA: Derecelendirme Puanlama Anahtarı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEGEP: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

NRC: Amerikan Ulusal Eğitimi Standartları

OSBEP: Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Beceri Destek Eğitimi Öğretmen Rehber Kitabı

PISA : Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı

SBDÖ: Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

SS: Standart Sapma

X: Ortalama

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde çalışmaya dair problem durumu, amaç, önem ve araştırmada geçen kavramların tanımları üzerinde durulmuştur.

1.1 Problem

Okul öncesi dönemde verilen eğitim çocukların ilerideki yaşantıları adına büyük bir öneme sahiptir. Okul öncesi eğitim, çocukların gelişim, bireysel özellikleri ve yeteneklerinin göz önüne alınmasıyla fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel alanlarda sağlam temeller üzerinde gelişmesine olanak tanır. Bu dönem çocukların yaratıcılıklarını ön plana çıkardığı, becerilerinin temelini oluşturduğu, güven ve özgüven duygularının kazandığı gelişim dönemidir (Zembat, 1992). Bilgi ve becerilere ilişkin temeller bu dönemde atılır. Böylece ileriki yaşantıların temelleri oluşturulur (Güner, 2008).

Okul öncesi dönem çocuklarının ileriki yaşantılarında ihtiyaç duyacakları bilişsel edinimlerin yanı sıra dil, iletişim, sosyal, duygusal ve öz bakım becerilerini kazanmaları beklenmektedir. Ülkemizde yapılan araştırmalar sonucu beslenme alışkanlıklarının giderek bozulduğu, daha çok hazır gıda tarzı yiyeceklerin tüketildiği sonucuna ulaşılmış ve obezite yaş sınırının okul öncesi döneme kadar geldiği görülmüştür (Sabır, 2014). Bu nedenle beslenme alışkanlığının, okul öncesi dönemi kapsayan 0-5 yaş aralığında kazandırılması gerektiği belirtilmektedir (Çimen, 2009). Ancak ülkemiz okul öncesi eğitim kurumlarında beslenme etkinliklerinin genellikle istenilen düzeyde yapılamadığı rapor edilmektedir (Sabır, 2014). Halbuki doğru ve dengeli beslenme becerilerini çocuk ilk önce ailede daha sonra sosyal bir ortam olan okulda öğrenecektir (Oğuz, 2011).

Ağören (2012) erken çocukluk eğitiminde oyunlarla birleştirilmiş beslenme etkinliklerinin okul öncesi dönemde etkili olduğunu ifade etmektedir. Çünkü okul öncesi döneminde kazanılan beslenme alışkanlıklarının yetişkinlik yaşantısındaki beslenme becerilerinin temelini oluşturduğunu düşünülmektedir. Okul öncesi eğitim bu kadar önemliken birçok duyuya hitap eden zenginleştirilmiş doğru ve dengeli beslenme etkinliklerine yer verilmelidir. Okul öncesi eğitiminde doğru ve dengeli beslenme bilgi ve becerilerini kazandırırken aynı zamanda kendini kontrol etme, kendini ifade etme, grupla

bir iş yapabilme, empati becerileri gibi birçok sosyal becerileri destekleyen çalışmalar yapılmaktadır (Aslan, 2008).

Okul öncesi dönemde edinilmesi beklenen bir başka önemli beceri ise sosyal becerilerdir (Aslan, 2008). Çocuğun sosyalleşmesi doğum anından itibaren başlar. Toplumun yapıtaşı olan aile çocuğun sosyalleşmesi adına büyük rol üstelenmektedir. Aile ortamında çocukların ihtiyaçlarının giderilmesi ile sosyal ilişkilerin temeli atılmaktadır. Çocuğun kendini sosyal bir varlık olarak tanımlaması ve çevresindeki diğer bireyler ile iletişime geçmesi bu dönemde başlar. Sosyal bir varlık olarak etrafındaki bireylerle sağlıklı bir iletişim kurabilmesi için toplum yapısına ve insan ilişkilerine uygun olacak biçimde sosyal uyum becerileri kazanması gerekir (Topaloğlu, 2013).

Okul öncesi dönem çocukların yüksek enerjiye sahip olduğu, akranlarıyla ya da çevresiyle sosyal yaşantılarının sıklık kazandığı ve yeni bilgiler öğrenme konusunda arzu duydukları bir gelişim dönemini kapsamaktadır. Okul öncesi dönem eğitim sürecinde çocuklar oyun temelli öğretim yöntemleriyle ve öğrenciyi aktif hale getiren etkinliklerle öğretim sürecine dahil edilebilir (Gültekin, 2014). Uygun öğrenme ortamında çocuk hem doğru ve dengeli beslenme için tüketilmesi gereken besinleri öğrenebilir hem de sosyal uyum becerilerini kazanabilir. Okul öncesi dönemde geleneksel eğitim anlayışının benimsenmesi durumunda ise çocuk sıraya hapsedilmekte ve eğitim ortamında pasif hale getirilmektedir. Çocukların eğitim ortamında pasif olmaları yaratıcı düşünme, öğrenme ve sosyal uyum gibi becerilerinin istenen düzeyde gelişmesine olanak sağlamamaktadır (Gültekin, 2014). Sonuç olarak okul öncesi dönem öğrencilerinin gelişim dönemlerine uygun eğitim anlayışının benimsenmesi ve eğitimin benimsenen eğitim anlayışına göre şekillendirilmesi gerekmektedir (Bayrakçı, 2007).

Okul öncesi döneme uygun eğitim anlayışının benimsenmesi durumunda öğrenci gelişimini desteklemek, duygu ve düşüncelerini farklı yöntemlerle ifade etmesini sağlamak, işbirlikli çalışmalar ile çocukların yaratıcılığını ön plana çıkartmak, kendini başkasının yerine koyarak o kişinin duygu ve düşüncelerini anlamaya yönelik empatik düşünme becerileri gibi birçok beceriyi farklı yöntemlerle ders içerisinde yer vererek kazandırmak olanaklı hale gelmektedir. Öğrencilerin gelişim dönemlerine uygun, kendilerini ifade edebilecekleri, aktif bir biçimde öğrenme etkinlikleri içerisinde yer alabilecekleri yöntemlerden biri de yaratıcı dramadır (Görgülü, 2009). Yaratıcı drama otantik öğrenme yaşantıları sunarak oyun temelli etkinliklerle öğrenme olanağı sağlar.

Oluşturulan bu öğretim ortamında öğrenen bireyin gelişim dönemine uygun olarak beslenme, etrafındaki canlıları tanıma, basit doğa olaylarının farkına varma gibi fen konularının yanı sıra iletişim, sosyal uyum, öz bakım becerileri gibi edinimleri kazanması olanaklı hale gelir. Yaratıcı drama uygulamaları çocukların yaparak yaşayarak öğrenmesine fırsat sağladığından kazanılan bilgi ve becerilerin de kalıcılık göstermesi beklenir (Ormancı, 2011). Kısaca, okul öncesi dönemde yaratıcı drama yönteminin benimsenmesi hem fen konularının öğretimi hem de beceri kazanımı için uygun bir öğrenme ortamı sağlamaktadır (Akköse, 2008; Pekdoğan, 2011) .

Okul öncesi dönemde gerçekleştirilen yaratıcı drama etkinliklerini konu edinen alan yazın çalışmaları incelendiğinde yapılan çalışmaların yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin bilgi ve becerilerine etkilerine odaklandığı görülmektedir. Okul öncesi eğitime devam eden altı yaş grubu çocuklarına drama eğitimi verilmesinin beslenme alışkanlıklarına olumlu yönde etki yaptığı sonucuna ulaşan çalışmaların olduğu görülmüştür (Sütçü, 2006). Yine yaratıcı drama eğitiminin beş ve altı yaş grubu çocuklarının sosyal duygusal gelişiminde olumlu yönde etki yaptığı sonucuna ulaşan çalışmalara rastlanmıştır (Köksalan, 2014). Ancak okul öncesi fen etkinlikleri dersi kapsamında yaratıcı drama uygulamalarının kullanılmasının besinler öğretimine ve sosyal becerileri kazanmalarına yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Okul öncesi dönem öğrencilerinin kendilerini sosyal bir varlık olarak tanımlaması ve çevresindeki diğer kişiler ile iletişime geçmesi bu dönemde başlar. Bireyin sosyal bir varlık olarak çevresindeki kişilerle sağlıklı bir iletişim kurabilmesi için toplum yapısına ve insan ilişkilerine uygun olacak biçimde sosyal uyum becerileri kazanması gerekir. Yine okul öncesi dönemde sağlığın önemi, sağlıklı olabilmek için yenilmesi gereken besinler, yararlı ve zararlı besinler, gün içerisinde hangi besinin tüketilmesi gerektiği bilinmelidir. Okul öncesi dönemde uygulanan yaratıcı drama yöntemi besinler konusunda farkındalık kazanma yanı sıra sosyal uyum becerileri kazanma konusunda öğrencilere katkılar sağlama potansiyeline sahiptir. Bu nedenle çalışmada besinler konusunun öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının okul öncesi dönemi öğrencilerinin besinler konusundaki öğrenmelerine hem de sosyal uyum becerileri kazanmalarına etkisinin olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Okul öncesi dönem öğrencilerinin besinler konusundaki öğrenmelerine yaratıcı drama yönteminin geleneksel yöntemle (düz anlatım, soru cevap) oranla etkisi var mıdır?

2. Okul öncesi dönem öğrencilerinin sosyal uyum becerileri kazanmalarında yaratıcı drama yönteminin geleneksel yöntemle (düz anlatım, soru cevap) oranla etkisi var mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Okul öncesi eğitim, bireyin yaşamını etkileyen kritik bir dönemi kapsamaktadır. Çocuğun bu dönemde edindiği bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıklar gelecek yılların temelini oluşturmaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların aldığı eğitim gelişimlerine, davranışlarına, alışkanlıklarına ve başarılarına olumlu yönde etki yapmaktadır. Çocukların her yaş döneminde verimli sonuçlar alabilmek, onların gelişim düzeylerine uygun olarak ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıdır (Ahmetoğlu, 2009).

Okul öncesi dönemin temel ihtiyaçlardan biri beslenmedir. Bu yaş grubunda beslenmedeki en önemli faktör çocuğa iyi bir beslenme alışkanlığının kazandırılmasıdır. Çocuklukta edinilen beslenme alışkanlıklarının yetişkinlik dönemindeki beslenme düzeni üzerindeki etkisi büyüktür (Köroğlu, 2009). Çocuk beslenmesi ile ilgili olarak yapılan bir araştırmada yeni besinlerle tanışma ve yeni beslenme alışkanlıkları olup bu dönem beslenme bozukluğu riski en yüksek grup olarak değerlendirilmektedir (Köroğlu, 2009). Bu nedenle okul öncesi çocuklarına oyun temelli etkinliklerle doğru ve dengeli beslenmeleri için tüketmeleri gereken besinler öğretmeli, beslenme becerileri kazandırılmalıdır.

Ayrıca oyun temelli etkinliklerle çocuklar kendini ifade etme, kendini kontrol etme, sözel açıklama ve dinleme becerilerini etkin kullanarak sosyal uyum becerilerini de kazanabilir (Aslan, 2008). Çünkü okul öncesi eğitiminin amacı bilgi odaklı olmamakla birlikte sosyal beceri gelişim alanını destekleyerek sosyal hayata hazırlamaktır. Sosyal beceriler, çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminin önemli unsurlarından biri olabilmektedir. Sosyal beceriye sahip olmayan çocuklar günlük yaşamlarında sıkça karşılaştıkları problemleri çözme konusunda sosyal beceriye sahip çocuklardan daha yetersiz olabilirler. Sosyal beceri konusunda yoksun olmaları nedeniyle toplu ortamlarda

uygun olmayan davranışlar sergileyebilirler ve diğer bireylerle sorun yaşayabilirler. Ayrıca sosyal ilişkilerindeki sorunlar bireyin okul yaşantısını olumsuz etkileyebilir.

Sosyal beceriye sahip çocuklar başta ailesi olmak üzere akranları ve çevresindeki diğer bireylerle olumlu ilişkiler kurabilme potansiyeline sahip olabilirler. Sosyal beceriye sahip bireyler olumlu ilişkiler kurduklarından çevresindeki diğer bireyler tarafından sevilir ve grup ile yapılan etkinliklerde istenilen birey konumunu gelebilirler. Ayrıca bu tür bireyler karşılaştıkları sorunlar karşısında esnek ve yapıcı yaklaşımlar sergileyebilir (Polat, 2014).

Çocukların okul öncesi dönemden itibaren sosyal beceri gelişim alanına yönelik yaptığı etkinlikler yetişkinlik dönemindeki sosyal ilişkilerin temelini oluşturmaktadır (Aslan, 2008). Çünkü okul öncesi dönem beceri kazanma konusunda en kritik dönemi kapsamaktadır. Okul öncesi dönemde sosyal beceri eğitimi alan çocuklar özgüveni yüksek, kendileri ve çevresindeki bireylerle barışık, problem çözme yeteneği yüksek bireyler haline gelmektedir.

Bireyin gelişim alanlarının gelişmesinde önemli bir yere sahip olan okul öncesi dönemde sosyal becerileri kazandırma konusunda yapılan etkinliklerin payı oldukça fazladır. Okul öncesi dönem eğitiminde yapılan etkinlikler bakıldığında daha çok oyun temelli etkinliklerin olduğu rapor edilmiştir (Aslan, 2008). Oyun temelli etkinlikler genelde büyüklerini taklit etme, rol yapma gibi tekniklerin kullanıldığı dramatize edilmiş oyun etkinlikleridir.

Okul öncesi dönemde kullanılan dramatize edilen oyun temelli etkinliklerin başında yaratıcı drama yer almaktadır (Aslan, 2008). Yaratıcı drama etkinlikleriyle çocuklar doğru ve dengeli beslenmeye yönelik bilgileri kendi yaşantılarıyla içselleştirip arkadaş grubuyla canlandırarak kalıcı öğrenme ve sosyal bir alanda ortak iş yaparken arkadaşlara sergilenen davranışların temellerini oluşturmakta olan sosyal uyum becerileri kazanmada etkili bir yöntemdir. Bu nedenle okul öncesi dönemi öğrencilerinin doğru ve dengeli beslenmeleri için tüketmeleri önem arz eden besinleri öğrenmesine ve sosyal uyum becerileri kazanmasında geleneksel öğretim yöntemlerinden farklı olarak yaratıcı drama uygulamalarının etkinliğini araştıran çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

1.4 Sayılılar

Besinler öğretimi ve sosyal uyum becerileri için yazılan yaratıcı drama uygulamalarının okul öncesi dönem öğrencilerinin gelişim düzeyine uygun olduğu düşünülmektedir. Ayrıca okul öncesi dönem öğrencilerin geliştirilen okul öncesi dönem besinler öğretimi testine bilinçli olarak cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.5 Sınırlılıklar

Bu çalışma 2017-2018 eğitim öğretim yılında eğitim gören okul öncesi dönem 4-6 yaş aralığındaki beş yaş grubu öğrencileriyle ikinci dönemde yapılan bir çalışmadır. Çalışma konusu okul öncesi fen etkinlikleri dersi çerçevesinde yaratıcı drama uygulamalarına yer verilmesiyle okul öncesi dönem öğrencilerinde önem arz eden doğru ve dengeli beslenmeye yönelik besinler ve sosyal becerilerle sınırlıdır. Ayrıca çalışma için geliştirilen okul öncesi dönem besinler testi soruları ve Avcıoğlu (2007) tarafından geliştirilen Sosyal Becerileri Ölçeği (4-6 Yaş)'ta yer alan maddeler ile sınırlı tutulmuştur.

1.6 Tanımlar

Okul öncesi dönem: İlkokul dönemine gelmemiş, çocukların gelişim seviyeleri, kişisel özelliklerine uygun, çeşitli materyal ve öğretim yöntemleriyle çocukların bilişsel sosyal uyum, bedensel ve psikomotor becerilerini geliştiren, onları ilkokula ya da hayata hazırlayan ilk basamak özelliği taşıyan bir süreçtir (Kır ve diğerleri, 2017).

Yaratıcı drama: Senaryonun yer almadığı doğaçlama ve rol oynama tekniklerinden faydalanarak grup ile yapılan canlandırmalara denmektedir.

Besin: Canlıların beslenmesi, büyüüp gelişmesi ve yaşamlarını sürdürebilmeleri için tükettikleri her türlü şey.

Sosyal beceri: Sosyal beceri kişilerin birbirleriyle olan ilişkilerini anlama, çözümlenme ve buna uygun tepkiler verme, amaca uygun davranışlar kazanma ve sergileme, hem gözlenen hem de gözlenemeyen bilişsel duygu öğelerini içinde bulunduran öğrenebilir davranışlardır (Kara ve Çam, 2007).

BÖLÜM II

2. LİTERATÜR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma konusunu kapsayan yaratıcı drama, okul öncesi dönem, besin, sosyal uyum becerilerine yönelik literatür taraması yapılarak açıklamalara yer verilmiştir.

2.1 Drama

Drama, ezbere dayalı eğitim sistemine karşı ortaya çıkan “yaparak yaşayarak öğrenme” anlamı ifade eden eğitim ve öğretim süreci için yeni bir olgudur (Adıgüzel, 2006). 20 yy.’da bireyin estetik veya gelişim aşamalarına yönelik ihtiyaçlarını karşılayan bir alan olarak kabul görülmüştür (Üstündağ, 2002a). Türkçede karşılığı tam olarak bulunmamakla birlikte anlam olarak hareket etme, eyleme geçme aksiyonunu ifade eder. Tiyatro bilimi çerçevesinde gelişen drama; soyutlanmış olayları ve özetlenmiş durumları içerir. Türkçede yer verdiğimiz “dram” sözcüğü ise, Fransız dilinde son harfi “e” ile sonlanan “drame” kelimesinden gelmektedir. Fransız toplumunda “burjuva tiyatrosu” olarak ifade edilen drama sözcüğü toplum ağzında “acıklı oyun” olarak kullanılmıştır (San, 1990). Kişinin, bireyle yaşadığı her türlü ilişki, etki-tepki etkileşimi, bir nesne ile ortaya çıkan bir etkileşim bile drama şeklinde ifade edilmiştir (San, 1990). “Drama” eski Yunan dilinde “bir şey yapma” veya “yapılan şey” ifadesinde kullanılmıştır. Diğer bir ifadeyle “oynamak” anlamı taşımaktadır. Antik tiyatronun gelişimi ile “belirli kişinin katılımcılara anlamlı olan bir durumu yaptırması” haline dönüşmüştür. Dram sanatı, insanla ilgili olan ya da olmayan herhangi bir durumun sanatsal bir kurguyla canlandırıldığı üretim işidir. Aristoteles bu durumu “hayattaki bir hareketin ya da durumun yeniden inşa edilmesi” olarak açıklamaktadır. Drama gerçeği olduğu gibi yansıtmamakla beraber belirli bir kişinin sahip olduğu özelliklerin simgelenmesidir (Nutku, 2001).

2.1.1 Yaratıcı Dramanın Tanımı

Yaratıcı drama kavramını San (1996), “rol yapma, doğaçlama, tiyatro ya da drama tekniklerinden faydalanarak kişilerin bir arada, yaşanmış ya da yaşanma ihtimali olan olay, fikir ve soyut kavramı, herhangi bir hareketi var olan bilişsel örüntüler doğrultusunda gözden geçirmesi, oyun süreçlerini anlamlandırması ve oynaması” olarak ifade etmektedir.

Yaratıcı drama; kişilerin yaratıcılıklarını geliştirme ve arttırma amacıyla dramanın kullanımınıdır (Okvuran, 1995). Yaratıcı dramanın doğal olması nedeniyle yazılı bir metne gerek duyulmaz. Ayrıca sahne ortamında sahnelenmesine gerek yoktur. Drama grubunda yer alan kişiler, liderin öncülüğünde drama etkinliğine katılan kişilerin, yaşamış oldukları veya hayal ettikleri durumları, yaratıcı drama yöntemiyle ortaya koymaya çalışırlar. Yaratıcı dramada durumu olduğu gibi kabul etme söz konusu olamaz, bireylerin hayal güçlerini de katlamaları istenir. Yaratıcı drama etkinlikleri, tiyatro etkinliği olarak algılanmamalıdır. Tiyatro tekniklerine başvurulur fakat bir metne veya senaryoya uyma zorunluğu bulunmamaktadır. Önceden planlama olsa dahi katılımcılarla birlikte bir durumu o esnada sergileme olanağı da bulunmaktadır (San, 1979).

Yaratıcı drama çalışmaları iyi organizasyonla her yerde, her mekanda yapılabilir. Sahne ortamında oynanabileceği gibi sınıf, müze ve turistik yerlerde dahi canlandırılabilir. Yaratıcı drama uygulamaları prova yapılmadan ve bir anda ortaya çıkan etkinliklerdir (Ömeroğlu ve Dere, 2002). Ancak tiyatro etkinliği için ortam ve provalar olmalıdır.

Yaratıcı drama etkinliklerinde; kostüm, aksesuar, dekor, ışıklandırma kullanımına yer verilme de bu öğeler yer almadan da drama etkinlikleri oynatılabilir. Tiyatroda bu öğeler kesinlikle yer almalıdır (Duatepe ve Ubuz, 2004). Tiyatro süreç tasarımı benimser, oluşturulan her öğenin yerine getirilmesi zorunluluğu vardır. Yaratıcı dramada düzenlenen öğeler üzerinde etkinliğe katılanların vermiş olduğu tepkiler ışığında değişikliğe gidebilir. Tiyatro sanatı çalışmalarında, oyunculuk yeteneği olan kişiler rol alır. Yaratıcı dramada oyuncuda izleyici de kişinin kendisidir (Üstündağ, 2002a).

Yaratıcı drama uygulamaları sonunda kazanılan becerilere bakıldığında çok fazla davranış, tutum ya da becerilerin kazandırıldığı çoklu zekâ ve duygusal zekâ ile kişisel değişkenlerin direk örtüştüğü belirtilmiştir (Üstündağ, 1999). San (2002), yaratıcı dramayı ezberci sisteme karşı ortaya çıkan değişkenli yöntem ve tekniklerden biri olarak ifade etmiştir.

Yaratıcı drama yöntemi sınıflarda uygulanması durumunda öğretmenin farklı öğrenme olanakları sunmasına yardımcı olmaktadır (Duatepe ve Ubuz, 2004). Baker'e (1996) göre, öğretmenin görevi, derslerde yer alan konu ve kavramları yaşantılar yoluyla öğrencilere kazandırmaktadır. Drama öğrencilerin oluşan yeni bilgiler ile eski bilgiler arasında bağlantı kurmasını sağlayarak anlamlı öğrenmelerine yardımcı olmaktadır (Boran,

2005). Yaratıcı drama özellikle şiir, müzik ve fen bilimleri gibi birçok alanda öğretilen kavramların yapılandırmasını kolaylaştıran bir öğretim yöntemi olarak görülmektedir (Jahanian, 1997). Özetle yaratıcı drama etkileşimli, tartışarak, keşfederek, iş birlikli, sosyal, duygusal, kavram ve etkin öğrenme gibi farklı öğrenme çeşitlerini birlikte ortaya koyan bir alternatif öğrenme yöntemidir (Önder, 2016).

Yaratıcı drama; yaratıcılığı artıran ve imgelem potansiyelini aktifleştiren, etkili iletişim kurmaya olanak sağlamaktadır (Hornbook, 1993). Yaratıcı drama etkinlikleri aktif katılım gerektirmektedir (Demirel, 2006). Katılımcıların duygu ve düşüncelerini uygun davranışa dönüştürmelerine yardımcı olmaktadır. Bireylerin iletişim becerilerini geliştirmede katkı sağlamaktadır. Diğer bireyleri anlamak için empati kurma gibi birçok fırsatlar sunmaktadır (Ohara, 2001). Yaratıcı drama etkinliklerinin eğlenceli çalışmalar olduğu söylenmektedir (Jahanian, 1997; Pinciotti, 1993; Freeman, Sullivan ve Fulton, 2003). Yaratıcı drama, bireylerin zeka, duygu, devinimsel şekilde öğrenme sürecine aktif katılımı ile çevresiyle etkileşim halinde bulunmalarına, çeşitli öğrenme yaşantılarına sahip olmalarına ve öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasına imkân sağlamaktadır (Jensen, Rechis ve Luna, 2002; Adıgüzel, 2006).

Yaratıcı dramanın duygusal alanda tutumlara etki ettiğini (Duatepe ve Ubuz, 2004; Sağırılı ve Gürdal, 2002; Hurd, 1991; Okvuran, 2003), zeka alanında ise, farklı konu alanlarında erişiyi artırdığı (Kamen, 1992; Duatepe ve Ubuz, 2004; Üstündağ, 1998; Özsoy, 2003; Sarıçoban, 2004; Koç, 1999; Beyazıtöğlü, 1996; Braund, 1999), dil gelişiminde katkı sağladığı (Gönen ve Dalkılıç, 1997; Aral, Baran, Alisinaoğlu, Aktaş, Başar ve Köksal 1997) görülmüştür.

Fen Bilimleri dersi konu ve kavramları öğrenme süreci, bireylerin eleştirerek düşünen, araştıran ve sorgulayan, sorun çözebilen ve karar verme becerisini geliştirmeyi, yaşadığı süre boyunca öğrenmeye arzulu kişiler olmalarını, üzerinde yaşadığı dünyada gerçekleşen durumlara merak duygularının sürekli hale gelmesi amacıyla gereksinim duyduğu fen dersine ait beceri, tutum, değer, anlayış ve bilgilere ulaşmaları hedeflemektedir (Ormancı, 2011). Yaratıcı drama öğrencilerin etkin katılımını sağlayan öğrenme sürecidir. Yaratıcı drama derste etkin katılımı sağlayan bir alternatif öğrenme yöntemidir. Bu nedenle Fen Bilimleri dersinin amaçlarına ulaşmasını sağlamada pozitif potansiyele sahiptir (Ormancı, 2011).

Yaratıcı drama etkinliklerinde oluşturulan gruplar, öğrencilerin sosyalleşmelerine ve iletişim becerilerine katkı sağlamaktadır (Kamen, 1992; Sağır ve Gürdal 2002). Böylece Fen Bilgisi eğitiminde iş birlikli öğrenmenin ilk adımı atılmış olur (Andersen, 2004; Özdemir ve Üstündağ, 2007). Kavram öğretimi kolay hale getirir. Fen Bilimleri dersinde öğretilen kavramlar dramayla oyunlaştırılarak öğrenmeyi kolaylaştırır ayrıca fen dersini daha eğlenceli hâle getirir (Gürdal, Şahin ve Çağlar, 2001).

2.1.2 Yaratıcı Drama Kavramına Ait Temel Kavramlar Ve Temel Bileşenler

Yaratıcılık: Yaratıcılık, önce olmamış bağlantıları oluşturabilme, bu şekilde özgün fikirler içerisinde, yeni yaşanmışlıklar, tecrübeler, yeni fikirler ve özgün ürünler meydana çıkarma şeklinde tanımlanmıştır (San, 1990).

İletişim ve Etkileşim: Bilgiyi oluşturma, iletme ve anlamlandırma sürecini kapsar. İletişim, bireylerin bilgi/yön oluşturarak birbiri üzerinden ilettikleri ve bu ilettiklerini anlama, yorumlama sürecidir (Dökmen, 2008). İletişim “ileti”nin iletilmesini kapsayan vakittir; bu aşamanın gerçekleşmesi için iletinin yanında verici ve alıcı öğelerin yer almasına gerek duyulur. Verici aldığı mesajı iletmekle sorumludur. Alıcının böyle bir sorumluluğuna gerek duyulmaz. Drama etkinliklerinde bireyler veya grup arasında etkileşimin bir taraflı olmasından çıkarak alıcının vericiye döndürülmesi halinde iletişim kavramının yerini etkileşim kavramı almaktadır (Çebi, 1996).

Dramatik Oyun: Bireylerin etraflarında keşfe çıktığı rolleri, hareketleri taklit ederek özgürce oynadıkları oyundur. Oyunun zamanlaması kesin olarak belli değildir. Taklitten beslenir. Örneğin; evcilik, öğretmencilik yapılandırılan çocuksu oyunlarından (Tuluk, 2004).

Rol Oynama: Gerçeğin bir şekilde ortaya konulması veya oyun ortamı ve imkanlar çerçevesinde yeniden ifade edilmesidir. Rolü sergileyen birey gerçekliği yansıtır. Gerçekliği yansıtmada amaçta yaşama dair farklı ihtimallerin denenebilmesi söz konusu olur ya da bir diğer ifadeyle kişi gerçek durumlara dair kendince bir şablon oluşturabilir (Çevik, 2005).

Rol oynama; düşünce, olay problem ve durumun gruptaki tüm kişiler tarafından ya da grup içerisinden seçilen bireylerin dram etmesi temeline dayanmaktadır. Grupta yer alan diğer kişiler, sadece dinleme ve konuşma yerine oyunu izler ve konuyu ayrıntılı olarak

inceler. İzleme pozisyonunda olan kişiler oyunu sadece izlerken, rolü üstlenenler oyunu hem oynar hem de yaşar. Rol oynama esnasında, grup içerisindeki kişiler birbirlerini destekler, birbirini eleştirir. Rol oynama, bu nitelikleriyle bireylerin başkası gibi düşünüp hissedebilmelerine imkan verir. Burada önemli nokta “-miş gibi yapmak” olgusunu hissetmektir. Bu durum oynanan oyunu bütün bir şekilde düşünmek ve sahnelenen oyunu tüm yönleriyle ele almak için açıklayıcı bir rol üstlenmektedir (San, 1983).

Rol oynama; bireysel ilişkilerde, sorunlarda fikirler ya da kritik olaylarda kişilerin düşüncelerini veya verdikleri değerleri meydana çıkarır (Tuluk, 2004). Rol oynama; yaratıcı düşünme ve imgelim gücünü içine almaktadır (Adıgüzel, 2006). Rol oynama tekniğinde katılanların rahatça ve özgürce hareket edebilmeleri, yaratıcılık ve imgelim güçlerinin en üst düzeyde kullanılması nedeniyle önemli boyuttur. Rol oynama tekniği ile bireyler, başka kişilerin karakterine girer ve kişilerin hissettiklerini düşüncelerini drama etkinliği ile yaşama fırsatı bulurlar (Güner, 2008). Rol oynama, kişilerin farklı karakterleri oynaması yoluyla değişik olaylarla karşı karşıya gelmesine, çatışma yaşamasına, kızma duygusu yaşamasına, değişik problemlerin çözümü için deneyimler kazanmasına katkı sağlar (Çevik, 2004). Birey bu yolla duygularını kontrol etmeyi öğrenmiş olur. Rol oynama sadece problem durumlarına çözüm bulan değil, rolü oynayan kişilerin davranışlarını analiz etmeye ve kişiler arasında ortaya çıkan problemleri kavramaya da yardım etmektedir (Çevik, 2004). Rol oynama yöntemi ile gündelik hayatın sahnelenmesine, bireylerin ileri hayatında rastlayabileceği problemlerin cevabını bulabilmesine faydalı olabilecek deneyimler sağlamaya olanak oluşturmaktadır (Pekdoğan, 2011). Bireyler oynadıkları karakterlerle konuşma, dinleme, yazma ve okuma dil becerilerini kullanır. Dil kullanımındaki çeşitlilik, dili soyut ifadelerden kurtarıp somutlaştırarak ifade edebilmeye olanak sağlar (Koç, 2009). Karakterlerin benimsenmesi esnasında öğrenen kişilerin karşılaştığı farklı duygu, tutum, güdülenme seviyeleri gibi duygusal hareketlerde bireylerin iç dünyalarının zenginleşmesini sağlar (San, 1983).

Doğaçlama: Hazırlık çalışmaları üzerine oluşturulur ve önemli derecede grup hareketliliğinden yararlanır (Güner, 2008). Grup hareketleriyle canlandırılan roller oyun gibi benzeri süreçleri içerir. Doğaçlama, bireylere sosyal ortamlarda gerçeğe uygun davranışlar sergilemesi için olanak verir ve gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri olaylara hazırlık sağlar (Bayrakçı, 2007). Doğaçlama insan davranışlarını yönlendirici etkiye sahiptir. Birbirlerini tanımayan iki kişinin birbiriyle karşılaştıklarında sergileyecekleri

hareketleri bir tür doğaçlama şeklinde görmelerine fırsat verir (Güven Metin, 1999). Diğer bir ifadeyle doğaçlama, bir anda oluşan bir olaydan ziyade, belirli kalıp ve kurallara göre değişiklik gösteren ve değişebilen hareketleri ve oluşumları içerir. Bir anda oluşuyormuş gibi bilirse de belirli hazırlık aşamalarını içerir (Okvuran, 2001). Çocukların oyunları da bir tip doğaçlamaya girer.

Birey, drama etkinliğiyle etkileşim halinde olduğu grubu tanır, kendine özgüveni artar, duygu ve düşüncelerini söz ile ya da vücut hareketleriyle özgürce sergileyebilir (Bayram ve diğerleri, 1999). Doğaçlama yönteminin iyi veya kötü olmasını belirleyen ölçüt inandırıcılıktır. Diğer bir ifadeyle seyircilere oynadığı durumu inandırmaktır. Doğaçlama yönteminde doğru-yanlış yer almaz, amaç ikna edici ya da inandırıcı olmaktır. Ayrıca drama etkinliklerinde, malzemenin oyuna uygun olması önemli bir ölçütlerden biridir. Genç bayanın erkek, çocuk ya da yaşlı karakterlerini inandırıcı şekilde sergilemesi zor olabilir. Bu nedenle çalışmalarda doğaçlamaya yer verirken karşı taraftaki kişiyi inandırabileceğimiz roller seçilmelidir (Çevik, 2004).

Dramanın en temel bileşenleri “Tiyatro Ansiklopedisi”nde H.W. Nickel tarafından şu şekilde sıralanmıştır:

- Beden Temelli Oyun ve Egzersizler
- Materyal Temelli Oyun ve Egzersizler
- İletişime Yönelik Oyun ve Egzersizler
- Sözel Oyun ve Egzersizler
- Gruba Yönelik Oyun ve Egzersizler
- Rol Yapma Oyun ve Egzersizleri
- Doğaçlama Temelli Oyun ve Egzersizler
- B. Brecht’in Öğrenme ve Öğretme Oyun Egzersizleri
- Tiyatro Temelli Oyun ve Egzersizler (Çevik, 2006).

Drama süreci içerisinde farklı oyunlara da yer verilebilir. Birey dramada ben, sen ve biz kavramlarını edinir. Paylaşım, yardımlaşma, galibiyet ve yenilme duygusunu

yaşayarak öğrenir. Güven duygusu, karar verebilme, iletişim kurabilme hem drama hem de oyunda bulunan benzer yanlardır. Drama aslında oyun temelli olduğundan evrensel ve kültürel oyunlara yer verilir (Bayram ve diğerleri, 1999).

Drama etkinliğinin verimliliğini artıran önemli unsurlardan biri materyaldir. Materyallerin temin edilmesi drama etkinlikleri için olumlu sonuçlar verir. Kostümlerin ve dekorun kullanılması sergilenen durumu daha dikkat çekici hale getirir. Ayrıca öğrencinin drama etkinliğine iyi şekilde konsantre olmasına ve oynayacağı karaktere kolaylıkla girmesine neden olur. Her çeşit araç gereç drama malzemesi olarak kullanılabilir.

2.1.3 Yaratıcı Dramanın Hedefleri

Günümüz eğitim anlayışı içinde yaratıcı dramanın yararları yaratıcı düşünme ve estetik gelişimde fayda sağlama, eleştirel düşünme becerisini sağlama, sosyal alanda gelişme ve grupla çalışma becerisi kazandırma, özgüven becerisini artırma ve karar verme becerisini kazandırma, dil gelişimi ile iletişim becerisini kazandırma olarak sıralanmıştır (Üstündağ, 2002a). Üstündağ'ya (2002b) göre yaratıcı dramanın bilişsel ve duyuşsal hedefleri şunlardır: Bireysel özellikleri tanıyabilme, bireysel farklılıkları ayırt edebilme, grupla iletişim ve etkileşim kurma, dikkatini birey, varlık, olay vb. üzerinde yoğunlaştırma, değişik çalışmalarda güven duygusunu geliştirme, kişisel özellikler ile duygu çalışmaları arasındaki bağlantıyı kavrayabilme, drama, öğrenme ve duygu çalışmaları arasındaki bağlantıyı ifade edebilme, gündelik hayatta beş duyusunu kullanmada isteklik, oyunla ilişkilerini ifade edebilme, rol oynama, doğaçlamalar ve grup etkinlikleri arasındaki ilişkiyi kavrayabilme, rol oynamalar ve doğaçlamalara katılmaktan zevk alabilme, yaratıcı dramayla ilgili bilgi birikimini günlük yaşamında kullanmaya, anıların (ön bilgilerin, yaşantıların, hazır bulunuşluğun vd.) önemini kavrayabilme, anıların yaratıcı drama sürecindeki yerinin farkında olma, empatik düşünce ile yaratıcı drama arasındaki ilişkileri değerlendirebilme, günlük yaşamda kendini başkasının yerine koyabilme, güncel problemlerin çözülmesinde yaratıcı dramayı kullanabilme, yaratıcı dramanın toplumda edindiği yeri kavrayabilme, toplumsal yaşamdaki gözlem gücünü geliştirebilme, gözlem yeteneğini kullanma istekliliğinin artması, yaratıcı drama ile yazılı metin türleri arasındaki ilişkileri fark edebilme ve kendi yazınsal ürününü yazabilmek için gönüllü olmasıdır.

2.1.4 Yararıcı Dramanın Önemi

Eğitimde drama, bireyin eğitim sürecine aktif olarak katılması, kendini ifade edebilmesi, yaratıcı olabilmesi, hayatı çok yönlü anlayabilmesi ve öğrenme isteğini artırabilen eğitim yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Sezer, 2008). Drama, geleneksel eğitim anlayışına sahip olmayan öğrenme sürecinde öğrenciyi merkeze alan bir eğitim yöntemidir (Ölekli, 2009). Yaratıcı dramada hedef nokta, bireyin yaratıcılığını aktif hale getirmek, bilgiye ulaşma yollarının çeşitliliğini fark ettirebilmektir.

Çocuklar oyun döneminde okula başlar. Geleneksel yöntem, öğrenciyi oyun dünyasından alıkoyup bilgileri ezberlemeye yöneltir ve ders kitaplarında yer alan kalıplaşmış bilgi yığınlarına maruz bırakır. Bu nedenle öğrenciler omuzlarına yüklenen sorumlulukları ezberci anlayışla yerine getirmeye çalışırlar (Erbay, 2009).

Drama, insanın kendini keşfetmesine olanak sağlar. Bu sayede birey kendini daha iyi ifade eder. Çevresinde gözlemlendiği durum ve olaylara eleştirel bir gözle bakmaya başlar. Çevresindeki kişilerle iletişim kurar, işbirliği sağlar, paylaşır, sorumluluk sahibi bir birey olur. Bu sayede ortak ürün çıkarmanın zevkine varır (Okvuran, 1995).

Drama var olan durumu olduğu gibi kabul etmeyerek araştırma inceleme yapmaya ve kendine ait eser ortaya çıkarmaya imkan tanır. Bu sayede drama kişiyi özgür hale getirir, yaşadığı dönemin ve mekanın farkına varmasına ışık tutar. Demokratik tutumlar geliştirmeye katkı sağlar (Çınar, 2002).

2.1.5 Yararıcı Dramanın Yararları

Rol oynama tekniği çocukların duygu ve düşüncelerini rahatça ifade etmelerini sağlar. Çevresindeki kişiler ile rahat iletişim kurmasında etkili olan dil ve konuşma becerilerini geliştirir. Çocuklar toplumsal sorunlarını analiz eder ve bunlara çözüm üretebilen liderlik veya yöneticilik duygusunu geliştirir. Bu sayede zihinsel kapasitesini ve karar verebilme becerisi gelişir. Duygularının farkına varmada ve ifade etmede yardımcı olur (Önder, 2016).

2.1.6 Yararıcı Dramanın Kazandırdığı Temel Beceriler

Beceri, öğrencilerin eğitim sürecinde kazanması, geliştirmesi ve hayata yönlenmesi için oluşturulan bir olgudur. Bu beceriler empati kurma, bağımsız düşünme, beden dilini

kullanma, grup ile çalışma, imgelem (hayal) geliştirme, kiritik düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma-sorgulama, problem çözüme, bilgisayar ve görüntülü iletişim uygulamaları kullanma, girişimcilik, Türkçe'yi doğru, etkili ve güzel kullanma becerileri olarak sıralanabilir.

2.1.6.1 Empati Kurabilme Becerisi

Empati, bireyin kendini diğer bireyin yerine koyarak onun hislerini anlamaya çalışmasıdır. Empati becerisine sahip bireyin zihninde canlandığı empatik düşünceyi, karşısındaki bireye iletebilir. Karşımızdaki kişilere empatik tepki verirken yüz ifademizi, beden hareketlerimizi kullanır ve sözlü bir şekilde onu anladığımızı gösteririz (Dökmen, 2008). Empati kuran bireylerde anlayış, duyarlılık gelişir. Kişi drama çalışmalarında doğaçlama ve rol oynamayı gerektiren oyunlar sayesinde çeşitli karakter ile empati kurma becerisi geliştirir. Empati sosyal duyarlılığın artmasına da katkı sağlamaktadır.

2.1.6.2 Bağımsız Düşünebilme Becerisi

Bireyin kendini sınırlamadan, özgürce düşünmesi, düşündüklerini kimsenin etkisinde kalmadan söyleyebilmesi bağımsız düşünme becerisidir. Drama bir grup çalışması etkinliğidir. Bu grup çalışmasında her bir katılımcının önemli bir konumu bulunmaktadır. Dramanın her aşamasında etkinlik üyeleri kendini özgürce ifade edebilir. O halde tek başına düşünme ve düşünceyi davranışa dönüştürmeyi amaçlayan süreç dramadır.

2.1.6.3 Beden Dilini Kullanabilme Becerisi

Beden dili, insanların ilk dili ve ilk anlaşma aracıdır. Birey beden ve dil aracılığıyla duygu, düşünce, istek, ihtiyaç ve ruhsal zenginliklerini diğer bireylerle paylaşır. Beden dili kullanılarak önyargısız ve cesaretli bir şekilde yaklaşırsa birden fazla görüşme ve karşılaşmalarının sonucu olumlu olabilir. Gerçek hislerimizi sözcüklerin arkasına saklamak mümkün olabilir fakat beden dilini gizlemek her defasında mümkün olmayabilir. Çünkü beden dili gerçektir. Drama çalışmalarında kişi kendi bedeniyle iletişime girer, kendi bedenini keşfeder, kendi bedeninin özelliklerini fark eder .

2.1.6.4 Drama Tekniklerini Kullanabilme Becerisi

Doğaçlama hazırlık veya senaryoya dayanağı olmaksızın spontan olarak gelişen doğal bir davranışlar dizisidir. Rol oyunları doğaçlama tekniğinin bir alt basamağı olarak bilinir. Birey rol oynama oyunları ve doğaçlama becerisi ile gözlemlediklerini bedeniyle yansıtmaya çalışır.

2.1.6.5 Grupla Çalışabilme Becerisi

Drama etkinlikleri, grupla çalışma becerisini geliştirir. Drama ile grupla beraber yeni şeyler ortaya koyma, hislerini paylaşma, ve tartışma becerileri kazanılır. Grup hareketliliğinin var olmasında kişilerin etkisi önemlidir. Drama bireyin iletişim kurabilmesine, işbirlikli çalışarak kolektif çalışma mekanı oluşturabilmesine olanak sunar.

2.1.6.6 Hayal Gücü (İmgelim) Geliştirme ve İfade Edebilme Becerisi

Algı, bellek ve hayal gücü gibi bu yetkilerin üçüne birden sahip olan tek varlık insandır. Algı şu an mevcut olan bir varlığın fark ettirilmesidir. Hayal gücü ise şu anda olmayan varlıkların beyinde canlandırılmasıdır. Hayal gücü üzerinde bulunduğumuz konumu aşma isteği olarak tanımlanabilir. İçinde bulunduğumuz yer küreye farklı açılardan bakma, sınırları aşma, olağan ile olağanüstü durumlar arasında rahat bir şekilde gezebilme özgürlüğüdür. Hayal gücü, yazarların, müzisyenlerin yer yer ufuk sahibi liderlerin kullanmaya yöneldiği düş koridorudur. Yaratıcı düşüncelere, ürünlere, parlak icatlara ve raflarda yerini yitirmeyen eserlere bu koridor sayesinde ulaşılmaktadır (Halıcı, 2000). Hayal gücü bireyin beyinde var olan birtakım nesnelere ve durumları canlandırmasıyla başlar. Dağınık parçaların bir araya gelmesiyle hayal gücü ile nesnelere oluşur (San, 1979). Bu sayede hayal gücü ve yaratıcılık gelişebilir.

2.1.6.7 Değerler ve Tutumlar

Dramanın kazandırdığı yeterliliklerden bir diğeri de tutumlar ve değerlerdir. Toplum tarafından kabul görülen ortak düşünce, ahlaki ilke ve inanç olarak tanımlanabilir. Tutum ve değer, toplumun var oluşunu, işlevini, devamlılığını sürdürebilmesidir

2.1.7 Yaratıcı Drama Teknikleri

Yaratıcı drama uygulamalarında birçok tekniğe yer verilir. Bu teknikler Yılmaz'a (2006) göre şunlardır:

İnformal drama: Belirlenen karakterleri katılımcıların hazırlık yapmaksızın o esnada oynaması demektir. Burada herhangi bir sınırlandırma olmadığı için tamamen öğrencinin yaratıcılığına dayanır. İnformal drama tekniğinde kostüm ve dekor gereksiz görülür. Mesela, bir doğum ve ölüm anı, rahatsız edici konular anında canlandırılır.

Rol oynama: Rol oynama tekniğinde, bireylere verilen bir rolü canlandırmaları istenir. Bu teknikte katılımcı (dergi, kitap, internet gibi) kaynaklardan yararlanarak öz çalışma yapar, o rol hakkında kendine özgün oyun yazar ve o role daha sağlam bir karakter kazandırır. Örneğin uyuşturucu kullanımına yönelik oyun sergilenecekse, burada prova yapılması gerekebilir. Gerekirse uyuşturucu kullanan kişilerle görüşmeler yapılabilir.

Formal drama: Bu teknikte bireyin sergileyici rolü tamamen öğretmen denetiminde ve yazılı metne dayalıdır. Oynanan oyun için kostümler ve dekorlar kullanılabilir. Okulda sergilenen yıl sonu gösterileri bu tür drama tekniğine girer.

Kukla: Dünyadaki tüm çocukların çok sevdiği drama çeşitlerinden biri de kuklalardır. Kukla ile çok farklı teknik ve yöntemlere başvurulurken öğrenciler tarafından sergilenecek senaryolar oluşturulabilir. Birey kuklanın arkasına geçerek söylemek istediği birçok sözü, vermek istediği birçok mesajı kukla arkasından rahatlıkla ifade edebilir.

Pantomim: Duygu, düşünce ve olayları sözsüz olarak, yalnızca beden, yüz, kol ve el hareketleriyle anlatım anlamına gelir. Dünyanın dönüş yönü, duyu organları ve günlük yaşamda karşılaşılan problemler gibi birçok olay bu "sözsüz tiyatro" yoluyla bireylere gösterilerek öğretilir.

Parmak oyun: Özellikle okul öncesi ve ilkököl dönemindeki öğrencilere bazı şiir ve öykülerin parmak hareketleri ile drama edilmesidir.

Yarım bırakılmış öyküler: Kişilere belirli bir öykü bir yere kadar verilir. Olayın sonunun ne şekilde devam edeceği veya nasıl devam etmesi gerektiği kişilere sorulur. Kişiler ise drama yöntemiyle yarım bırakılan öyküyü tamamlamaya çalışır. Birden fazla

davranış geliştirme ve problem çözme durumlarına bu teknik ile rahat bir şekilde yer verilebilir (Solmaz, 1997).

Rol Değiştirme: Bireyler eğitici drama çalışmaları esnasında, değişik roller sergiler. Bireylerin, rollerini değiştirmeleri; çeşitli rol denemelerini yaparak, birbirlerinin duygularını anlamalarına neden olur. Bu sayede birbirini anlama ve öğrenme becerileri zenginleşir.

Paralel Çalışma: Çalışma için ikişerli, üçerli, dörderli gruplar oluşturulur. Ortak çalışmayı sergileyen gruplardan her bir kişi, etkinliği kendi tarzında sergileyebilir. Paralel grupların birebir benzer hareketlerle oynamalarına gerek duyulmaz. Bu esnada hiçbir izleyici bulunmaz. Çalışma grubunda yer alan tüm çocuklar gruplar halinde aynı ortamda çalışır. Öğretmen oluşturduğu gruplardan birine dahil olur ya da gruplar içerisinde dolaşarak çalışmada yer alır.

Zihinde Canlandırma: Bu tür aktivitelerde, etkinlikte yer alan kişilerin gözlerini kapatarak, drama liderinin söyledikleri yönergeler ışığında belirli şemaları zihinlerinde oluşturmaları istenir. Rahatlama çalışmaları esnasında kullanılan bu teknik ile kişilerin konsantre olmaları sağlanır (Önder, 2016).

2.1.8 Yaratıcı Drama Uygulama Aşamaları

Üstündağ'a (2002a) göre; yaratıcı drama çalışmaları beş aşamadan oluşur. Bu aşamalar; ısınma ve rahatlama çalışmaları, oynama, doğaçlama, oluşumlar ve değerlendirmedir.

Isınma ve rahatlama çalışmaları: Duyu organlarını farklı şekillerde aktif kılarak sürece katma, gözlem becerisini artırma, bedeni harekete geçiren egzersizleri yapma, tanışma, etkileşim sağlama, güven ve uyum sağlama aktiviteleridir.

Oyun: Belirli kurallar çerçevesinde özgürce drama oynanmasıdır. Ayrıca bu aşamada oyunlar geliştirilir. Oyunların geliştirilmesinde bireyin yaratıcılığı ön plana çıkar

Doğaçlama: Çalışma çerçevesi net bir şekilde belirlenmiş bir konudan vaz geçilmesi ya da belirlenen bir hedefe doğru yol kat etmektir. Ayrıca doğaçlama aşamasında birey ve grup yaratıcılığı ön plana çıkmaktadır.

Oluşum: Sınırları belirlenmemiş bir noktadan, kimi zaman da bir resim, obje, fotoğraf gibi nesnelerin kullanılmasıyla başlayabilir. Drama sürecinin nelerden oluşacağı ve sonucunun nasıl sonuçlanacağı önceden belli değildir.

Değerlendirme: Burada, her bir aşamanın ya da birkaç aşamanın ardından “Neler hissettiniz?”, “Ne yaşadınız?”, “Nerede güçlük çektiniz?” gibi sorular bireylere yöneltilir ve bireylerin bu sorulara cevap vermeleri istenir. Sorulan sorularla çalışmada yer alan diğer bireylerin, duyguları, düşünceleri, deneyimleri ve davranış biçimleri hakkında fikir sahibi olunur.

2.1.9 Yarattıcı Drama Uygulama Öğeleri

Yarattıcı drama öğeleri ortam ve lider başlıkları altında ele alınacaktır.

2.1.9.1 Ortam

Drama çalışmaları, kapalı ve açık olmak üzere her ortamda sergilenebilir. Drama ortamı, drama aktivitelerinin verimliliği açısından önemli bir paya sahiptir. Özel etkinlik salonları, sınıf, çim sahalar, parklar gibi yerler drama etkinlikleri için uygun ortamlardır. Drama etkinliğinin yapıldığı alanda, tehlike unsuru oluşturabilecek durumlar için önlemler alınmalıdır. Drama odaları, halı veya ahşap kaplı; duvarlar ses yalıtımına uygun olacak biçimde dizayn edilmelidir. Sandalyeler, masalar sabit olmayacak şekilde düzenlenmelidir. Ortam sıcaklığı uygun dereceye ayarlanmalıdır. Işık, ses sistemleri ve bunlara ait teknik donanımlara ait eksiklikler giderilmeye çalışılmalıdır (MEB, 2015).

Drama ortamının nasıl olması gerektiği önemli bir konudur. Dramaya özel bir değer katar. Okuldaki sınıflar ya da çok amaçlı salon drama etkinlikleri için uygun ortam olabilir. Ancak bazı durumlarda farklı ortamlarda çalışma gerekliliği hissedilebilir. Drama etkinliğinin yapılacağı ortam, sembolik ya da gerçek olabilir (Yılmaz, 2006).

2.1.9.1.1 Sembolik Ortam

Bir sınıf ortamında dramanın canlandırılması, sembolik bir ortam hazırlamasına zemin oluşturur. Sembolik ortamın yararı, canlandırma yapılan drama ortamı hakkında alternatif kullanma yollarının incelenmesidir. Ayrıca gündelik yaşamda çocuklar tarafından sıkça kullanılan bir ortama, farklı anlamlar yüklenerek düzenlenmesidir. Böylelikle o ortam sıkıcı ve monoton bir çalışma ortamı olmaktan uzaklaşır.

2.1.9.1.2 Gerçek Ortam

Drama oyununun yapısı ve anlamı, içinde bulunduğu atmosferle doğrudan ilişkilidir. Bu tip ortamın yararı, drama oyununun ilişkili olduğu gerçek ortamla aynı olmasıdır. Bu sayede canlandırılan drama etkinliği daha iyi anlaşılır. Ayrıca dramaya katılım daha yüksek bir güdülenme ile gerçekleşir.

Dramada kullanılan araç ve gereçler yöntemin özüne ve yapısına uygun olmalıdır. Bu ortamda tiyatrodaki gibi kostüm kullanmaya gerek yoktur. Fakat herhangi bir drama oyununda, oyuna renk katma açısından, sembolik olarak kullanma koşuluyla bir, iki nesne kullanılabilir. Ayrıca dramada kullanılan bazı aksesuarları, bireyler kendileri de hazırlayabilir (Önder, 2004).

2.1.9.2 Lider

Drama lideri, drama etkinliklerinde, drama oyuncularına yol gösteren, dramayı başlatandır (Aral ve ark., 2000). Bir drama lideri, drama tekniği bakımından donanımlı olmalıdır. Bir drama lideri grupta çalışma yapmadan önce; yapmak istediği faaliyetleri, hedefleri, yöntemleri, içeriği ve değerlendirmeyi iyi planlamalıdır. Bunun yanı sıra kullanmak istediği malzemeyi temin etmeli ve çalışma ortamını uygun hale getirmelidir (Başkaya, 2000). Lider; ses, mimik, jest ve vücut dilini uygun ve doğru kullanabilme becerisine sahip olmalıdır. Bunların dışında, konuştuğu dili de dil bilgisi kurallarına göre, düzgün bir biçimde kullanabilmelidir (MEB, 2015).

Lider; drama etkinliği esnasında oyunun akışına müdahale etmemeli; ancak sorun oluştuğunda sorunu çözmeye çalışmalıdır. Oyuna katılma konusunda katılımcılara ısrar edici davranışlar sergilememelidir. Lider; değişime ve iletişime açık, gelişmeye açık, esnek bir karaktere sahip olmalıdır (Okvuran, 1999). Drama çalışmalarına çeşitli özelliklerdeki bireyler katıldığı için drama etkinliklerinde, farklı veriler ortaya çıkabilir. Lider, ortaya çıkan verileri doğru değerlendirmeli, drama çalışmasına katılan her bireyin duygu ve düşüncelerinin önemli olduğunu drama etkinliğinde yer alan her bir bireye hissettirebilmelidir (Ömeroğlu Turan ve Can Yaşar, 1999). Lider, gerektiği durumlarda hızlı karar verebilen, karşılaştığı sorun karşısında anında çözüm üretebilen ya da soruna cevap bulabilecek kaynağa yönlendirebilen kişi olmalıdır (Ömeroğlu ve Dere, 2002). Ayrıca sergilediği tutumlarla grupta yer alan kişilerin güvenini kazanmalıdır (MEB, 2015).

Liderin sanat tarihi, müzik, resim, arkeoloji vb. bilim dallarında bilgi ve beceriler bakımından donanımlı olması, etkinliklerde daha etkili olmasına olumlu etki yapma potansiyeline sahiptir. Çocuklar için oluşturulan kulüplerde drama etkinlikleriyle uğraşan bir lider, yaş seviyelerinin gelişim dönemlerinin niteliklerini iyi bilmelidir (Başkaya, 2000). Lider olaylar karşısında ani tepki göstermemelidir. Çalışma arkadaşlarına karşı sabır göstermeli ve hoş görü sahibi olmalıdır. Katılan kişilerin birbirleriyle tanışmalarına ve kaynaşmalarına imkan sağlayan iletişim, uyum, etkileşim etkinliklerini uygulamalı, bunları yaparken eğlence ve haz alma boyutlarını da gözden kaçırmamalıdır (MEB, 2015).

2.1.10 Drama Etkinliklerinde Kullanılan Malzemeler

Dramada temel araç katılımcının kendisidir. Çünkü drama da birey olmadan bir durum veya olay sergilenemez. Drama çalışmalarında başka araç ve gerece gerek duyulmadan drama çalışmaları sergilenebilir. Fakat yaratıcı drama etkinliklerinde, etkinliği eğlenceli kılmak ve konsantrasyonu sağlamak amacıyla araç gereç kullanımına gereksinim duyulabilir. Gereksiz ve fazla miktarda araç gereç kullanımı, ana tema ve karakterleri yok edebilir. Bu nedenle dramada araç gereç kullanımı gerektiği kadar olmalıdır. Drama çalışmaları düzenlenirken kullanılmasının fayda sağlayacağı bazı unsurlar şu şekilde sıralanabilir:

2.1.10.1 Müzik

Drama çalışmalarında müzik oldukça önemli bir yere sahiptir. Dramada klasik, romantik, rock vb. müzik türlerini içeren kaset ve cdler, efekt ses kayıtları, ritim araçları, üflemeli ve yaylı araçlar kullanılabilir. Müziğin insanlara sağlamış olduğu çağrışımlarla bir drama etkinliği sergilenebilir ve yaratıcı dans etkinliği ile zenginleştirilebilir. Drama oynanırken yeni bir ezgi oluşturulabilir ya da müzik kasetlerindeki uygun yerler birleştirilerek oyuna uygun bir kurgu müziği oluşturulabilir. Katılımcıların özelliklerine ve oynanacak dramanın temasına uygun müzik tercih edilmeli ve teknik donanımlarla destek verilmelidir. Mesela, duygusal bir durumda klasik ya da romantik, heyecan varsa hızlı ritimli, coşku varsa ritmik, koro sesleri içeren müziklere drama etkinliğinde yer verilebilir (MEB, 2015).

2.1.10.2 Maske

Sahnelenecek oyun türüne göre maskeler oluşturulabilir. Maskeler yüzü kaplayabileceği gibi, sadece göz maskesi şeklinde de hazırlanabilir. Hayvan maskeleri, farklı rolleri yansıtan maskeler, cadı, melek, şeytan vb. maskelerle canlandırmalar yapılabilir. Bunların dışında maskelerden yola çıkılarak yeni oyunlar sergilenebilir. Drama çalışmaları çocuklar için hazırlandığında, maskelerin çok ürkütücü olmamasına dikkat edilmelidir. Maske hazırlama, etkinlik öncesinde eğitimci tarafından hazırlanarak drama etkinliğinde kullanılır (MEB, 2015).

2.1.10.3 Kuklalar

Drama çalışmalarında kullanılan araç gereçlerdendir. Kuklalar eski dönemlerden bu yana dünyanın her yerinde yerini almıştır. Çocuk kulüplerinde kukla canlandırmalarına sıkça yer verilir. Yetişkin bireyler için hazırlanan drama çalışmalarında ise fazla yer tutmamaktadır. En çok kullanılan kuklalar (Hacivat ve Karagöz) gölge yansımalarıdır. Bunun dışında, drama etkinliğine katılan bireyler de kukla olabilir, canlandırmalar bunun üzerine kurulabilir (MEB, 2015).

2.1.10.4 Kostüm ve Aksesuarlar

Sahnelenecek rollerin benimsenmesinde kostüm ve aksesuarlar önemli yer tutar. Kostüm ve aksesuarlar yapılan çalışmayı daha ilgi çekici hale getirir. Ayrıca katılımcılar sahnelenecekleri rolleri daha iyi benimser. Çeşitli oyunlara ait oluşturulan kostüm ve aksesuarlar, değişik kültürlere ait giysiler, araç gereçler, başlık, taç, şapka, kemer vb. malzemelere drama çalışmalarında yer verilebilir. Ayrıca dekora ve kıyafete uygun aksesuarlara yer verilmelidir. Hastane ortamının canlandırılmasında sedye kullanımına, iğne ve seruma yer verilebilir. Sütun aksesuarı olarak parlak kumaşlar, kurdeleler kullanılabilir. Çeşitli karakterlere ait aksesuarlar da kullanılabilir. Bunlar: saç, sakal, bıyık, kaş, farklı ve ilginç tasarımlar olabilir (MEB, 2015).

2.1.11 Eğitimde Yaratıcı Drama Programının Planlanması

Drama, iyi bir plan ister. İyi bir drama program planı hazırlanırken bazı kriterlerin göz önünde tutulması gerekir. Bu kriterler Yılmaz'a (2006) göre şunlardır:

1. Tema seçimi: Çocukların ne öğrenmesi hedefleniyor? Mesela, diş çeşitleri.

2. Ortam düzenlenmesi: Öğrenmeyi en iyi hangi ortamda sağlayabilirim? Mesela, dış polikliniğe gidilmesi

3. Bireylerin rol seçmesi Drama etkinliğinde yer alanlar kişiler kim olabilir? Mesela, diş hekimi.

4. Liderin rol seçmesi: Kim olacağım? Lider drama içinde yer alabilir fakat dramayı dışardan yönlendirmesi de mümkündür.

5. Çerçevenin belirlenmesi: Bu aşamada dramadaki konu ve roller dikkate alınarak uygun bir şablon çıkarılır. Şablon konunun dağılmasını önler ve etkililiği artırır.

6. Odak nokta seçimi: Drama etkinliğinde çözüme ulaşılması gereken sorun nedir? Örneğin, diş çürümesi için alınacak önlemler neler olabilir?

7. Eylem seçimi: Çocuklar ne yapacaklar? Örneğin, biri diş ağrısı çekerek diş hekimine gider.

8. Püf noktası ne olacak?: Öğrencilerin dikkatini konuya çekmek amacıyla kullanılan noktalardır. Bu durumu, öğretmen üstlenebileceği gibi, bir mektup, bir kumaş parçası, bir resim, bir heykel aracılığı ile de yapılabilir (Gönen ve Dalkılıç, 2003).

2.2 Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim, çocukların bireysel ve gelişim özellikleri dikkate alınarak zihinsel, fiziksel, sosyal, duygusal ve gelişim alanlarının geliştirilmesidir (Tunçeli, 2012). Ayrıca çocukların yaratıcılıklarını ortaya çıkaran ve özgüven duygularını kazandıran bir süreçtir (Zambet, 1992). XIV. Milli Eğitim Şurasında okul öncesi eğitim 0-72 yaş grubu çocuklarının gelişim seviyelerine ve bireysel özelliklerine uygun olacak biçimde onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini destekleyen bir eğitim olarak tanımlanmıştır. Aral, Kandır ve Yaşar'a (2011) göre okul öncesi eğitim, çocuğun ilkökula kadar geçirdiği yılları içerir. Bunun yanı sıra çocukların devinimsel, psikomotor, sosyal, dil ve zihin gelişimlerinin büyük oranda tamamladığı planlı programlı eğitim sürecidir. Yukarıda ifade edilen tanımlara göre okul öncesi eğitimin ortak noktası çocukların devinimsel, psikomotor, dil, zihinsel ve sosyal gelişim alanlarının zengin uyarıcılarla desteklenmesidir.

2.2.1 Okul Öncesi Dönem Eğitiminin Önemi

Çocuk, dünyaya geldiği andan itibaren eğitim haklarına sahip olarak doğar. 0-5 yaş aralığı çocuklarının gelişimleri ve öğrenme yetenekleri hızlı bir biçimde şekillenir (Senemoğlu, 2012). Bu süreçte kazandırılan bilgi, davranış ve değerler çocuğun karakter yapısını oluşturur. Okul öncesi eğitim, hem ülkenin hem de bireyin gelişimine katkıda bulunur. Okul öncesi eğitimin ülkeye sağladığı katkılar ele alındığında toplumun yapılanmasında büyük ölçüde etkilidir. İyi bir eğitim alarak yetişen bireylerden oluşan toplumlar, çoğunlukla gelişmiş toplumlardır. Okul öncesi dönemden başlanarak nitelikli bir eğitimin sağlanması hem ekonomik gücü hem de üretim potansiyelini artırır. PISA sonuçları başarı sıralamasında üst sıralarda olan ülkeler dikkate alınarak incelendiğinde okul öncesi eğitimin yaygın olduğu ve kaliteli eğitimin verildiği görülmektedir (TUSİAD, 2005). Bu nedenle ülkemizde okul öncesi eğitim zorunlu hale gelmiştir.

Okul öncesi eğitim, bireysel gelişim açısından da büyük önem arz eder. Bireyin sağlıklı gelişimi için aile atmosferinin olduğu bir ortamda eğitim görmelidir. Bu ortamda çocukların sevgi ve ilgi ihtiyaçları giderilmedir. Bu ihtiyaçların karşılanması çocuğun bilişsel ve sosyal gelişimine olumlu etkiler sağlar (Günalp, 2007). Okul öncesi dönemde almış oldukları eğitim çocukların yaşantılarını, hayata bakış açılarını etkiler. Yapılan araştırmalar okul öncesi eğitimini verimli geçiren çocukların birçok gelişim alanlarında, okul öncesi eğitimi almayan diğer çocuklara göre daha iyi oldukları yönünde sonuçlar ortaya koymaktadır (Hong, 2004).

Okul öncesi eğitimde oynatılan oyunlar ve yapılan faaliyetler sayesinde çocuklar kendilerini keşfeder. Çocuklar oyun oynarken paylaşmayı, dinlemeyi ve iletişim kurmayı öğrenir. Ayrıca okul öncesi dönemde yapılan etkinliklerle, çocuklar okul kurallarını öğrenmekle beraber toplum kurallarını da öğrenirler. Bu etkinlikler sayesinde çocuklar toplum kurallarına uyumlu tutum sergilerken, arkadaş edinme noktasında da önemli edinimler kazanır (Reynolds, 2001; Hong, 2004).

2.2.2 Okul Öncesi Dönemi Çocuklarının Gelişim Özellikleri

2.2.2.1 Zihinsel Gelişim

Okul öncesi dönemde çocukların zihinsel gelişimi oldukça aktiftir. Okul öncesi eğitimle kazandırılan zihinsel beceriler, yaşama ve okul hayatına hazırlayan ilk basamaktır.

Okul öncesi dönem çocuklarının bilişsel becerilerini geliştiren öğelerden biri derslerde uygulanan öğretim yöntem ve teknikleridir. Okul öncesi dönem çocuklarının tüm gelişim alanlarına ışık tutan, yaş ve gelişim seviyelerine uygun olacak biçimde öğretim yöntemlerinin uygulanması çocukların gelişim ve öğrenme potansiyellerini artırır (Arı, 2005).

Çocukların bilişsel gelişimini desteklemek ve öğretim yöntemlerini zenginleştirmek amacıyla resimli hikayelerden yararlanılabilir. Ayrıca hikayede yer alan kahramanlar yardımıyla olaylar canlandırılabilir (Arslan, 2009). Resimli hikayelerin yanı sıra eşitli materyallere yer vererek zihinsel gelişim desteklenebilir. Zihinsel becerileri artıran matematik, türkçe etkinlikleri, fen ve doğa etkinliklerinin yanı sıra oyun, dans, müzik ve drama gibi aktiviteler planlayarak okul öncesi dönem çocuklarının zihinsel becerileri geliştirilebilir.

2.2.2.2 Dil Gelişimi

Bebek doğumdan birkaç hafta sonra nesnelere karşı tepki verir. Bebekler üçüncü ayına geldiklerinde annelerinin sesini diğer insanların sesinden ayırt eder. Bir yaşına gelen bebek tek kelime içeren cümleler kurar ya da söylemek istediğini işaret dili ile ifade etmeye çalışır. İki yaşına geldiğinde genellikle iki kelimedenden oluşan ya da tamamlanmamış cümleler kurar. Üç ya da dört yaşına geldiğinde zihin sözlüğünün gelişmesiyle birlikte soru sormaya eğimli olup uzun cümleler kurmaya başlar (Senemoğlu, 2012).

Bireyler sosyal bir yapıya sahip olduğundan duygu ve düşüncelerini dil ile ifade eder. Bu nedenle okul öncesi dönemde dil gelişiminin temelleri iyi atılmalıdır. Okul öncesi dönemde dil eğitime önem verilmediğinde geriye dönülmesi oldukça güçtür. Anaokulu eğitimi gören çocukların eğitim göremeyenlere göre uzunluğu daha fazla olan cümleler kurabildikleri, kendilerine yöneltilen soruları daha çok yanıtladıkları ve kendini izah etmede daha iyi oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Arslan, 2009). Hikaye okuma ya da tamamlamış hikayenin devamını getirme, hikayenin özetini anlattırma, günlük yaşamla ilgili konuşmalar, dil gelişimini destekleyen aktiviteler, tekerlemeler, şarkılar, drama oyunları, fen ve doğa etkinlikleri çocuklarda ifade edici dil geliştirmede kullanılabilir (Arslan, 2009).

2.2.2.3 Psikomotor Gelişim

Çocuk, dünyaya gelmeden önce anne rahminde fiziksel gelişmelerle karşı karşıyadır. Dünyaya geldikleri andan itibaren gelişimleri devam etmektedir. Bebeklik döneminde refleks olarak düşünülen birtakım hareketler refleks olarak kalmakla beraber bazı refleksler vücuttaki organların gelişmelerine paralel olarak motor becerilerine dönüşüm göstermektedir. Göz kırpmak, refleksif hareket olarak yaşam boyu devamlılık gösterirken makas kullanmak, çeşitli cisimler çizmek, çizgi alanlarının dışarısına çıkmadan resim boyamak psikomotor gelişim olarak değerlendirilmektedir (MEB, 2015).

Motor gelişimi baştan aşağı, içten dışadır. Büyük kaslar geliştikten sonra küçük kaslar gelişim gösterir. Büyük kas becerileri; ayakta durma, zıplama, adım atma, koşma vb. denge hareketlerini içerir. Küçük kas hareketleri ise ipe boncuk dizme, ipe düğüm atma gibi el becerisi isteyen hareketleri kapsar (Senemoğlu, 2012).

Okul öncesi dönemde oynanan oyunlar çocukların büyük kas gelişimini destekler. Oynanan oyunlar çocuğun bedensel, anatomik ve fizyolojik gelişimini olumlu yönde etkiler (Sevinç, 2004). Okul öncesi dönemde yer verilen hareketli oyunlar sayesinde yardımlaşma, hoşgörü, paylaşma, kurallara uyma, saygılı olma, duygularını kontrol etme gibi sosyal beceriler öğrenilir. Ayrıca oyunlu aktiviteler ile kazanılan başarılar, çocukların kendilerini yeterli hissetmesine katkıda bulunur (Sarı, 2005).

2.2.2.4 Sosyal Gelişim

Bir insanın sosyal gelişimi doğum anından başlar (Pekdoğan, 2011). Annenin bebeğine karşı gösterdiği sevgi ve ilgiyle sosyal gelişimin tohumları ekilir. Bebekler sürünmeye, yürümeye ve konuşmaya başladığında sosyal yaşam alanları artar (Yaşar, 2008). Çocuklar oyun vasıtasıyla yetişkin bireylerle ve kendi akranlarıyla iletişime geçer. Çocuklar bu iletişim esnasında olumlu ve olumsuz örneklerle karşı karşıya gelebilir. Bu olumlu ve olumsuz davranışların kazanılmasında bireylerin model özellikleri önem taşır (Çağdaş ve Seçer, 2002).

İnsan yapı gereği sosyalleşmeye meyilli bir canlıdır (Bilek Hansa, 2011). Kültürel değer, yaşadığı çevre bireylerin sosyal gelişimlerini etkilemektedir (Yörükoğlu, 1997). Sosyal gelişim; toplumda sergilenen davranış, tutum ve değerlerdir (Sarı, 2007). Bir bireyin sosyal bir ortamda yapılması istenilen davranışları sergilemesidir. Sosyal gelişim

topluma uyum sağlama sürecidir. Okul öncesi dönem çocuklarında olması istenilen sosyal beceriler şu şekilde sıralanmıştır (Uysal, 1996):

- Kurallara uyma
- İş birliği yapma
- Alınan kararlara katılma
- Paylaşma
- Sorumluluk üstlenme

Okul öncesi dönemde kazanılan sosyal beceriler bireyin yaşamını etkiler. Bu nedenle sınıf ortamları ve eğitim planları bakımından iyi hazırlanmalıdır. Bu sayede arkadaşlık ilişkileri kurma, beraber bir şeyler yapma, işbirliği içinde çalışma ve sorumluluklarını yerine getirme gibi sosyal becerileri öğrenir (Arslan, 2009).

2.2.3 Okul Öncesi Fen Eğitimi

Okul öncesi dönem çocukları, çevrelerini devamlı keşfeder . Bu özelliklerinden dolayı bir konuyu öğrenirken bilim insanı gibi davranırlar. Çünkü bilim insanların ve çocukların öğrenme yöntemi araştırma ve incelemedir. Aslında çocuklar küçük bir bilim insanıdır (Akköse, 2008).

Armga, Dillon ve arkadaşları (2002), okul öncesi dönem fen etkinliklerini keşfetme etkinlikleri olarak tanımlamıştır. Keşfetme kelimesi çocukların beş duyu organını etkin olarak kullanmasıdır. Bu nedenle okul öncesinde fen eğitimi etkinlikleri çocukların beş duyusunu kullanarak keşifte bulunduğu etkinlikler olmalıdır. Okul öncesi dönem fen öğretmenleri çocuklara bilgiyi öğrenme konusunda yol göstermelidir. Okul öncesi fen etkinliklerini planlı, plansız, olası fen etkinlikleri şeklinde üç bölümde sınıflandırmıştır.

Tablo 2.1: Okul Öncesi Dönem Fen Etkinlikleri

Fen Etkinliklerin Çeşidi	Tanım	Örnekler
Planlı Fen Etkinlikleri	Öğretmen dersi planlar, materyalleri hazırlar, çocuklara etkinliği sunar ve sonra etkinliği mümkün olduğu kadar keşfederek yapmaları için destek verir.	Pişirme etkinlikleri Hayvan besleme Eğimi ayarlama Erime ve donma etkinlikler

Plansız Fen Etkinlikleri	Öğretmen sınıf içinde veya sınıf dışında fen köşesi hazırlar. Çocukların kullanmaya ilgi duyacakları malzeme ve materyalleri bu köşeye yerleştirir. Çocuk malzemeyi özgürce seçer ve çeşitli yollarla onu keşfeder.	Doğal malzemeleri büyüteçle incelemek (kuş yuvası, tüyler, fındık, tohum vb.) Çeşitli objeleri ölçme (farklı büyüklüklerde ve farklı ağırlıkta objeler) Mıknatısla farklı objeleri çekme (ataç, çay kaşığı vb.)
Olası/Spontan Fen Etkinlikleri	Bu etkinlikler eğitimci tarafından planlanmaz fakat bir olayın sonucunda bir veya daha fazla çocuğun dikkatini çekmek veya bir olayı genişletmek ve açıklamak için öğretmen tarafından kullanılan çalışmalardır.	Sınıfta beslenen bir balığın vb. hafta sonu ölmesi, sınıfa giren beklenmedik bir hayvan, sinek, örümcek vb. Havanın aniden değişmesi vb.

2.2.4 Okul Öncesi Döneminde Fen Eğitiminin Kapsamı

Amerikan Ulusal Eğitimi Standartları (NRC,1996) okul öncesinden ortaöğretim kademesine kadar fen eğitiminde yer alan konuların kapsamını şu şekilde sıralamıştır.

Sorgulayıcı Fen Eğitimi: Çocukların bilimsel süreç becerilerini kullanmasıdır. Bilgi hazır olarak çocuklara sunulmaz. Bir problem durumu belirlenir, bu probleme ilişkin çözüm önerileri bulmak amacıyla gözlem sınıflama, tahminde bulunma gibi bilimsel süreç becerileri kullanmaları istenir.

Fiziksel Fen Eğitimi: Çocukların gelişimlerine göre malzemelerin kullanılması, bir nesnenin ya da bir varlığın özelliklerinin incelenmesidir. Fen malzemelerini incelemek çocuğun fen ile ilgili bilgilerinin artmasını sağlar. Fen malzemeleriyle yapılan ölçümlerle ağırlık, hacim, kütle gibi kavramların ön hazırlığı yapılmış olur.

Yaşam Döngüsü Eğitimi: Canlıların özellikleriyle ilgili sorular sorulur, gözlem yapılır. Gözlemler karşılaştırılarak bir sonuca ulaşılır. Örneğin tohumun değişim evrelerini gözlemlemek için tohum ekilebilir. Gözlem okul öncesi dönem çocuklarının gelişimlerini destekler. Hayvanları doğal yaşamlarında gözlemlemek ya da bir hayvanın bakımını üstlenmek diğer canlıları anlamaya yardımcı olur.

Dünya ve Uzay Bilimi Eğitimi: Okul öncesi dönem çocuklarına dünya ve uzay bilimi etkinlikleri kapsamında hava durumu takip ettirilebilir. Bir bardak ya da herhangi bir sıvı ölçen ölçüm aracılığıyla yağın yağmur miktarını ölçebilir, rüzgar gülü yaparak rüzgarın estiği yönü belirleyebilir, gökyüzünü gözlemleyerek gök cisimleri hakkında bilgi edinebilir. Yaprakları renk ve şekillere göre sınıflama çalışmaları yapılabilir.

Fen ve Teknoloji Eğitimi: Günlük yaşamda kullanılan araç gereçlere dikkat çekilir. Bir limon sıkacağına ya da bir saç kurutma makinasının çalışma prensiplerine dair incelemeler yapılabilir.

Kişisel Sosyal Bakış Açısıyla Fen Eğitimi: Sağlıklı ve dengeli beslenmenin önemi, sebze ve meyve tüketiminin faydaları gibi konular hakkında konuşmalar yapılabilir. Ayrıca kişisel sosyal bakış açısıyla fen eğitiminde yaratıcı drama yöntemine yer verilmesi fen bilimine karşı farklı sosyal bakış açısı kazandırabilir.

2.2.5 Okul Öncesi Fen Eğitiminin Amacı

Şahin'e (2000) göre okul öncesi dönem fen eğitimi hedefleri dört başlıkta toplanabilir:

- Çocukların bilişsel yeteneklerini ve becerilerini kullanarak karşılaşılan sorunlara çözüm bulabilmesi,
- Olaylara bilimsel açıdan yaklaşarak düşünmesi,
- Temel fen kavramlarını ve becerilerini kazanması,
- Çevresinde gerçekleşen fen ve doğa etkinliklerine ilgi göstermesidir.

Okul öncesi fen eğitiminin hedefi çocukları doktor yapabilmek değildir. Amaç çocuğun günlük yaşamda sıkça karşılaştığı problemlere çözüm üretebilecek düzeye gelmesini sağlamaktır (Şahin, 2000). Okul öncesi dönem fen eğitimi yaratıcı fikir sunan, sorun çözebilen, kendine, arkadaşlarına ve doğasına duyarlı, iletişimi iyi, sosyal insan yetiştirmede önemlidir (Tuğrul, 2003).

2.2.6 Okul Öncesi Döneminde Beslenmenin Önemi

Beslenme anne karnında başlar ve ölüncüye kadar devam eder (Köroğlu, 2009). Büyüme, dokuların yenilenmesi ve organların işlevlerini yerine getirmesi için her bir besinden yeterli miktarda alınmasına yeterli ve dengeli beslenme denir (Ağören, 2011).

Besinlerin vücudun ihtiyacını karşılamayacak miktarda alınması yetersiz beslenme olarak tanımlanır (Gündoğdu, 2009). Dengeli beslenilmezse sağlık sorunları ile karşı karşıya gelmektedir (Köroğlu, 2009).

Sağlıklı beslenme anne karnında başlar. Gebelik dönemi ve okul öncesi dönemde beslenme süreci etkili kullanılmalıdır. Araştırmalara göre ilk yedi yılında sağlıklı beslenen çocuklar, okul başarılarında üst sıralarda yer alır. Ayrıca iyi beslenen çocuklar hastalıklara karşı daha güçlü olur ve kısa sürede iyileşirler. Sağlıklı beslenmeyen çocukların hastalıklara yakalanma ihtimali daha yüksektir (Oğuz, 2011).

Araştırma verilerine göre beslenmeye dayalı davranış değişikliği sağlamanın en etkili yolu eğitimidir. Okulda verilen beslenme eğitimi ile sağlıklı ve dengeli beslenme alışkanlığı kazandırılmalıdır (Gündoğdu, 2009). Küçük yaşta çocuklara sağlıklı beslenme bilinci oluşturmak için beslenme çizgeleri hazırlanabilir. Okul öncesi dönemde verilecek beslenme eğitimi, sağlıklı bireylerin temelini oluşturur (Obalı, 2009).

2.2.7 Okul Öncesi Dönemde Beslenme Alışkanlıklarını Etkileyen Faktörler

Okul öncesi, gıdalarla yeni tanışıldığı dönemdir. Çocukların gıda tercihinde yetişkinlerin davranış biçimi, tutumu gibi faktörler çocukların beslenme alışkanlıklarını etkilemektedir. Bu nedenle evdeki bireyler iyi bir model olmalıdır. Çocuğun beslenme alışkanlıklarına etki eden faktörler şu şekilde sıralanabilir:

- Ailedeki kişi sayısı
- Ailenin ekonomik düzeyi
- Ailenin beslenme eğitimi alıp almaması
- Ailenin beslenme alışkanlığı kazandırma durumundaki tutumları
- Çocuğun yaşı
- Çocuğun cinsiyeti

Sağlıklı beslenme konusunda ailedeki bireyler kadar okuldaki öğretmenlere de büyük rol düşmektedir. Öğretmenler sağlıklı beslenme etkinliklerini sınıfın hazırbulunuşluk düzeyine göre uygulayarak dengeli beslenme konusunda bilgi verebilir. Aileden sonra sağlıklı ve dengeli beslenme alışkanlığının kazandırılması öğretmenin görevleri arasında yer almaktadır (Ağören, 2011).

2.2.8 Okul Öncesi Dönem Beslenme Sorunları

Okul öncesi dönemde çok sık karşılaşılan sorunlardan biri beslenmedir. Bu soruna çözüm üretirken tutarlı ve dikkatli davranışlar sergilenmelidir. Çocuklar ailesindeki bireyleri taklit ederek öğrenir. Aile, çocuklar için en iyi rol modelidir. Arlı (2006) yaptığı çalışmada aile bireylerini gözlemlemiş ve aile bireylerinin ne tür gıdalar tüketip tüketmediklerini ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Çalışma sonunda ailedeki tutum ve davranışların çocukların beslenme şekillerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ailedeki bireyler sağlıklı ve dengeli beslenme konusunda çocuklara iyi bir örnek olmalıdır.

Okul öncesi dönemde sıkça karşılaşılan yanlış yeme alışkanlıkları; öğün atlama, atıştırma yemek yeme, besin seçme, bir besinle beslenme gibi durumlardır. Türkiye’de yapılan araştırmalarda okul öncesi dönem çocuklarında en çok atlanan öğünün sabah kahvaltısı daha sonra öğle yemeği olduğu ortaya konmuştur (Ağören, 2011). Ayrıca Avrupa ülkelerinde yapılan araştırmalarda çocuklar kahvaltı yapmadığından diğer öğünlerde çok yedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Beslenme sorunları okul öncesi dönemi çocuklarında ortak problemdir. 3-5 yaş aralığındaki beslenme sorunları altı başlık altında toplanmıştır (Peler, 2011).

- Yemek seçme
- Çok miktarda yemek yeme
- Demir eksikliği anemisi
- Kabızlık
- Besin alerjisi
- Besin zehirlenmesi

Yemek Seçme: Çocuk okul öncesi dönemde yemek seçmeye başlar. Birkaç yemek seçiyorsa sorun değildir. Fakat birden fazla yemek seçiyorsa beslenmede sorun var demektir. Yemek seçen çocuklar için değişik yöntemler kullanarak yemek hazırlanabilir. Örneğin ıspanak yemeyi sevmeyen çocuk için ıspanaklı kek yapılabilir (Sabır, 2014).

Aşırı yemek yeme: Aşırı yemek yemeye sebep olan etkenlerden biri hatalı beslenmedir. Şeker oranı yüksek olan unlu yiyeceklere dayalı bir beslenme alışkanlığı aşırı şişmanlığa yol açar. Ayrıca hamilelik döneminde anne adayının çok fazla yemek yemesi bebeğin obez olma riskini artırabilir. Şişman olan çocukların öğünlerinden şekerli ve unlu

mamüller çıkartılarak besin değeri yüksek olan kuru meyve ve kuruyemiş konulabilir (MEB, 2011).

Demir eksikliği anemisi: Demir ve hayvansal kaynaklı proteinli besinlerin yeterli alınmamasına anemi denilmektedir. Demir eksikliği annenin hamilelik aşamasında yeterli miktarda mineral ve vitamin alamamasından ve beslenmeden kaynaklanmaktadır.

Kabızlık: Kabızlığın net bir tanımı olmamakla birlikte dışkı sıklığında azalma, sert dışkı, dışkılama anında zorlanma şeklinde tanımlanmıştır (Sabır, 2014).

Besin Alerjisi: Patolojik mekanizmaların neden olduğu beslenme bozukluklarından biri de besin alerjisidir. Besin alerjisi gelişmiş toplumlarda artış göstermektedir. Besin alerjisinde genetik faktörlerin yanı sıra çevre faktörü de etki etmektedir.

Besin Zehirlenmeleri: Kimyasal ve katkı maddelerinin yanı sıra besin içerisinde çoğalan patolojik mikroorganizmaların neden olduğu zehirlenme çeşidir (Besli ve Ergüven, 2009).

2.2.9 Okul Öncesi Dönem Besin Grupları

Okul öncesi dönem besin grupları; et, yumurta ve kuru baklagiller, süt ve süt ürünleri, sebze ve meyveler, tahıl ve türevleridir. Bu besin grupları başlıklıklar halinde incelenmiştir.

2.2.9.1 Et, Yumurta ve Kuru baklagiller

Bu besin grubunda et, balık, tavuk, yumurta, nohut ve mercimek gibi besinler yer alır. Fındık, fıstık ve ceviz gibi omega değeri yüksek besinler bu besin grubundadır. Bu besinler daha çok A vitamini içerir (Köroğlu, 2009). Ayrıca büyüme ve gelişmeyi sağlar. Hasar gören hücrelerin yenilenmesinde ve kan yapımında görev alır (Köroğlu, 2009). Okul öncesi dönem çocuklarına et sert gelebilir. Bunun yerine et kıyma haline getirilerek köfte yapılabilir ya da çocukların çok sevdiği makarna ve pilavın üzerine konularak servis edilebilir (Ağören, 2011). Etin olmadığı durumlarda protein kaynaklı baklagiller kullanılır. Bunlar mercimek, nohut gibi protein değeri yüksek olan besinlerdir (Ağören, 2011). Büyüme için vücuttaki hücre sayısının artması gereklidir. Vücut hücrelerinin sayı

bakımından artması için de proteinli besinler tüketilmelidir. Birey protein değeri yüksek besinlerle beslenmezse yıpranan hücrelerin yerine yeni hücreler oluşmaz (Baysal, 2007).

2.2.9.2 Süt ve Süt Ürünleri

Süt ve süt ürünleri, peynir, yoğurt gibi besinleri kapsar. Bu besinler protein ve kalsiyum bakımından zengindir (Köroğlu, 2009). Bu besinler kalsiyum bakımından zengin olduğu için kemik ve diş sağlığı için önemlidir (Ağören, 2011). Okul öncesi dönem çocuklarının beslenme menüsünde iki-üç porsiyon süt türevinden besin bulunmalıdır. Ortalama 400-500 gram süt tüketimi günlük ihtiyacı karşılar. Süt içmeyi sevmeyen çocuklar için sütlü tatlılar yapılarak süt ihtiyacı giderilir (Köroğlu, 2009). Süt içme esnasında çocuk bıktırılmamalıdır. Zorlayıcı tavırlar sergilenmemelidir (Köroğlu, 2009).

2.2.9.3 Sebze ve Meyveler

Sebze ve meyveler vitamin ve mineral yönünden oldukça zengin besin grubudur. Vücut direncinin artmasından sindirime kadar vücuttaki birçok fonksiyonu yerine getirmeye yardımcı olan besinler içerir. Sebzeler genel olarak pişirilir. Yemek ya da salata olarak tüketilir. Sebzeler genel olarak yeşil yapraklı (maydanoz, roka, dereotu gibi), kırmızı ve turuncu (domates, havuç gibi), sarı renkli (patates ve kereviz gibi) sebzeleri içerir.

Meyveler çiğ, pişirilerek, tatlı ile ya da kurutulmuş halde tüketilir (Ünver ve Ünüsan, 2004). Turunçgillerden olan portakal, mandalina, greyfurt ve limon gibi meyveler C vitamini yönünden zengindir. Ayrıca her meyve aynı oranda C vitamini içermemektedir. Bunun en önemli nedeni meyvelerin yetiştirme koşuludur. Meyvelerin lezzetli olmasında içerdikleri şeker ve asit miktarının etkisi vardır (Baysal, 2007).

2.2.9.4 Tahıl ve Türevleri

Günlük yaşamda en çok tüketilen besin grubudur. Bu grupta yer alan besinler B vitamini yönünden zengindir. Tahıl grubundaki besinler ekmek ve türevleri olan makarna bulgur gibi yulafli besinlerdir. Başka bir ifade ile çayırlarda yetişen tohumlu yiyeceklerdir. Bu gruptaki besinler karbonhidrat bakımından zengindir. Temel enerji kaynağıdır. Protein değeri düşüktür. Bu nedenle et, yumurta gibi protein değeri yüksek olan besinlerle birlikte tüketildiğinde menüdeki protein değeri artırılabilir (Sabır, 2014).

2.3 Sosyal Uyum Becerileri

Sosyal uyum becerileri toplumun kuralları çerçevesinde gelişen olumlu davranışlar sergilemeye dayalı becerilerdir. Sosyal uyum becerileri öğrenilmiş davranışları içerir. Sosyal uyum becerileri bir hedefe yöneliktir. Kişi tarafından hedef doğrultusunda kullanılır. Sosyal uyum becerileri sosyal çevreye göre farklılık gösterir. Sosyal uyum becerileri gözlenebilen becerilerin yanında gözlenemeyen bilişsel becerileri içerir (Çıfci ve Sucuoğlu, 2005).

Sosyal uyum becerileri sözlü ya da sözsüz olarak iki grupta incelenir. Sözsüz ifadeler jest ve mimikler, bedensel hareketler, göz teması, duyguların yüz ifadeleriyle sergilenmesidir. Sözlü ifadeler ise konuşma, ses tonunun işitilir halde olması, vurguların yapılması, kelimelerin anlaşılır olmasıdır (Sarı, 2007).

Eisler ve Fredericksen (1980) tarafından ortaya atılan modelde sosyal uyum becerileri sözel, sözsüz ve motor ögesi olarak ele alınmıştır. Sosyal uyum becerilerinin sözel ögeleri, bir durumu reddedilme, empatik ifadeler kullanabilme, geri bildirim verebilmedir. Sosyal uyum becerilerinin sözsüz ögeleri, göz teması, gülme vb. davranışlardır. Sosyal uyum becerilerinin motor ögeleri ise jest ve mimikler ve birtakım vücut hareketleridir.

2.3.1 Sosyal Uyum Becerileriyle İlgili Kavramlar

Sosyal uyum becerilerine ait kavramlar; benlik kavramı, sosyalleşme, sosyal olgunluk, kültür ve sosyal beceridir. Bu kavramlar başlıklar altında ayrıntılı biçimde açıklanmıştır.

2.3.1.1 Benlik Kavramı

Akman ve Erden (1997) göre bireyin kendini algılama biçimidir. Benlik kavramı çocuğun sosyal ve bilişsel gelişimine dayalı öğrenmelerine bağlıdır. Benlik, aşamalı biçimde değişim gösterir (Papalia, Wedkos ve Feldman, 1999). Sosyal ve bilişsel gelişim geliştikçe benlik kavramıyla ilgili duygular anlaşılmaya başlar (Papalia ve diğerleri, 1999). Benlik kavramı gelişen okul öncesi dönem çocuğu “Ben kimim” sorusu ile benlik özelliklerini ve sosyal kişiliğini tanımlamaya çalışır. İki yaşına geldiğinde ismini söyler, cinsiyetinin farkına varır (Balat, 2003). Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, çocuğa karşı davranışları okul öncesi dönemde benlik kazanımını etkiler. Bu dönemde benlik

kazanmaya en önemli etken aile bireyleri, öğretmenler ve yaşlılarının yaklaşımıdır (Balat, 2003, Papalia ve diğerleri, 1999).

2.3.1.2 Sosyalleşme

Sosyalleşme, toplum kültürü ile bütünleşerek içinde yaşanan topluma uyum sağlamadır (Büyükkaragöz, Muşta, Yılmaz ve Piten,1998,). Yaşanan toplumu benimseme ve o topluma ait bir birey haline gelmedir. Sosyalleşme, öğrenme ile gerçekleşir. Çocuk gözlem ya da taklitle yaşadığı toplumun gelenek ve göreneklerini kazanır. Çocukluk dönemi zamanında kazanılmış davranışlar sosyalleşmede önemli paya sahiptir (Aral ve diğerleri, 2000a).

2.3.1.3 Sosyal Olgunluk

Çocuğun yetkilerinin gelişmesi ve ulaşılması gereken seviyeye ulaşmalarına “olgunluk” denir (Poyraz ve Dere, 2001). Anne ve babasıyla sağlıklı iletişim kuran, çevreyle etkileşimi iyi olan bireylerin sosyal olgunluk seviyeleri oldukça yüksektir (Çağdaş, 1997).

2.3.1.4 Kültür

Kültür; toplumun gelenek ve göreneklerini, inanç ve insani ilişkilerini içerir. Birey doğduğu andan itibaren yaşadığı toplumun kültürünü öğrenir ve o kültüre bürünür. Bireyin yaşadığı toplumda sosyalleşmesi toplumun kültürü ile bütünleşmesi, içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasıyla mümkündür. Birey, davranışlarını ve inançlarını kendi kendine değil, toplumdaki bireylere adapte olma çabasıyla edinmeye çalışır (Yörükoğlu, 1997).

2.3.1.5 Sosyal Beceri

Marlowe (1986), sosyal becerileri kişilerle uyum, diğer kişilerin duygularını anlama ve buna uygun davranışlar göstermek olarak tanımlamıştır. Merrel sosyal becerinin davranış boyutunu incelemiştir. Merrel’e (2003) göre bireyin diğer bireyler tarafından kabul görmesi için bazı sosyal becerilere sahip olması gerekir. Akranlarla ilişki boyutunda; arkadaş edinme, iletişimi başlatma ve sürdürme, onlardan yardım isteme, arkadaşlarına yardım etme, arkadaşlarının haklarını bilme ve onları savunma duyguları gibi becerilerdir. Kendini kontrol etme beceri boyutunda; kontrol etme, bazı durumlarda soğuk

davranabilme, kötü eleştirilere uygun ifadelerle cevap verme becerileridir. Akademik beceriler boyutunda; bireysel çalışma, öğretmenlerin verdiği yönergeleri dinleme ve yapma, boş zamanlarını etkili kullanmadır. Uyma becerileri boyutunda; kurallara uyma, sorumluluklarını yerine getirmedir. Atılganlık becerileri boyutunda; iletişimi başlatmak için girişimde bulunma, arkadaşlarını oyunlarına davet etme, sorular sorma, yeni kişiler tanıma, çalışmalara istekli katılma gibi beceriler yer alır.

Riggio sosyal becerilerin bilişsel boyu üzerinde durmuştur (Yüksel, 2004). Riggio'nun geliştirdiği Sosyal Beceri Envanteri'nde sosyal beceriler beş boyutta incelemiştir (Yüksel, 2004). Duyuşsal anlatımcılık, sözel olmayan iletişim becerilerini içermekte ve iletilerin gönderilmesini içerir. Duyuşsal duyarlılık, sözel olmayan iletişimi anlamayı ve yorumlamayı ifade eder. Duyuşsal kontrol, tepkilerini düzenleme ve kontrol etme becerileridir. Sosyal anlatımcılık, iletişim kurma ve iletişime katılma becerisini içerir. Sosyal duyarlılık, sözel olmayan iletişimi alma ve yorumlamadır. Sosyal kontrol, sosyal çevrede kendini ifade etme becerilerini kapsar.

2.3.2 Okul Öncesi Dönem Öğrencilerinin Sosyal Uyum Becerileri Gelişim Özellikleri

Sosyal uyum becerileri yaşam boyu devam eder (Bilek Hansa, 2011). Bireyin toplumla uyum içinde yaşayabilmesi olarak ifade edilebilir. Bireyin sosyalleşmesi okul öncesi dönemde başlar (Akkök, 1996). Çocuğun biyolojik özellikleri, aile, akran grubu ve iletişim araçları gibi çevresel etkenler sosyal uyum becerilerini kazandırmada etkilidir. Yavuzer'e (1994a) göre sosyal uyum becerileri grupta yer alan kişilerle ya da başka kişilerle geçinebilmektir (Çağdaş ve Seçer, 2002).

Sosyal uyum becerilerinin ilk adımı ailede atılmakta ve yaşam boyu devam etmektedir. Bunun için okul öncesi dönemde kazandırılan sosyal uyum becerileri, birey yaşamının temelini oluşturur. Okul öncesi dönemde sosyal uyum becerileri kazandırılırken hem aile hem de öğretmenler çocukların gelişim dönemlerini iyi bilmelidir. Okul öncesi dönem sosyal uyum becerilerinin gelişim dönemlerini üç grupta inceleyebiliriz. Bilek Hansa'ya (2011) göre bu dönemler şu şekilde sıralanmıştır:

2.3.2.1 0-2 Yaş Sosyal Gelişim Özellikleri

Bebekler ilk sosyal teması annesiyle kurar. Bu nedenle annesiyle kurduğu ilk sosyal ilişkiler bebeğin sosyal gelişiminde önemli yere sahiptir. Bebeklerin ihtiyaçlarının düzenli ve tutarlı karşılanması anne ve bebek arasında güvenli bir bağ oluşmasını sağlar. Bu bağ daha çok sevgi ve beslenme ihtiyaçlarının giderilmesine bağlıdır. Anne ile güven bağı sağlayan bebekler, sosyal uyum becerilerinde daha ılımlı davranırlar (Cirhinlioğlu, 2001; Greenspan ve Lewis 2006).

Bireyin bebeklik döneminde temel ihtiyaçları yerine getirilmezse sosyal ilişkilerde güveni olmaz. Hem bilişsel hem de sosyal becerilerini sergilemede içine kapanık bir birey olur. Bu sebeple bireyin ihtiyaçları tutarlı ve zamanında karşılanmalıdır (Yavuzer, 2001; Sayıl, 2007; Ahmetoğlu, 2009).

2.3.2.2 3-4 Yaş Sosyal Gelişim Özellikleri

Çocuklar üç yaşından itibaren oyunlarla daha fazla zaman geçirir. Grupça oynar, grup arkadaşlarını seçer ve grubundaki kişilerle konuşmaya başlar (Yavuzer, 2001). Üç yaşında arkadaş edinmeye başlar. Bu yaşta çocuklar arkadaşlarıyla vakit geçirmekten, oyuncaklarını paylaşmaktan hoşlanır. Fakat ilişkilerini devam ettirmede başarısız olabilir. Bu sebepten zaman zaman yetişkinlere ihtiyaç duyulabilir (Feldman, 2004; Mackenzie, 2000).

Çocuklar dört yaşına geldiğinde bağımsız hareket etmeye başlar. Çevresindeki kişiler ile iletişim kurmada başarılıdır (Atay ve Şahin, 2003; Palut, 2003). Dört yaşındaki çocuk “Ne, Nerede, Niçin” gibi sorular sorar. Kendini tanıtır. Kendilerine yapılan açıklamaları dinlerken aynı anda göz teması kurar. Toplum kurallarına uygun biçimde davranışlar sergiler (Oktay, 1993). Çocuklar sordukları sorularla girişimcilik duygularını geliştirir. Suçlama, ceza ve davranışların kısıtlanmasıyla sosyal beceri gelişimi engellenir (Yavuzer, 1999 ; Gizir, 2002; Ahmetoğlu, 2009).

2.3.2.3 5-6 Yaş Sosyal Gelişim Özellikleri

Çocuklar beş yaşına geldiğinde keşiflerde bulunur ve çevresini genişletir (Senemoğlu, 2012). Çevresinin genişlemesiyle ebebeynlerin desteği azalır, sorumluluk almaya başlar. Duygularını kontrol eder. Ev ve okul kurallarını anlar ve kurallara göre davranır (Oktay, 1993). Bu yaşta kurdukları cümleler daha uzun ve anlaşılır olduğu için

sosyal ilişkilerde artış görülür. Sosyalleşen birey konumuna gelir. Ayrıca sosyalleşen birey, uyumlu ve sorumluluk sahibi olur (Yavuzer, 2001). Altı yaş, ilköğretim döneminin başlangıcı ve gelişimin kritik dönemini kapsar. Kendisine konulan kurallar karşısında oldukça fazla soru sorar. Sosyal açıdan ailesine bağlı kalsa da sosyal yaşamda öğretmen ve arkadaşları önemlidir (Oktay, 1999).

2.3.3 Sosyal Uyum Becerilerini Etkileyen Faktörler

Sosyal uyum becerilerini etkileyen faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler; kalıtım, çevre, aile ve arkadaş ortamıdır (Öztürk, 2008). Sosyal uyum becerilerini etkileyen bu faktörler aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

2.3.3.1 Kalıtım

Sosyal becerilerin gelişmesini etkileyen etkenlerin biri kalıtımdır. İnsanın vücut yapısı ve anatomik özellikleri öğrenmesini, konuşmasını, iş yapmasını ve sosyal hayatını etkilemektedir (Dönmezer, 1997). Bazı çocuklar zeki olabilmektedir. Zekası nedeniyle söylenenleri kısa zamanda anlar ve kolay öğrenir. Sosyal ilişkileri çabuk kavrar ve kolay uyum sağlar. Bireylerle iletişime çabuk girer. Buna karşın zeka seviyesi düşük olan bireyler uzun sürede ve zor öğrenir. Akranlarına uyum sağlamada zorlanır. Ayrıca sosyal gelişimde yavaş ilerleme gösterir (Dönmezer, 1997).

2.3.3.2 Çevre

Gelişmemiş toplumlarda yasalar ya da kurallar daha sadedir (Bilek Hansa, 2011). Kişilerin toplumdaki rolü belirgindir. Fakat gelişmiş toplumlarda toplum kuralları daha serttir. Bireylerin konumları farklılık gösterir. Bu nedenle gelişmiş toplumlarda bireylerin sosyal beceri kazanması genellikle eğitim kurumları aracılığıyla olur. Sosyalleşmede etkili kurumlar aile ve okul ortamı olarak bilinir. Bunlar dışında çeşitli sosyal gruplar ve etkinlikler kişinin sosyalleşmesinde etkili olur (Dönmezer, 1997; Türkoğlu ve diğerleri, 2002).

2.3.3.3 Aile

Çocuğun sosyalleştiği ilk yer ailedir. Davranışların ilk örnekleri ailede öğrenilir ve orada şekillenir. Okul öncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesi adına ailenin işlevi temel kuralları öğrenme, doğru ve yanlış davranışları ayırt etme ve çocuğun benliğini kazanma

konusunda yardımcı olmaktadır. Aile, sosyal ilişkiler konusunda çocuğa örnek ortam sunmaktadır. Çocuk ailesinde yer alan bireylerin ilişkilerini model alarak öğrenmektedir. Bu şekilde aile, çocuğu sosyal hayata yönlendirir (Türkoğlu ve diğerleri, 2002; Büyükkaragöz ve diğerleri 1998; Dönmezer, 1997). Aynı eğitim kurumlarını paylaşan çocuklarda ailenin sosyal yapısı ve ekonomik düzeylerinin değişken olmasından ötürü çocukların anlayışları, değerleri farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar çocuğun sosyal gelişimini etkilemektedir (Dönmezer, 1997). Örneğin aile çocuklarında baskıcı ise çocuk içine kapanık olur, hoşgörölü davranışlar sergilerse bağımlılığını kazanmış bireyler olmasını sağlar (Yavuzer, 1999).

2.3.3.4 Arkadaş Ortamı

Çocuk aileden bağımsızlaşmaya başladığında ilk olarak akranlarıyla iletişime geçer (Dönmezer, 1997). Genellikle okul öncesi dönem çocuklarının akadaş grubu aynı yaşta olur Ayrıca edinilen arkadaşlıklar sevgiden ve genellikle aynı düşünceye sahip olmadan kaynaklanır (Aral ve diğerleri, 2000; Büyükkaragöz ve diğerleri, 1998). Gürşimşek (2003)'e göre çocukların kendini ifade etmesi, duygu ve düşünceleri doğru algılaması arkadaş ortamındaki ilişkilerle sağlanır. Özellikle okul öncesi dönemde zengin materyal ve uygun yöntemlerle eğitim gören bireyler ilkokula kolay adapte olur ve kolay arkadaş edinir. Yavuzer'e (1998b) göre çocukların akranları tarafından reddedilmesi, sosyal yaşantılarında başarısız olmasına neden olur. Arkadaşları tarafından dışlanan çocuklarda etkinliklere katılma, sıra bekleme, paylaşımda bulunma, iletişim kurma, yardım etme gibi becerilerin düzetilmesine yönelik birtakım etkinlikler yapılmıştır. Çalışma sonunda arkadaşları tarafından dışlanan çocukların sosyal becerileri konusunda ilerleme kaydedilmiştir.

2.3.4 Sosyal Uyum Becerilerini Destekleyen Etkinlikler

Sosyal uyum becerileri birçok etkinlikle desteklenir. Sosyal uyum becerilerini destekleyen etkinlikler; serbest zaman etkinlikleri, sanat etkinlikleri, oyun etkinlikleri, müzik etkinlikleri, Türkçe dil etkinlikleri ve fen ve doğa etkinlikleridir (Öztürk, 2008).

2.3.4.1 Serbest Zaman Etkinlikleri

Okul öncesi eğitim planlarında çocukların güne adapte olabilmeleri için yapılan ilk etkinliklerdendir. Serbest zaman etkinlikleri içinde boyama çalışmaları, kağıt yırtma ve

yapıştırma gibi etkinlikler vardır. Çocuklar öğretmenin yönlendirmesi olmadan oyun arkadaşlarını seçerek oyuncaklarıyla oynarlar. Bu duruma “yapılandırılmış oyun” denmektedir (MEB, 2006). Çocuklar serbest zaman etkinliklerinde arkadaşlarıyla iletişime geçer, kendini ifade eder, yaratıcılıkları gelişir, sorumluluklar alır, eşyalarını paylaşır ve ince kas becerileri gelişir (Oğuzkan, Demiral ve Tür, 1999).

2.3.4.2 Sanat Etkinlikleri

Okul öncesi kurumlarında sanat etkinlikleri bireysel ya da grup ile yapılmaktadır. Bireysel çalışmalarda kullanılan malzemeler aynı olsa da çocuk yaratıcılığını kullanarak özgün eserler ortaya çıkarabilir. Grup çalışmaları, tüm üyelerin katıldığı ortak ürünün ortaya çıkmasıdır (MEB, 2006). Sanat etkinlikleri sosyal gelişim yönünden faydalıdır. İfade etme becerisi gelişir, kendini tanıır ve özgüveni artar. Çevresindeki diğer kişileri anlar, hoşgörülü yaklaşır. Grup ile çalışma alışkanlıkları ve yardım etme becerisi gelişir (Oğuzkan ve diğerleri, 1999).

2.3.4.3 Oyun Etkinlikleri

Oyun, çocukların sosyal gelişim yönünden birçok becerileri kazandığı etkinlikleri kapsar (Çağdaş ve Seçer, 2002). Çocuk oyun oynadığı sırada özgürce hareket ederek rahatlar. Oyun içinde fikirlerini söyler ve özgüveni artar (Poyraz, 1999). Birçok oyunda çocukların sosyal gelişimine fayda sağlayacak davranışlar bulunmaktadır (Gürşimşek, 2003). Oyun esnasında keşfetme, yaratıcı fikirlerle zihinsel becerileri aktifleştirme, başladığını bitirme, eğlenirken öğrenme ve grup çalışmalarında “biz” olgusu kazanılır. Grup çalışmalarında yenme ve yenilme gibi durumlar olduğu için başarısızlığı ya da başarılı olmayı öğrenir. Ayrıca kazansalar da kaybetseler de diğer grupta yer alan bireyleri tebrik etme alışkanlığı kazanılır. Kızılluluk’a (2001) göre oyunu kurallarıyla oynamak toplum kurallarını öğrenmede ön hazırlık niteliği taşımakta, toplum kurallarına daha çabuk adapte olabilmektedirler. Bu nedenle oyun içinde birtakım kurallara yer verilmesi çocukların toplum kurallarını benimsemesinde kolaylık sağlayabilir.

2.3.4.4 Türkçe Dil Etkinlikleri

Çocukların dil gelişiminin ilerlemesi, kendilerini ifade etmeleri ve çevresiyle etkileşimi arttırmaları amacıyla günlük ders planlarında kesinlikle Türkçe dil etkinliklerine yer verilmelidir (Yılmaz, 1999). Türkçe dil etkinlikleri kapsamında genellikle hikaye,

drama ve kukla çalışmalarına yer verilmektedir (Yılmaz, 1999). Drama etkinlikleri ile çocuk kendi yeteneklerini fark eder, gruba dahil olur. Gruptaki arkadaşlarının duygularını anlamaya çalışır ve işbirliği içinde çalışma becerisi kazanır (Yılmaz, 1999). Drama etkinliklerinde üstelendikleri roller sayesinde farklı rollere bürünerek farklı duyguları, yaşantıların içinde yer alarak deneyim edinir. Bu deneyimler sayesinde toplum içinde nasıl davranılması gerektiğini öğrenir (Koç, 2009).

2.3.4.5 Fen ve Doğa Etkinlikleri

Okul öncesi dönem çocukları meraklı ve araştırmacı ruhludur. Bu nedenle okul öncesi dönem öğrencilerinin merakları artırılarak araştırmacı bireyler haline gelmesi sağlanır. Fen ve doğa etkinlikleri gözlem, araştırma ve inceleme yaparak çocuğu keşif yapmaya yönlendirir. Nitelikli fen ve doğa etkinlikleri ile çocukların canlılara ya da insanlara karşı duyarlılığı artar. Çocuğun yaşadığı çevredeki olayları anlamasına ve adapte olmasına yardımcı olur. Fen ve doğa etkinliklerinde çeşitli öğrenme yöntemlerinin kullanılmasıyla bilgilerin kalıcılığı sağlanarak öğrenilen bilgilerin diğer etkinliklerde kullanması için bir zemin oluşturulur (MEB, 2006). Fen ve doğa etkinliklerinde grup çalışmalarına yer verilmesi öğrenciler arasında iletişimi artırmakta ve işbirliği sağlamaktadır. Akranlarıyla faaliyetler göstererek sorunlara çözüm bulmaya çalışmaları çocukların sosyal yönlerini geliştirmektedir (Şahin, 2000).

2.3.4.6 Müzik Etkinlikleri

Müzik etkili bir eğitim aracıdır. Müzik etkinliklerinde şarkı sözlerinin olması çocukların kelime hazinesini geliştirir. Kelime hazinesi gelişimi ile sosyal beceri gelişimi benzerlik gösterir. Kelime hazinesi zengin olan birey kendini daha rahat ifade eder. Bu durum sosyal gelişimi de olumlu yönde etkiler (Oğuzkan ve diğerleri, 1999).

Çocuklar ritmik oyunlarda şarkı söylemek için şarkı sözlerini akılda tutar. Bu nedenle şarkı söylemek çocukların zihinsel becerilerinin gelişmesinde katkıda bulunur. İçine kapanık bir öğrenciye şarkı söyleme sorumluluğu verilerek toplum önünde şarkı söylemesine fırsat verilmelidir. İçine kapanık olan çocuklara bu tür sorumlulukların verilmesi sonucunda bireylerde öz güven artmaktadır (Öztürk, 1996).

2.3.5 Sosyal Uyum Beceri Öğretimi ve Yöntemleri

Sosyal uyum becerilerinin, öğrenme ile gerçekleştiği ifade edilmektedir (Korkut, 2004). Günlük yaşamda karşılaşılan problemlere çözüm bulabilmek amacıyla sosyal uyum becerileri eğitimi verilmelidir (Çam ve Kara, 2007). Sosyal beceri eğitimi programları incelendiğinde önceliğin okul öncesi ve ilköğretim öğrencilerine verildiği görülmektedir (MEB, 2006). Bu nedenle okul öncesi ya da en geç ortaöğretim dönemlerinde sosyal uyum becerileri kazandırılmalıdır.

Okul öncesi dönem çocuklarında sosyal uyum becerilerinin geliştirilmesi ya da kazandırılması için sınıf ortamında birtakım etkinliklerinin yapılmasının yanı sıra planlı ve programlı sosyal becerileri eğitim planları uygulanmalıdır (Yüksel, 2004). Sosyal beceri eğitiminde kazandırılması hedeflenen beceri için çalışma grubu ve bu çalışma grubuna uygun yöntem ve teknikler belirlenmelidir. Bu sayede sosyal beceri eğitiminin kalitesi artabilir (Choi, 2000; Kamaraj, 2004). Bu yöntemler; iş birliğine dayalı öğrenme, doğrudan öğretim, model olma, rol oynama, coaching yöntemi (koç destekli), gösteri yöntemi, akran destekli yöntem, bilişsel süreç yaklaşımı ve dramadır.

2.3.5.1 İşbirliğine Dayalı Öğrenme

Sosyal uyum becerilerini kazandırma yöntemlerinden biri işbirliğine dayalı yöntemdir. Sosyal uyum becerilerinin öğretilmesi ve kazandırılmasında başarılı yöntemlerden biridir (Aslan, 2008). Bu yöntemin en önemli özelliği çocukların bir hedef doğrultusunda oluşturulan gruplarda öğrendikleri bilgi ve becerileri birbirlerine yardım ederek öğretmesidir (Slavin 1988, Akt: Doymuş, Şimşek ve Şimşek, 2005). İşbirliğine dayalı yöntemde çocuklar hem çalıştığı beceriyi öğrenmekle hem de grubundaki diğer arkadaşlarına öğretmekle sorumludur. Bu nedenle işbirliğine dayalı yöntemde çocuklar birbirleriyle iletişim halindedir (Aslan, 2008).

2.3.5.2 Doğrudan Öğretim

Doğrudan öğretim yöntemi sosyal uyum becerilerini kazandırmada sık kullanılan yöntemlerdendir. Davranışçı kuramı benimseyen doğrudan yaklaşımın hedefi ipuçlarını kademeli biçimde geri çekerek öğrenciyi kazanacağı davranıştan bağımsızlaştırmaktır (Avcıoğlu, 2007). Bu yöntemde beceri öğretimi yapılmaya başlandığında tüm sorumluluk ilk önce öğretmende olur ardından öğrenciye geçer. Sorumluluğun öğretilmekte olduğu

durumda kazandırılması hedeflenen davranış için öğretmen model olur. Becerinin nasıl yapıldığını anlatır. Öğrenci ise eğiticinin sergilemiş olduğu becerileri bireysel olarak yapar. Sorumluluk kademeli olarak öğrenciye geçer (Avcıoğlu, 2003).

2.3.5.3 Model Olma

Model olma, çocukların yeni bir sosyal beceriyi kazanmasında kolaylık sağlar (Akkök, 1996). Başka bir kişiyi gözlemleyerek yeni davranış örüntülerinin öğrenilmesidir (Erwin, 2000). Sosyal uyum becerilerinin yapılışı eğitici tarafından gösterilir. Eğitici beceriyi doğru biçimde yapar ve bu beceriyi öğrenci gözlemler. Öğrenci de gözlemlediği beceriyi yapar. Öğrenci gözlemlediği beceriyi doğru yaptığı takdirde pekiştireç verilir. Fakat yapılan beceride eksiklikler var ise düzeltmelere gidilir (Avcıoğlu, 2003).

Sosyal uyum becerisi planlarında iki çeşit model bulunmaktadır. Bunlardan biri canlı (gerçek) modeldir. Gerçek model anne, baba, kardeş ve arkadaşlardır. İkinci model ise sembolik modeldir. İzlediği bir filmde davranışın model alınmasıdır. Model olan kişi yapacağı davranışı aşama aşama sade bir dil ile söyleyip göstermelidir (Elliot, Sheridan ve Gersham, 1998).

2.3.5.4 Rol Oynama

Bir fikri, durumu, problemi grubun önünde dramatize etmektir (Avcıoğlu, 2003). Grupta bulunan üyeler dinlemek yerine nasıl olduğunu yaparak ve izleyerek ayrıntıya iner. Rol yapan kişi kendi benliğinden sıyrılarak başka bireyin duygu ve düşüncelerine bürünür. Bir durum karşısında neler hissettiğini ve nasıl davranması gerektiğini sergiler (Yaşar ve Aral, 2011).

2.3.5.5 Coaching Yöntemi (Hipotetik Düşünme)

Hipotetik düşünme ile bir sosyal sorun belirlenir (Erwin, 2000). Ortaya atılan problemin inandırıcı olması gerekir ya da karşı tarafı bu probleme inandırmalıdır. Problem çözümü için heterojen grup oluşturulur. Problemin alt sorunlarını belirlemek amacıyla ön sorular sorularak durumun algılanması sağlanır ve çözümlere karar verilir. Daha sonra ulaşılan çözümlerin sergilenmesi için kişiler seçilir ve seçilen kişiler oynayacakları rollere hazırlık yapar. Grup önünde roller canlandırılır. Rollerini canlandırırken ne kadar etkileyici ya da inandırıcı rol sergiledikleri değerlendirilir. Daha sonra sosyal uyum becerilerinden

biri olan iletişim kurma ile kişilerin olumlu ve olumsuz yönleri ya da oynanan rolün onlarda nasıl bir his bıraktığı tartışılarak sosyal beceriler geliştirilir (Erwin, 2000).

2.3.5.6 Gösteri Yöntemi

Öğretilecek becerinin materyal kullanılarak bir grup önünde eğitmen tarafından gösterilmesidir. Kavram ya da beceri öğretiminde birçok duyuyu aktif olarak kullanır. Daha çok el göz koordinasyonu geliştirir. Birçok materyalin kullanılması beceri öğretimi daha kalıcı hale getirir. Yapılan hatalar daha kolay fark edilir ve anında düzeltmeler yapılır. Öğretilmek istenilen beceri, açık ve anlaşılır hale gelir (Avcıoğlu, 2003).

2.3.5.7 Akran Destekli Yöntem

Akran destekli yöntem, bir kişinin diğer kişiye belirlenen bir konuyu ya da beceriyi materyal kullanarak usta-çırak ilişkisi içinde aktardığı ya da kişinin bilgi ve becerilerini paylaşmayı hedeflediği öğretim yöntemidir. Diğer bir ifadeyle çocukların birbirlerine yardım etmesi veya öğrenerek öğrettikleri yöntemdir (Rotatory, Shwenn ve Litton, 1994). Yöntemi uygularken kazandırılması hedeflenen becerilerin hedefleri belirlenir ve araç gereçler temin edilir. Öğretim yapılacak ve öğretimi yapacak bireyler seçilir. Bireylere çalışma yöntemi anlatılarak bilgi verilir. Öğretimin ne kadar yapılacağına dair süreç belirlenir (Miller, Barbetla ve Heron, 1994).

2.3.5.8 Bilişsel Süreç Yaklaşımı

Bilişsel süreç yaklaşımı doğrudan öğretim yaklaşımına benzese de kişinin aktif katılımını sağlayarak öğrenmesini güdüleyen bir yaklaşımdır (Çifci ve Sucuoğlu, 2005). Kazandırılması hedeflenen sosyal uyum becerileri tek tek öğretilmez. Bunun yerine sosyal yaşantıyla ilgili bir sorun etrafında problem çözme becerisi kazandırılmaya çalışılırken sosyal uyum becerileri kazandırılır. Bilişsel süreç yaklaşımında farklı öykülere başvurulur. Bireylere hikayenin başında ve sonunda neler yapacakları kademeli biçimde öğretilir. Bu şekilde çözüm seçenekleri bulmalarına fırsat verilir (Avcıoğlu, 2003).

2.3.5.9 Drama Yöntemi

Sosyal uyum becerilerinin kazanılmasında drama büyük bir paya sahiptir. Drama yönteminin hedeflerinden biri, bireylerin sosyalleşmesidir. Drama etkinlikleri ile birey, konuşarak, tartışarak olayların içinde sosyal uyum becerilerinin temelini atar. Dramada

katılımcılar farklı durumlarda nasıl tepki verildiğini role girerek sergiler. Rollerini oynarken kızgın, üzgün gibi yüz ifadelerini jest ve mimiklerle belirtir. Başka rollere girerek kendini başkasının yerine koyar ve empatik düşünme becerisi gelişir. Drama etkinlikleri grup ile yapılan faaliyetler olduğundan grup içi ya da grupta yer almayan bireylerle iletişime geçme, fikirlerini paylaşma, duygularını ve davranışlarını kontrol etme gibi birçok beceriyi kazandırma potansiyeline sahiptir (Gönen ve Dalkılıç, 2000).

2.3.6 Sosyal Uyum Becerilerinin Değerlendirilmesi

Sosyal uyum becerileri oldukça geniş bir alanı kapsar. Sosyal uyum becerilerini kapsamlı bir şekilde değerlendirmek için birçok yöntem ve ölçme aracına başvurulur. Sosyal uyum becerilerinin değerlendirilmesinde gözlem, sosyometrik görüşme, öğretmen görüşü ve kendi kendine değerlendirme yapılmalıdır. Sosyal uyum becerilerinin değerlendirilmesinde formal ve informal değerlendirme tekniklerine başvurulmaktadır. (Merrell ve Gimpel, 1998; Aktaran: Çiftçi ve Sucuoğlu). Formal değerlendirme klasik ölçme araçları olmakla beraber bireyin davranışlarının doğal ortamda gözlemlenmesidir (Merrell ve Gimpel, 1998; Aktaran: Çiftçi ve Sucuoğlu). Okul öncesi dönem çocuklarının ve gençlerin sosyal uyum becerileri değerlendirilmesinde altı tekniğin kullanıldığı ön görülmüştür (Merrel, 2001). Bunlar davranışsal gözlem, davranış değerlendirme ölçekleri, görüşme, bireysel değerlendirme, projektif ifade teknikleri ve sosyometridir (Merrel, 2001). Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Beceri Destek Eğitimi Öğretmen Rehber Kitabı (OSBEP, 2014) göre okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerilerinin değerlendirilmesinde dört sosyal becerinin altında kırk dokuz alt beceri vardır. Bu becerilerin değerlendirilmesinde kullanılan ölçme araçları şunlardır:

- Okulöncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)
  - Öğretmen Formu
  - Anne-Baba Formu
- Sosyal Beceri Gözlem Formu
- Açık Uçlu Sorular
  - Yansıtma Soruları

- Değerlendirme Soruları
- Sosyal Becerileri Gelişim Gözlem Formu
- Performans Görevleri
- Dereceli Puanlama Anahtarı

2.3.6.1 Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ)

Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal uyum becerilerini gözlemek ve değerlendirmelerde bulunmak amacıyla kullanılır.

2.3.6.2 Sosyal Beceri Gözlem Formu (Kontrol Listesi)

Kontrol listesi, beceriye ait performansı oluşturan öğeleri, çocukların bu öğeleri ne kadar yapabildiğini belirleyen listedir. Kontrol listesine performansa ait ölçütler listesi de denilebilir. Kontrol listesi her bir beceri için ayrı ayrı yapılmalıdır. Gözlem formlarında her bir sosyal beceri için temel “göstergeler” ele alınır. Eğitimciler faaliyetlerini bitirdikten sonra, çocuğun öğrendiği beceriyi kullanma düzeylerini belirler.

2.3.6.3 Açık Uçlu Sorular

Eğitim döneminde farklı hedefler için kullanılır. Açık uçlu sorular zihinsel becerileri (yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcılık) geliştirir. Bu tür soruların cevaplanmasında birey serbest bırakılır. OSBEP’te açık uçlu sorular “Değerlendirme Soruları” ya da “Yansıtma Soruları” olarak iki gruba ayrılır.

2.3.6.3.1 Yansıtma Soruları

Sosyal uyum becerileri, çocuklara etkinlik yoluyla kazandırılır (Özçelik, 1998). Etkinlikle ilgili neler hissettiğini öğrenmek amacıyla yansıtma sorularına başvurulur. Beceriyi kazanma yolunda kendisinden faaliyette yer alan etkenleri düşünerek cevap vermesi istenilir. Yansıtma sorularına şunlar örnek olarak verilebilir: “Bu oyunda kimin yerinde olmak isterdin? Neden?”, “O kişinin yerinde olsaydın neler hissederdin?”, “O kişiye karşı nasıl davranırdın”.

2.3.6.3.2 Değerlendirme Soruları

Bu soruların amacı çocukların kazandığı beceriler hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesidir. Değerlendirme soruları dört kademe halinde kullanılır. Dört seviye şu şekilde belirlenmiştir (Martin, 1992).

- 1. Seviye Çıkarım Yapma: Yorum yapılamayan sorulardır, bilgi gerektirir.
- 2. Seviye Yorum Yapma: Olacak sonuçları tahmin etme.
- 3. Seviye Günlük Yaşam İlişkisi: Etkinlikte yer alan bilgileri, günlük hayatta karşılaştığı durumlarla ilişkilendirerek ilişki kurmasıdır.
- 4. Seviye Değerlendirme: Bu tür soruları cevaplarırken sorular için verilecek cevapların nedenlerinin belirtilerek cevap verilmesi istenir. Açık uçlu soruların cevaplarına dönüt verilirken çocuğun yapabildikleri vurgulanmalıdır.

2.3.6.4 Sosyal Beceri Gelişim Gözlem Formu

Sosyal uyum beceriler bir bütün olarak değerlendirilmelidir. MEB'in UNICEF ile yaptığı proje kapsamında "Okulöncesi Eğitim Programlarının Geliştirilmesi" çalışmaları yürütülmüştür. Süreç içerisinde sosyal becerilerin gelişimini gözlemeye dönük formlar da hazırlanmıştır. Bu form eğitim yılının başında ortasında ve sonunda eğitim ortamındaki tüm öğrenciler için doldurulur.

2.3.6.5 Performans Görevleri

Performans görevleri birçok becerinin kullanımını gerektiren ve her çocuğun kendine ait cevaplarının yer aldığı süreç gerektiren öğrenme görevleri olarak tanımlanır.

2.3.6.6 Dereceli Puanlama Anahtarı

Haladyna (1997) dereceli puanlama anahtarlarının becerileri geniş çerçevede değerlendirmek amacıyla kullanıldığını ifade etmiştir. Çocukların becerileri ne düzeyde yaptığını gösterir. Dereceli puanlama anahtarı ipuçları vererek yardımcı olur. Yönlendirici ve sistematik bir ölçme aracıdır.

2.3.6.7 Sosyometri

Sosyal beceri değerlendirme tekniklerinden biri de sosyometridir. Sosyometri grup örüntüsünü belirlemek amacıyla kullanılır. Okuldaki öğrencilerin kimlerle arkadaşlık

yaptığı, arkadaş grubunun yaş ortalaması, kimlerle çalışmak istediği en çok sevdiği arkadaşının ismi, kimlerin oyun liderliği yaptığı ya da kimlerin oyunun dışında kaldığı sosyometri yöntemi ile ortaya çıkartılabilir. Bu değerlendirme tekniğinde “Hangi arkadaşınla çalışmak istersin”, “Bir yere giderken hangi arkadaşını götürmek istersin” gibi sorular sorulur. Böylece çocuğun sosyal yapısı ortaya çıkarılır (Elksin ve Elksin, 1998).

Sınıf öğretmenleri ve birçok rehberlik danışmanlık hizmetlerinde öğrencileri tanımak amacıyla kullanılan bir değerlendirme tekniğidir. Teknikten faydalanmak için birçok kaynağa başvurulabilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus öğrencilerin ne tür sosyal beceriden yoksun olduğudur. En çok ilgilenilmesi gerekenler, arkadaşları tarafından seçme ve seçilme sorunu yaşayan öğrencilerdir. Bu yöntemle bu tür sorunlar yaşayan öğrenciler belirlenebilir (Bacanlı, 2014).

2.4 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma konusunu kapsayan okul öncesi dönemde drama yönteminin kullanılması, beslenme eğitimi ve sosyal becerileri konu edinen alan yazın çalışmaları incelenmiştir.

2.4.1 Okul Öncesi Dönemi Öğrencileri İle Yaratıcı /Drama Yöntemi Çalışmaları

Okul öncesinde yaratıcı drama uygulamalarının yer aldığı çalışmaların konu başlıkları, yöntem ve sonuçlara dair alan yazın incelemesi Tablo 2.2’de gösterildiği gibidir.

Tablo 2.2: Okul Öncesi Dönem Öğrencileriyle Yaratıcı /Drama Yöntemi Çalışmaları

Yıl	Yazar	Çalışma Konusu	Yöntem
1995	Uyar, N.	Dramanın okul öncesi dönem (60-72 ay) öğrencilerinin dil gelişimine etkisinin incelenmesi	Deneysel Çalışma, 60-72 aylık 40 çocuk, 13 haftalık drama eğitim programı, Peabody Resim Kelime Testi
1995	Yağcı, Ç.	Müzik eğitimi ve yaratıcı drama ilişkisini konu edinen örnek bir modeli	Deneysel Çalışma, 3 yaş 10 çocuk, 30 dakikalık oyun ve doğaçlama, gözlem tekniği
1996	Şener, T.	İnşa ve drama oyunlarının 4-5 yaş çocuklarının empati becerisine etkisi	4-5 yaş 30 çocuk, 10 gün dramatik oyun ve inşa oyunu, Bakış Açısı Alma Testi (Algısal- Bilişsel Duygusal)
1996	Öztürk, F.	Drama temelli müzik etkinliklerinin anaokulunda etkililiğinin incelenmesi	Deneysel Çalışma, 5-6 yaş 56 çocuk, 8 hafta drama ile müzik eğitimi, Gözlem formu
1996	Uysal, F.N.	Yaratıcı dramanın okul öncesi dönem (5-6 yaş) öğrencilerinin sosyal gelişim alanına etkisinin incelenmesi	Deneysel Çalışma, 5-6 yaş 48 çocuk, 12 haftalık drama eğitim programı, Portage Erken Çocukluk Dönemi Programı Kontrol Listesi
1997	Solmaz, F.	Yaratıcı dramanın okul öncesi dönem (6 yaş) çocuklarında dil gelişimine etkisi	Deneysel Çalışma, 6 yaş 104 çocuk, 2 haftalık drama eğitim programı, Peabody Resim Kelime Testi, Denver Gelişim Tarama Testi, Seattle Testi, G.Ü. Farklı-Sosyal Ekonomik Düzeylerde Erken Çocukluk Gelişimi Ölçeği

1999	Güven Metin, G.	Yaratıcı drama yönteminin 5-6 yaş grubunun sosyal ve duygusal gelişimine etkisinin belirlenmesi	Deneysel Çalışma 5-6 yaş 95 çocuk, 9 haftalık drama eğitim programı, Marmara Gelişim Envanteri Sosyal-Duygusal Gelişim alt boyutu
1999	Girgin, T.	Ankara ili özelinde anaokullarında yaratıcı drama aktivitelerinin incelenmesi	Tarama modeli, 106 katılımcı ve 39 öğretmen, yaratıcı drama etkinlikleri kurum anketi ve drama liderleri anketi
2001	Güven, G.	Ebeveynlerin, öğretmenlerin ve drama liderlerinin eğitimde drama çalışmaları hakkında görüşleri	Tarama Modeli, 21 drama lideri, 60 anaokulu öğretmeni, 60 anne-baba, Anket formu
2002	Akın, Y.	Drama ve aile tutumunun okul öncesi dönem (6 yaş) çocuklarının empati becerisine etkisinin incelenmesi	Deneysel Çalışma, 6 yaş 90 çocuk ve anne babaları, Drama eğitim programı, Bakış Açısı Alma Testi, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği
2004	Aydın, M.	Anaokulu öğretmenlerinin drama yeterliliklerinin incelenmesi	Tarama Modeli, 179 okul öncesi eğitimi öğretmeni, anket formu
2004	Yönel, A.	Anaokulu öğretmenlerinin dramaya karşı tutumlarının incelenmesi	Tarama Modeli, 190 okul öncesi öğretmeni, Yaratıcı Drama Bilgi Formu, Yaratıcı Drama Tutum Ölçeği
2005	Boran, R.	Anaokulu öğretmenlerinin drama temelli fen ve doğa etkinliklerini kullanma ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi	Nitel Araştırma (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği), 20 öğretmen, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu
2006	Cömertpay, B.	Okul öncesi dönem (5-6 yaş) çocuklarının dil edinmesine dramanın etkisi	Deneysel Çalışma, 5-6 yaş 36 çocuk, 10 haftalık drama eğitim programı, Ankara Gelişim Tarama Envanteri
2006	Dalbudak, Z.	Okul öncesi dönem öğretmenlerinde drama etkinliği kullanımının araştırılması	Tarama Modeli, 113 anaokulu öğretmeni, Öğretmenlerin Drama Etkinliklerini Kullanma Durumlarının Değerlendirilmesi Anketi
2006	Topbaşı, F.	Drama yapmanın anaokulu çocuklarının (6 yaş) törel gelişimine etkisi	Derleme Çalışma
2006	Ünal, İ.	6-8 yaş çocuklarına piyano eğitiminde drama yöntemi kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi	Tarama Modeli, 6-8 yaş 86 öğretmen 16 uzman, Görüşme anket formu
2007	Bayrakçı, M.	Dramanın anaokulu döneminde iletişim yetenekleri üzerine etkisi	Tarama Modeli, 40 okul öncesi öğretmeni, Okul Öncesinde Yaratıcı Drama Etkinliklerinin İletişim Becerilerinin Gelişmesi Üzerindeki Etkisi Anketi
2008	Aslan, E.	Dramanın okul öncesi dönemde sosyal ilişki ve işbirliği üzerine etkisi	Deneysel Çalışma, 6 yaş 34 çocuk, 12 hafta Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi, Davranış Derecelendirme Ölçeği
2008	Çakır, B.	Anasınıfı Türkçe dil etkinliklerinde yaratıcı drama yönteminin etkililiği	Deneysel Çalışma, 60-72 aylık çocuklar 40 çocuk, 15 öykü ile drama eğitim programı, Resimli Öykü Kartları
2008	Dege, Ö.	Okul öncesi dönem öğrencilerinin bakış açısı edinmelerine resimlendirilmiş öykülerle drama etkinliklerinin etkisinin incelenmesi	Deneysel Çalışma, 6 yaş 70 çocuk, 12 hafta dramatik etkinlik eğitim programı, Bakış Açısı Alma Testi (Algısal- Bilişsel-Duygusal)
2008	Güner, A.Z.	Okul öncesi dönem öğrencilerinin sosyal-duygusal uyum becerilerine dramanın etkisi	Deneysel Çalışma, 5-6 yaş 211 çocuk ve öğretmenleri, 1-2 saat ve 3-4 saat drama uygulaması, Marmara Sosyal-Duygusal Uyum Ölçeği
2008	Sezer, T.	Drama yönteminin 5 yaş çocuklarının sayı ve işlem kavramı edinmesine etkisi	Deneysel Çalışma, 5 yaş 20 çocuk, 6 hafta Drama Temelli Sayı ve İşlem Kavramları Eğitim Programı, 48-86 Ay Çocuklar İçin Sayı ve İşlem Kavramları Testi
2009	Görgülü, F.	Anaokulu öğrencilerinin iletişim becerilerine işbirlikli drama yönteminin etkisi	Deneysel Çalışma, 5-6 yaş 21 çocuk, 8 haftalık drama destekli kubaşık öğrenme etkinlikleri, İletişim Becerileri Ölçeği
2009	Ölekli, N.	Dramanın okul öncesi dönem öğrencilerinin şekil algısı ve sayı kavramı edinmeye etkisi	Deneysel Çalışma, 5-6 yaş 60 çocuk, 5 hafta Drama Temelli Geometrik Şekil ve Sayı Kavramları Eğitim Programları, Piaget Sayı Korunum Testi, Geometrik Şekilleri Tanıma Testi

Tablo 2.2 incelendiğinde okul öncesi dönem öğrencileriyle yapılan drama çalışmalarında dil ve iletişim becerileri, sosyal-duygusal gelişim, bakış açısı alma becerileri, müzik, fen eğitimi ve matematik yeteneği ile işlem becerileri, yaratıcılık, rol oynama konularına yer verildiği görülmüştür. Bunun dışında drama etkinlikleri hakkında öğretmen görüşlerinin incelendiği çalışmalara rastlanmıştır. Tabloda belirtilen konu alanlarına yönelik yapılan drama çalışmalarının öğrencilerin dil ve iletişim, sosyal, bakış açısı alma, müzik, fen ve matematik gibi alanlarda olumlu etki yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.4.2 Okul Öncesi Dönemde Beslenme Eğitimi Çalışmaları

Okul öncesinde beslenme eğitimi çalışmalarının yer alan konu başlıkları, yöntem ve sonuçlara dair alan yazın incelemesi Tablo 2.3 'de gösterildiği gibidir.

Tablo 2.3: Okul Öncesinde Beslenme Eğitimi Çalışmaları

Yıl	Yazar	Çalışmanın Adı	Yöntem
2006	Sütçü, Z.	Beslenme alışkanlıklarına drama yönteminin etkisinin incelenmesi	Deneysel Yöntem, Okul öncesi 6 yaş grubu 80 çocuk, Beslenme Tutum Ölçeği
2009	Obalı, H.	Okulöncesi eğitimi almakta olan altı yaş grubu çocuklarına verilen proje yaklaşımıyla beslenme eğitiminin beslenme bilgi düzeyine etkisi	Deneysel Yöntem, 6yaş grubu 30 çocuk ve aileleri, "Besin Grupları Bilgisi Saptama Formu, "Aileye İlişkin Bilgi Edinme Formu"
2009	Köroğlu, S.	Okulöncesi dönem 4-6 yaş arası çocuklarda aileden kaynaklanan beslenme bozukluklarının incelenmesi	Tarama Modeli, 4-6 yaş grubu 183 çocuk ve ailesi, Ailelere "Çocukların Beslenmesinde Ailelerin Tutum Ve Davranışları" formu "Çocukların Beslenme Esnasında Ve Beslenmeye Yönelik Gösterdikleri Tutum ve Davranışlar" Formu
2009	Gündoğdu, S.	Adana ilinde görev yapan okulöncesi öğretmenlerinin beslenme bilgi düzeyleri ve alışkanlıklarının araştırılması	Tarama Modeli, 700 okul öncesi öğrencisi öğretmeni, Anket Formu
2011	Oğuz, Ş.	Konya il merkezinde okulöncesi eğitim kurumlarına devam etmekte olan 60-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıkları	Tarama Modeli, 415 öğrenci, Anket formu birinci bölümde ailelerle ilgili özellikler, ikinci bölümde çocuklarla ilgili özellikler, üçüncü bölümde çocukların beslenme alışkanlıkları ve besin tüketim sıklıkları, dördüncü bölümde ise çocuğun beslenme özellikleri ile ilgili öğretmen görüşleri

Sütçü (2006) çalışmasında yaratıcı drama eğitiminin çocukların beslenme alışkanlıklarına olumlu etki yaptığını belirtmiştir. Obalı (2009) proje yaklaşımıyla verilen eğitimin besin gruplarına ilişkin bilgi düzeyine olumlu gelişmeler sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Köroğlu (2009) çalışmasında ailelerin günlük tüketmesi gereken besin gruplarından yeterli miktarda tüketmediklerini belirtmiştir. Gündoğdu (2009) okul öncesi öğretmenleriyle yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmenleri tarafından en önemli öğünün

sabah kahvaltısı olduğunun belirtildiğini ancak öğretmenlerin sabah kahvaltısında simit poğaça tükettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ara öğünlerde ise öğretmenlerin bir kısmının meyve tükettiği, bir kısmının ise çay içtiği rapor edilmiştir. Oğuz (2011) yaptığı çalışmada çocukları kilo oranlarına göre sınıflandırmış ve yaşlarına oranla normal kiloda oldukları, erkek çocuklarının kız çocuklarına oranla daha çok yemek seçtiği, çocukların süt, peynir, yoğurt, zeytin, yumurta, çorba ve meyveyi her gün tükettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

2.4.3 Okul Öncesi Dönem Sosyal Beceri Çalışmaları

Okul öncesinde sosyal beceri çalışmalarının yer aldığı konu başlıkları, yöntem ve sonuçlara dair alan yazın incelemesi Tablo 2.4’de gösterildiği gibidir.

Tablo 2.4: Okul Öncesinde Sosyal Beceri Eğitimi Çalışmaları

Yıl	Yazar	Çalışma Konusu	Yöntem
2010	Aykır, T.	Zihinsel engelli ve engelsiz anaokulu öğrencilerinin sosyal becerilerine ve problem davranışa göre incelenmesi	İlişkisel Tarama,4-6 yaş 90 okulöncesi, zihinsel engelli 60 öğrenci, Bilgi Formu, Sosyal Beceri Derecelendirme Sistemi
2011	Bilek Hansa, M.	Anaokulu öğrencilerinin evde ve okulda sosyal becerilerinin incelenmesi	Tarama Modeli, 136 Çocuk, 9 öğretmen, 136 anne, Okul Öncesi Çocuklar İçin Davranış Ölçeği
2011	Pekdoğan, S.	Elazığ özelinde çocukların (5-6 yaş) sosyal becerilerinin bazı özellikler açısından incelenmesi	Tarama Modeli,330 öğrenci ve anne-babası,26 öğretmen, Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği, Bilgi Formu
2011	Yurtseven, L.	Sosyal becerilere annenin hikaye okumasının etkisi	Tarama Modeli, 91 Öğrenci, 91 anne, 4 öğretmen
2012	Özdemir, A.D.	Anaokulu öğrencilerinin ebeveynliğe karşı tutumlarının incelenmesi	Tarama Modeli, 227 çocuk ve ailesi, Bilgi Formu, Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği Sosyal Beceriler Alt Boyutu, Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği
2012	Özkafacı, A.	Sosyal becerinin ananın çocukları yetiştirme tutumuna göre değişiminin etkisi	6 Yaş Grubu çocuk ve anneleri, Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği, Kişisel Bilgi formu
2012	Tunçeli, H.İ.	Okul öncesi dönem öğrencilerinin okul olgunluğuna sosyal becerinin etkisi	Tarama Modeli, 240 Öğrenci, Kişisel Bilgi Formu, Okulöncesi Çocuklar İçin Sosyal Beceri Formu, Bracken Okul Olgunluğu Ölçeği
2013	Topaloğlu, Ö.	Sosyal beceri eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin akran ilişkisine etkisi	Deneysel Yöntem,40 öğrenci, Kişisel Bilgi formu, Çocuk Davranış Ölçeği
2013	Turan, S.B.	Anaokuluna giden ve gitmeyen öğrencilerin (66-77 Ay) matematik ve sosyal beceri özelliklerinin araştırılması	İlişkisel Tarama, Kişisel Bilgi Formu, Matematik Gelişimi 6 Testi, Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş)
2014	Polat, P.	Yazın okul öncesi eğitim gören ve göremeyen 1. sınıf çocuklarının sosyal becerisinin araştırılması	Yaz okuluna giden 99, gitmeyen 70 öğrenci, Avcioğlu ve Akçamete tarafından geliştirilen Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği, Kişisel Bilgi Formu
2015	Kurtulan, B.	4-7 yaş çocuklarında bilişsel ve sosyal beceri ilişkisi	Tarama Modeli,420 Çocuk, Wechsler Erken Çocukluk Dönemi Zeka Testi III, Alt Ölçeklerden Kelime Bilgisi, Sözel Akıl Yürütme, Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği, Bilgi Formu

Çalışmalar incelendiğinde tercih edilen yöntemin tarama modeli olduğu, veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, sosyal becerileri ve tutumları ölçen ölçeklerin yer verildiği göze çarpmaktadır.

Çalışmaların sonucu incelendiğinde okul öncesi dönemde zihinsel yetersizliğe sahip olan çocukların ve zihinsel yetersizliğe sahip olmayan çocuklara göre sosyal beceri düzeylerinin düşük olduğu, her iki örneklem grubu için yaş ve cinsiyet faktörünün, sosyal becerileri öğrenme düzeyinde ve problemlili davranışlarda farklılık gösterdiği (Aykır, 2010), okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin okul öncesi eğitimi almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu, bunun yanı sıra anne ve babaların öğrenim düzeyinin, ailelerin sosyo-ekonomik seviyesi ve çocuklardaki cinsiyet faktörünün sosyal beceri kazanmada etkili olduğu (Pekdoğan, 2011), annelerin kitap okuma sıklığı, kitap tercihi ve çocukların okul öncesi eğitimi almış olmasının çocukların sosyal becerilerini olumlu etkilediği (Yurtseven, 2011), okul öncesi dönem çocuklarının ev ile okul ortamındaki sosyal becerileri arasında anlamlı farklılığa rastlanmadığı, buna karşın ölçeğin sosyal işbirliği ve sosyal ifade alt ölçeğinde ev ve okul ortamında sosyal işbirliği boyutunda ve çocuğun yaşadığı çevre ve ailenin ekonomik durumunun etkili olduğu (Bilek Hansa, 2011), sosyal becerisi yüksek olan öğrencilerin yüksek olmayan öğrencilere göre okul olgunluklarının daha iyi olduğu (Tunçeli, 2012), annenin çocu k yetiştirme tutumu ile çocuğun sosyal becerisi arasında olumlu bir ilişki olduğu (Özkafacı, 2012), okul öncesi eğitimi almış çocukların matematik yeteneği ve sosyal beceri puanlarının yüksek olduğu (Turan, 2013), etkinlik temelli sosyal beceri eğitiminin akran ilişkilerinde olumlu olduğu (Topaloğlu, 2013), yaz okulu eğitimi alan öğrencilerin yaz okulu almayan öğrencilere göre sosyal becerilerin yüksek olduğu (Polat, 2014), bilişsel becerisi yüksek olan öğrencilerin sosyal becerilerinde yüksek olduğu (Kurtulan, 2015) sonuçlarına ulaşılmıştır.

Alan yazın taraması sonucunda okul öncesi kademesinde yaratıcı drama, beslenme ve sosyal beceri konu alanına yönelik çalışmalar Tablo 2.2, Tablo 2.3 ve Tablo 2.4'de (Bkz. S:49,50,51) gösterildiği gibidir. İncelenen alan yazın taraması sonrası okul öncesi dönemde yaratıcı drama yönteminin sosyal duygusal gelişim, dil ve iletişim becerileri, bakış açısı alma becerileri, müzik, beslenme ve rol oynama konularında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra okul öncesi dönemde sosyal beceri eğitimine yönelik yapılan çalışmaların daha çok tarama modelinde yapıldığı, uygulamaya yönelik beceri eğitiminin az olduğu göze çarpmaktadır.

Yapılan incelemeler sonunda okul öncesi dönem fen ve doğa etkinlikleri dersi kapsamında yaratıcı drama uygulamalarıyla besinler konusundaki bilgilerin yaşantılarla içselleştirilerek akran grubuyla canlandırmalar yaparak kalıcı öğrenme ve sosyal bir alanda ortak iş yaparken bireylere sergilenen davranışların temelini oluşturan sosyal uyum becerileri kazanmasına yönelik çalışmalara rastlanmamıştır. Bu çalışmada okul öncesi fen ve doğa etkinlikleri dersi kapsamında Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki doğru ve dengeli beslenme ve sosyal beceri kazanım ifadeleri dikkate alınarak besinler konusu hakkında sahip oldukları bilgi düzeylerini belirlemek ve sosyal uyum becerilerindeki değişimleri tespit etmektir. Bu amaçla hazırlanan drama uygulamalarının, geliştirilen Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testinin ve sunulan önerilerin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgi verilmektedir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada yaratıcı drama uygulamalarının okul öncesi dönemi öğrencilerinin besinler konusundaki öğrenmelerine ve sosyal uyum becerileri kazanmalarına etkisi geleneksel yöntem ile karşılaştırma yapma amacıyla yarı deneysel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Campbell ve Stanley'e göre (1963; akt. Robson, 2015) yarı deneysel modeli "Deneysel yaklaşımı kapsayan ancak deneysel işlem gruplarına ve karşılaştırma gruplarına rastgele paylaşımın yapılmadığı araştırma desendir. Denekler deneysel işlem öncesinde ve sonrasında bağımlı değişkenle ilgili olarak ölçüldükleri için ilişkili desen, farklı deneklerden oluşan deney ve kontrol gruplarının ölçümleri karşılaştırıldığı için ilişkisiz desendir (Büyüköztürk, Kılıç - Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2017). Yarı deneysel desenlerin kullanıldığı çalışmalarda deneklerin seçimi rastgele yapılmaktadır (Creswell, 1994).

Tablo 3.1: Araştırmanın Yarı Deneysel Yöntemi

Grup	Yansız Atama	Ön Test	Uygulama	Son Test
DG	Y	DG ₁	U	DG ₂
KG	Y	KG ₁		KG ₂

DG: Deney Grubu

KG: Karşılaştırma Grubu

Y: Grupların Yansız Seçilmesi

DG₁: Deney Grubu Ön Ölçüm

KG₁: Karşılaştırma Grubu Ön Ölçüm

DG₂: Deney Grubu Son Ölçüm

KG₂ : Karşılaştırma Grubu Son Ölçüm

U: Yaratıcı drama uygulamalarıyla besinler öğretimi ve sosyal uyum becerileri kazandırılması.

3.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında bir devlet ilkokulunun ana sınıfındaki beş yaş grubu öğrencileri oluşturmaktadır. Rastgele atama yöntemi ile okulda mevcut sınıfların içinden C sınıfı deney grubu, B grubu karşılaştırma grubu olarak belirlenmiştir. Deney ve karşılaştırma grubu olarak toplam 37 öğrenci ile çalışma yapılmıştır.

Deneysel modelin en önemli unsurlarından biri örneklem seçimidir. Çünkü bağımlı değişkene etki edecek deney ve karşılaştırma gruplarının deney sonrasındaki puan farklılıkları, deney öncesi farklılıklardan kaynaklanabilmektedir. Bu farklılıkları en aza indirmenin yolu ise örnekleme oluşturan bireyleri uygun yöntemler ile gruba atamaktan geçer. Örnekleme oluşturan bireylerin iki gruba ayrılmasındaki temel faktör yansız atamadır. Yansız atama ile örnekleme oluşturan kişiler deney ve karşılaştırma grubuna yansız olarak atanır (Büyüköztürk, 2007).

Araştırmanın çalışma grubundaki okul öncesi öğrencilerinin gruplara ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 3.2’de gösterilmiştir

Tablo 3.2: Çalışma Grubunun Gruplara Ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Grup	Cinsiyet	N	%	Toplam
Deney Grubu	Kız	10	55,6	18
	Erkek	8	44,4	
Karşılaştırma Grubu	Kız	7	36,8	19
	Erkek	12	63,2	
Toplam	Kız	17	45,9	37
	Erkek	20	54,1	

Tablo 3.2 incelendiğinde araştırmanın deney grubunda 10 kız, 8 erkek olmak üzere toplam 18 öğrenci çalışmada yer aldığı görülmektedir. Karşılaştırma grubunda ise 7 kız, 12 erkek olmak üzere toplam 19 öğrenci çalışmada yer almaktadır. Araştırmaya katılan toplam öğrenci mevcudu 37’dir ve bu öğrencilerin 17 tanesi (%45,9) kız, 20 tanesi (%54,1) erkektir.

3.3 Çalışma Planı

Araştırma uygulamaları; uygulama öncesi hazırlıklar ve uygulama aşaması olarak iki kategoride belirtilmiştir.

3.3.1 Uygulama Öncesi Hazırlıkları

Araştırmanın çalışma konuları olan yaratıcı drama, okul öncesi, okul öncesi döneminde öğretilen besinler ve okul öncesi dönemi öğrencilerin sosyal uyum becerileri ile ilgili bir alan yazın taraması yapılmıştır. Araştırma amaçları doğrultusunda gerçekleştirilen alan yazın taraması sonucunda MEB tarafından hazırlanan Okul Öncesi Eğitim Programı’na ulaşılmıştır. Eğitim programında yer verilen “öz bakım becerileri” gelişim alanındaki “doğru ve dengeli beslenme” ile sosyal ve duygusal gelişim alanında yer alan kazanımlar incelenmiş ve sosyal gelişim alanını destekleyen kazanımlar çalışma kapsamına alınmıştır (MEB, 2013). Araştırma amaçları da göz önünde bulundurularak eğitim planından çalışma kapsamına alınan kazanım ifadeleri gözden geçirilmiş ve araştırma konusuna ilişkin kazanım ifadeleri belirlenmiştir (Ek 4).

Çalışma konusuna dair kazanımların belirlenmesinin ardından yaratıcı drama uygulamalarını içeren makaleler, tezler ve kitaplar incelenmiştir. Ayrıca Türkiye’deki yaratıcı drama uzmanlarının drama uygulamalarına dönük çalışmaları, eserleri ve öğretim programlarında yer verilebilecek drama senaryoları gözden geçirilmiştir. MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlik Kitabı ve Özsoy (2003), Adıgüzel (2006), San (1999) ve (Üstündağ, 2002). Örnek senaryoların incelenmesinin ardından araştırmada uygulanacak olan sosyal uyum becerilerini kapsayan besinler öğretimi yaratıcı drama uygulamalarının yazımına geçilmiştir.

Çalışma kapsamında hazırlanan yaratıcı drama senaryoları üç aşamadan meydana gelmektedir. Birinci aşama ısınma aşamasıdır. Isınma aşamasında okulöncesi dönem

öğrencileri, derse ve konuya oyun ve örnek olay yöntemi benimsenerek motive edilmeye çalışılmıştır. İkinci aşama canlandırma aşamasıdır. Canlandırma aşamasında esnek kuralları olan bir oyun bağlamında konuya ilişkin deneyim yaşamaları sağlanmıştır. Son aşama ise açık uçlu soruların yer aldığı yansıtma/değerlendirme aşamasıdır. Değerlendirme aşamasında konuya yönelik değerlendirme çalışmalarına yer verilmiştir. Değerlendirme aşamasında, yansıtıcı sorular üzerinden katılımcıların akranlarının duygu ve düşüncelerini öğrenmeleri, gizil kalan yaratıcı fikirlerin açığa çıkması sağlanarak sosyal becerilerini güçlendirmelerine olanak sağlayacak unsurlara yer verilmiştir. Taslak yaratıcı drama etkinlikleri yazılırken uygulama esnasında kullanılacak olan çalışma yapıları ve öğretim materyalleri ile birlikte geliştirilmiştir.

Bir taslak halinde hazırlanan yaratıcı drama uygulamaları altı okul öncesi öğretmeni, iki fen bilgisi ve bir biyoloji öğretmeninden oluşan uzman ekip ile paylaşılmıştır. Uzmanlardan hazırlanan yaratıcı drama etkinliklerini araştırma amaçlarına uygunluk bakımından değerlendirmeleri istenmiştir. Uzmanlar hazırlanan etkinliklerin araştırma konusuna yönelik kazanım ifadeleri ile uyumlu olduğunu ve araştırma amaçlarını yerine getirmede kullanılabileceğini ifade etmişlerdir. Ancak drama etkinliklerinin daha fazla oyun bağlamında hazırlanması gerektiğini, katılımcıların günlük hayatta daha sık deneyimledikleri bağlamlara yer verilmesinin yerinde olacağını ve etkinliklerin işitsel ve görsel öğretim araçları ile desteklenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu görüşler doğrultusunda hazırlanan taslak drama etkinlikleri gözden geçirilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Böylece araştırma kapsamına alınan kazanım ifadelerine yönelik yaratıcı drama etkinlikleri ile uygulamaya dönük öğretim materyalleri geliştirilmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir .

Yukarıda belirtilen tüm bu hazırlıkların yanı sıra araştırmacı okul öncesi dönem öğrencilerinin gelişim dönemleri özellikleri dikkate alınarak hazırlanan yaratıcı drama uygulamaları için araştırmacı Yaratıcı Drama Eğitimci Eğitimi (200 Saat) ve Çocuk Gelişimi Eğitimi ve Çocuk Bakımı (1064 Saat) eğitimlerine katılıp yapılan sınavları başarı ile tamamlayarak sertifikaları almaya hak kazanmıştır (Ek 8 ; Ek 9).

3.3.2 Uygulama Aşaması

Çalışmada 2017-2018 eğitim öğretim yılı okul öncesi 5 yaş grubu öğrencilerine fen etkinlikleri dersi kapsamında yaratıcı drama uygulamalarıyla besinlerin öğretimi ve sosyal uyum becerileri kazandırılması hedeflenmiştir.

Yaratıcı drama uygulamaları etkililiği için uygun bir sınıf ortamı önem arz eder fakat “ideal drama ortamı” zorunluluk söz konusu değildir. Eğitimde drama uygulamaları için herhangi bir sahneye ihtiyaç duyulmaz. Drama liderinin tasarladığı drama uygulamaları, çocukların gelişim özelliklerine, konunun kazanımlarına ve drama uygulamalarının verimliliğine bağlı olarak sınıf içi ve sınıf dışı tüm ortamlarda olabilir (MEB, 2015).

Okul öncesi drama uygulamaları yapılırken çocukların güvenle hareket edebilecekleri ortam olmasına önem verilmelidir. Okul öncesi dönemde çocukların güvenle hareket edebilmeleri için sınıf ortamı (parke, halı kaplı) olmalı ve diğer güvenlik tedbirleri alınmalıdır. Ayrıca yaratıcı drama uygulamalarının sergilendiği ortamlarda gerekli ısı ve ışık sağlanmalıdır. Uygulamanın yapıldığı sınıf ortamına dair resim incelendiğinde gerekli ısı ve ışık için klima ve ışıklandırma yapılmıştır. Sınıfın tamamı parkeyle kaplanmıştır. Ayrıca sınıf içinde güvenlik tedbirlerinin alınmadığı göze çarpmaktadır. Örneğin, kalorifer petekleri yumuşak bir yalıtım maddesiyle kapatılmamıştır. Sınıf ortamında dolapların üzerine konulan bazı araç gereçler konulmuştur.

Resim 3.1. Eğitim ortamı

Deney grubuna yaratıcı drama uygulamaları bilgileri verilip ısınma çalışmaları yapılmıştır. Deney grubuna yaratıcı drama uygulamaları ile hazırlanan besinler öğretimi ders planları uygulanmıştır. Karşılaştırma grubuna ise besinler öğretimi konular görsel materyallerle desteklenip geleneksel yöntem (düz anlatım ve soru cevap teknikleri) kullanılmıştır.

Deney grubundaki öğrencilere besinler öğretimi yaratıcı drama yöntemiyle öğretilerek farklılık kazandırmaya çalışılmıştır. Besinler öğretimi için 6 hafta boyunca uygulanan yaratıcı drama uygulamaları çalışma planı Tablo 3.3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.3 Fen Etkileri Dersi Besinlerimiz Konu Başlıkları Ve Süresi

KONU	SÜRE
Beden ve besin temizliği	2 Ders Saati
Yararlı ve zararlı besinler	2 Ders Saati
Bitkisel ve hayvansal besinler	2 Ders Saati
Kış meyve ve sebzeleri	2 Ders Saati
Besin grupları	2 Ders Saati
Öğün kavramı	2 Ders Saati

Tablo 3.3' te verilen fen etkinlikleri dersi besinlerimiz konu başlıklarına uygulanan örnek yaratıcı drama uygulamaları şu şekildedir:

Beden ve Besin Temizliği: Öğrencilerle selamlaşılır. Öğrencilerin dikkatini konuya çekmek için kısa bir örnek olay durumu anlatılır. İşitsel materyal (şarkı) yer verilerek sözlere uygu hareketler yapılır. Uygulama aşamasına geçmeden önce pantomim çalışmasına yer verilerek canlandırma aşamasına zemin oluşturulur. Canlandırma aşaması için beden ve besin sağlığını içeren kısa bir reklam filmi canlandırmaları istenir (Ek 5, Yaratıcı Drama Uygulaması 1).

Yararlı ve Zararlı Besinler: Zararlı besinlerin vücuda verdiği zararları içeren kısa bir öykü anlatılır. Bu öykü hakkında konuşulur. Öğrencilerden daire biçiminde sıralanması istenir. Dairenin içine yararlı ve zararlı besinlerden oluşan et, süt, yumurta, ekmek, kola, çips, hamburger ve şeker resim kartları yerleştirilir. Lider, oyunun kurallarını açıklar ve öğrencilerin oyun kurallarını anlayıp anlamadığını sorar. Öğrencilerden “Abur Cubur, Hapur Hupur şarkısı eşliğinde besin kartlarının etrafında dönmeleri istenir. Şarkı

durduğunda istedikleri bir besini ya da içeceği alarak donmaları ve bir süre beklemeleri istenir. Öğrenciler tüm besinleri aldıktan sonra öğretmen, dairenin içine bir tane sandalye getirir. Lider, donuk pozisyondaki öğrenciye dokunduğunda öğrenci donma pozisyonunu bırakır ve sandalyeye oturur. Lider, sandalyedeki öğrenci ile telefon görüşmesi yaparak elindeki besini neden seçtiğini sorar. Günlük yaşamda yiyip yemediğine /içip içmediğine yönelik röportaj yapar. Tüm çocuklar görev aldıktan sonra etkinlik biter. Canlandırma aşaması için ise oluşturulan her bir gruba konu hakkında hikaye kartları dağıtılır. Öğrencilerin hikaye kartlarını incelemeleri için süre tanınır ve daha sonra canlandırmalar yapılır (Ek 5, Yaratıcı Drama Uygulaması 2).

Bitkisel ve Hayvansal Besinler: Öğrencilerin “U” şeklinde sıra olmaları istenir. Oyunun kuralları açıklanır anlaşılmayan yerlerin olup olmadığı sorulur. Öğrencilerden dönüt aldıktan sonra her bir öğrenci kendini ifade eden bir besin belirlemesi istenir. Kendini ifade eden besinin ritim hareketlerini (elleri çırpma, ayaklarını yere vurma vb.) yaptıktan sonra belirledikleri besinin ismini söylemeleri istenir. Bir tane masanın üzerine hayvansal ve bitkisel besin resimleri karışık halde konulur. Öğrencilerden iki grup oluşturulur. Müzik eşliğinde bir grup hayvansal besinleri, diğer grup ise bitkisel besinleri mandal yardımı ile kendilerine ait olan ipe takmaları istenir. Gruplar, besinleri ipe doğru taktıklarında oyun biter. Öğrencilere besin kartları dağıtılır. Kendilerine verilen besin kartını incelemeleri söylenir. Besin kartlarında yer alan besinlerin özellikleri hakkında sohbet edilir. Besin kartları çocukların önüne iğne ile iğnelenerek roller verilir. Süt, peynir, yumurta, ıspanak, elma vb. besin rollerine girerler. Besin özellikleri söylenen bir besinler defilesi yapmaları söylenir (Ek 5, Yaratıcı Drama Uygulaması 3).

Kış Meyve Ve Sebzeleri: Öğrencilerden daire olmaları istenilir. Sebze ve meyveler şarkısı daire şeklinde dönerek söylenir. Şarkıyı söyledikten sonra kış mevsimine ait meyve ve sebze resimleri çocukların önüne iğne ile iğnelenir. Çocuklara daire olmaları söylenir. Oyunun kuralları açıklanır anlaşılmayan yerlerin olup olmadığı sorulur. Öğrencilerden dönüt alınır. Dairedeki her bir çocuğun bir adım öne gelerek üzerindeki meyve ya da sebzenin ismini söylemesi istenir. Her çocuk üzerindeki meyve ve sebzenin ismini söyler. Lider, eline top alarak dairenin ortasına geçer. İstöp oyununu meyve ve sebze ismi söyleyerek oynatır. Topu yakalamayan çocuk arkadaşlarında olan bir meyve ya da sebze ismini söyler, o kişiyi topuyla vurmaya çalışır. Arkadaşını top ile vuramaz ise kendisi ebe olur. Lider, düdüğü üfleyerek oyunu sonlandırır. Canlandırma aşaması için kış mevsimine

ait meyve ve sebzelerin yer aldığı bir pazar ortamı canlandırılır . (Ek 5, Yaratıcı Drama Uygulaması 4).

Besin Grupları: Her bir besin grubuna ait kutular hazırlanır ve bu kutuların üzerine besin gruplarını temsil eden bir tane besin resim yapıştırılır. Sınıfın köşelerine kutular yerleştirilir. Öğrenciler daire şeklini alır. Dairenin içine besin gruplarını temsil eden besinler (süt, peynir, un, makarna, ceviz, fındık, meyve ve sebzeler) dairenin içine yerleştirilir. Oyun kuralları açıklanır. Öğrencilerin oyun kurallarını anlayıp anladığı sorulur. Öğrencilerden dönüt alınır ve oyun oynanır. Öğrenciler hareketli fon müziği eşliğinde resimlere bakarak dönerler. Lider müziği durduğunda bulmaları gereken besin hakkında dört ipucu verir. Örnek, rengim beyazdır, her gün günde iki bardak içerler beni, kemikleri güçlendirir, boy uzatırım (Süt). Öğrenci bulduğu besini, ait olduğunu düşündüğü besin grubu kutusunun içine atar. Lider, düdüğü üfleyerek oyunu sonlandırır. Kutuların içindeki besinlerin doğru olup olmadığı kontrol edilir, yanlışlar varsa düzeltilir. Canlandırma aşamasında öğrencilerden ait oldukları besin grubuna ait bir canlandırma yapmaları istenir. Öğrencilere roller verilir. Rolünü canlandıran öğrenci yere çizilen boş besin pramidinin içinde yerini alır. Canlandırma hakkında konuşulur (Ek 5, Yaratıcı Drama Uygulaması 5).

Öğün Kavramı: Lider, öğrencilere en sevdiği yemeği ve sabah kahvaltısında ne yediklerini sorar. Daha sonra sabah kahvaltısında süt içenler, akşam yemeğinde çorba içenler... gibi sorular sorarak öğünlerde ne tür besinler tükettikleri ortaya çıkartılır “Meyve Sepeti” oyunu oynanır ancak bu oyun sabah kahvaltısında, öğle yemeğinde ve akşam yemeğinde yediklerimiz şeklini alır. Örnek, kahvaltıda yumurta yiyenler, akşam yemeğinde makarna yiyenler haline dönüşür. Öğrencilere öğünleri ifade eden yemek tabakları gösterilir ve her öğün tabağı için bilgiler verilir. Tüm öğrenciler tek tek öğün tabaklarını inceler. Tabaklardaki besinler ve hangi öğün olabileceği hakkında konuşulur. Öğrenciler üç gruba ayrılır. Gruplara akşam yemeği veren lokanta ortamı canlandıracaklarını bunun için uygun akşam yemeği tabağı hazırlamaları gerektiği söylenir. İdeal bir akşam yemeği uyguladıklarını düşündüklerinde sessizce beklemeleri istenir . (Ek 5, Yaratıcı Drama Uygulaması 2).

Deney grubunda okul öncesi fen ve doğa etkinlikleri dersi kapsamında yaratıcı drama yöntemine yer verilmiştir. Uygulama aşamasına geçmeden önce okul öncesi dönem öğrencilerinin yaratıcı drama yöntemine alışabilmesi için ısınma ve rahatlama

çalışmalarına ağırlık verilen drama çalışmaları yapılmış ve yaratıcı drama yöntemi hakkında ön bilgi verilmiştir. Araştırmacı tarafından altı hafta uygulama aşaması ile on iki saat için besinler öğretimi ve sosyal uyum becerilerini kapsayan yaratıcı drama planı yapılmıştır. Okul öncesi dönem öğrencilerinin çeşitli yaratıcı drama uygulamalarında rol oynamaları, grup ile çalışmaları, duygu ve düşüncelerini yaratıcılıklarıyla ifade etmeleri için uygun eğitim ortamı sağlanarak hem öğrenmelerine hem de sosyal uyum becerileri kazanmalarına zemin hazırlanmıştır.

Karşılaştırma grubunda ise dersler aynı araştırmacı tarafından geleneksel yöntem ile öğretilmiştir. Öğretim ortamında düz anlatım ve soru cevap tekniklerinin ağırlıkta olduğu geleneksel yöntem benimsenmiştir. Besinler konusu araştırmacı tarafından anlatılmış ve besinler konusundaki öğrenmelerinin yanı sıra sosyal uyum becerileri de geliştirilmeye çalışılmıştır.

3.4 Veri Toplama Araçları

Bu bölümde araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi ve Avcıoğlu (2007) tarafından geliştirilen Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş) ele alınmıştır.

3.4.1 Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi

Araştırmada katılımcıların besinler ile ilgili öğrenmelerini belirlemek amacıyla Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi (OÖBÖT) geliştirilmiştir. Okul öncesi dönem öğrencilerinin öğrenme seviyeleri ve araştırma kapsamında belirlenen kazanım ifadeleri dikkate alınarak katılımcıların besinler konusu hakkında sahip oldukları öğrenmeleri ortaya çıkarmaya yönelik değerlendirme aracı hazırlanmıştır.

Okul öncesi dönem besinler öğretimi testi hazırlanırken belirli aşamalar izlenmiştir. Okul öncesi eğitim planında bulunan öz bakım becerileri gelişim alanında yer alan doğru ve dengeli beslenme kazanımları belirlenmiştir. Doğru ve dengeli beslenme kazanımlarını içini doldurabilmek amacıyla çalışma kapsamında öğretilmesi amaçlanan besinler öğretimi için okul öncesi günlük planları, etkinlik kitapları, sosyal paylaşım siteleri ve MEB 1. Sınıf Hayat Bilgisi “Sağlıklı Beslenme” ünitesi incelenerek okul öncesi öz bakım becerilerinde yer alan doğru ve dengeli beslenme kazanımlarına yönelik besinler öğretimine uygun konu başlıkları belirlenmiştir. Belirlenen konu başlıkları doğrultusunda okul öncesi dönem

besinler öğretimi testi 9 adet konu alanından oluşmuştur. Bu testi oluşturan değerlendirme yapılarının konu alanları ve kazanımları Tablo 3.4' te gösterilmiştir.

Tablo 3.4 Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Konuları Ve Kapsadığı Kazanımlar

Bölüm	İsim	Kazanım
1	Efe'nin Market Günü Kahvaltı Öğünü	Kazanım 4. Yeterli ve dengeli beslenir. Öğün zamanlarında yemek yemeye çaba gösterir.
3	Kişisel Bakım Ve Temizlik Ürünleri	Kazanım1.Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular
4	Yararlı ve zararlı besinler	Kazanım 4. Yeterli ve dengeli beslenir. (Göstergeleri: Sağlığı olumsuz etkileyen yiyecekleri ve içecekleri yemekten/ içmekten kaçınır.
5	Bitkisel Ve Hayvansal Kaynaklı Besinler	Kazanım 4. Yeterli ve dengeli beslenir. Amaç:Yeterli ve dengeli beslenmek için bitkisel ve hayvansal kaynaklı besinleri öğrenmek.
6	Kış Sebzeleri	Kazanım 4. Yeterli ve dengeli beslenir. Amaç: Yeterli ve dengeli beslenmek için kış sebzelerini öğrenmek.
7	Kış Meyveleri	Kazanım 4. Yeterli ve dengeli beslenir. Amaç: Yeterli ve dengeli beslenmek için kış meyvelerini öğrenmek.
8	Beslenme Öncesi Ve Beslenme Anında Ve Sonrasında Dikkat Edilmesi Gereken Temizlik Kurallarının Sıralanması	Kazanım 6. Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır. (Göstergeleri: Beslenme sırasında uygun araç ve gereçleri kullanır.
9	Besin Piramidini Oluşturan Besin Grupları	Kazanım 4. Yeterli ve dengeli beslenir. (Göstergeleri: Yiyecek ve içecekleri yeterli miktarda yer/içer.

Testin güvenilirliği araştırma kapsamında elde edilen veriler kullanılarak hesaplanmıştır. Güvenirlik hesaplamaları Cronbach Alfa katsayısı dikkate alınarak belirlenmiştir. Çalışma için hesaplanan cronbach apha ($\alpha = 0,772$) değeri, testin çalışmada kullanılabilirlikte olduğunu göstermiştir. Testin geçerliliği için altı okul öncesi öğretmeni, iki fen bilgisi ve bir biyoloji öğretmeninden oluşan uzman ekip ile paylaşılmıştır. Uzmanlardan hazırlanan yaratıcı drama etkinliklerini araştırma amaçlarına uygunluk bakımından değerlendirmeleri istenmiştir. Uzmanlar hazırlanan etkinliklerin araştırma konusuna yönelik kazanım ifadeleri ile uyumlu olduğunu ve araştırma amaçlarını yerine getirmede kullanılabilirliğini ifade etmişlerdir.

Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi (OÖBÖT)'nde birinci bölümünde Efe'nin Market Günü hikayesi yer alıp bu hikaye okunduktan sonra katılımcılardan zihinlerinde beliren besin resimlerini çizmeleri istenmiştir. Ayrıca OÖBÖT'nin ikinci bölümünde yer alan sabah kahvaltısı öğünü için sabah kahvaltısı masası oluşturulması istenmiştir. Bunun için sabah kahvaltısında tüketilen ve tüketilmeyen besin resimleri yerleştirilmiştir. Ok yardımı ile çocukların resimleri masaya götürülmesi istenmiştir. Kişisel bakım ve temizlik ürünleri konu başlığı için çeşitli eğitim siteleri incelenmiş olup kişisel bakım ve temizlik ürünleri ve kişisel bakım ve temizlik ürünleri olmayan nesnelere görsellerine yer verilmiştir. Yararlı ve zararlı besinler bölümü için İlkokul Hayat Bilgisi Ders Kitabı (2017)'de yer alan değerlendirme yaprağına yer verilmiştir. Bitkisel ve hayvansal kaynaklı besinler bölümü için İlkokul 1. Sınıf Hayat Bilgisi Kitabı Ders 2. Kitap (2016) da yer alan değerlendirme yaprağına yer verilmiştir. Kış sebze ve meyveleri bölümü için kış mevsimine ait ve kış mevsimine ait olmayan sebze ve meyvelerin resimlerine yer verilmiştir. Beslenme öncesi ve beslenme anında ve sonrasında dikkat edilmesi gereken temizlik kurallarının sıralanması bölümü için İlkokul Hayat Bilgisi Ders Kitabı 2. Kitap (2016) ve besin piramidini oluşturan besin grupları için besin piramidi ve besin piramidinde kullanılan besinlere ait resimlere yer verilerek test hazırlanmıştır (Ek 6).

Okul öncesi dönem besinler öğretimi testinin ikinci bölümünde katılımcılara besinler ile ilgili temel sorular yönlendirilmiştir. Yaş grubu gözetilerek katılımcılardan sorulara eşleştirme ya da sıralama yaparak cevap vermeleri istenmiştir. Öğrenciler tarafından uygulama öncesinde verilen cevaplar değerlendirilerek puana dönüştürülmüştür. Okul öncesi dönem besinler öğretimi testi alt bölümlerini oluşturan sorulara yönelik oluşturulan eşleştirme işaretleme ve sıralama göre alabilecekleri puanlar Tablo 3.5'de belirtilmiştir.

Tablo 3.5: Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Alt Bölümleri Eşleştirme Maddeleri Ve Alınan Puanlar

Alt Bölümler	Soru Biçimi	Madde Sayısı	Toplam
Öğün Kavramı	Eşleştirme	10	10
Kişisel Bakım Ve Temizlik Ürünleri	İşaretleme	12	12
Yararlı Ve Zararlı Besinler	İşaretleme	12	12
Hayvansal Ve Bitkisel	İşaretleme	19	19
Kış Sebzeleri	İşaretleme	9	9
Kış Meyveleri	İşaretleme	9	9
Beslenme Kuralları Ve	Sıralama	6	6

Okul öncesi dönem besinler öğretimi testinin ikinci bölüm puanlaması şu biçimdedir. Okul öncesi dönem besinler öğretimi testinin ikinci bölümünde katılımcılara besinler ile ilgili temel sorular yönlendirilmiştir. Yaş grubu gözetilerek katılımcılardan sorulara eşleştirme, işaretleme ve sıralama yaparak cevap vermeleri istenmiştir. Öğrenciler tarafından uygulama öncesi ve sonrasında verilen doğru cevaplara (1), yanlış cevap verilen ve boş bırakılan eşleştirmelere, işaretlemelere ve sıralama maddelerine (0) puan verilmiştir.

Uygulamadan 2 hafta öncesi okul öncesi besinler öğretimi testi kitapçık haline getirilerek öğrencilere sınıf ortamında araştırmacı tarafından ön test, uygulamadan 2 hafta sonra sınıf ortamında araştırmacı tarafından son test uygulaması süre sınırlaması olmaksızın yapılmıştır. Ön test uygulaması 2 saat sürerken son test uygulaması 1 saat sürmüştür.

3.4.2 Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş)

Araştırma kapsamında okul öncesi dönem öğrencilerinde ölçülmesi hedeflenen sosyal beceriler, Avcıoğlu (2007) tarafından 4-6 yaş grubu çocuklar için geliştirilen “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği” kullanılarak belirlenmiştir. Ölçek beş dereceden oluşan likert tipi ölçektir. SBDÖ’de 4-6 yaş okul öncesi dönemi öğrencilerinin sahip olması gereken sosyal beceriler yer almaktadır. Ölçeğe ilişkin kategoriler ve madde sayıları tablo 3.6’da gösterilmiştir.

Tablo 3.6 SBDÖ'ye İlişkin Kategoriler Ve Madde Sayıları

Alt Boyut	Madde Sayısı
Kişiler Arası Beceriler (KB),	10
Kızgınlık Davranışlarını Kontrol Etme Becerileri (KDKEB)	11
Akran Baskısı İle Basa Çıkma Becerileri (ABBÇB),	10
Kendini Kontrol Etme Becerileri (KKEB),	4
Sözel Açıklama Becerileri (SAB),	7
Sonuçları Kabul Etme Becerileri (SKEB),	4
Dinleme Becerileri (DB),	5
Amaç Oluşturma Becerileri (AOB)	3
Görevleri Tamamlama Becerileri (GTB)	3
Toplam	62

Ölçekte yer alan tüm maddeler olumlu ifadeler içermektedir. Ölçek maddelerine verilen tepkilerin dereceleri ise “Her zaman yapar”, “Çok sık yapar”, “Genellikle yapar”, “Çok az yapar” ve “Hiçbir zaman yapmaz” biçimindedir. Bu derecelerin puanlanması ise “Her zaman yapar” 5, “Hiçbir zaman yapmaz” derecesine ise 1 puan verilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 62, en yüksek puan ise 310 olarak belirlenmiştir. Düşük puana sahip olan okul öncesi öğrencilerinin yeteri kadar sosyal uyum becerilerine sahip olmadığı, yüksek puana sahip olan okul öncesi öğrencisinin ise sosyal uyum becerilerine sahip olduğu sonucu çıkmaktadır (Avcıoğlu, 2007).

Ölçeğin Geçerlik Çalışması: Ölçeğin geçerliliği kapsam ve yapı geçerliliği ile tespit edilmiştir.

Kapsam Geçerliliği: Alanda uzman kişilerin incelemesi sonucu SBDÖ'nün okul öncesi dönem sosyal becerilerini ölçebilecek nitelikte olduğunu belirtmişlerdir (Avcıoğlu, 2007).

Yapı Geçerliliği: SDBÖ'nin yapı geçerliği faktör analizi gerçekleştirilerek belirlenmeye çalışılmıştır. Analiz sonuçları ölçeğin birinci alt boyutunda yer alan maddelerin .44 - .77 arası, ikinci alt boyuttaki maddelerin .58 - .82 arası, üçüncü alt boyuttaki maddelerin .52 - .87, dördüncü alt boyuttaki maddelerin .45 - .66 arası, beşinci alt boyuttaki maddelerin .47 - .84 arası, altıncı alt boyuttaki maddeleri için .41 - .67 arası, yedinci alt boyuttaki maddeleri için .54 - .63 arası, sekizinci alt boyuttaki maddeler için .56 - .79 ve son alt boyuttaki maddeler için .45 - .65 arası bağlanma değerine sahip olduğunu göstermektedir. SDBÖ ölçeğinin tamamı değerlendirildiğinde bağlanma değerlerinin .41 - .87 arasında değiştiği ve ölçekte yer alan maddelerin yapı geçerliğine sahip olduğu bulunmuştur (Avcıoğlu, 2007).

Ölçeğin Güvenirlik Çalışmaları: SBDÖ ölçeğini oluşturan kategoriler ve ölçeğin tamamı güvenirlik bakımından incelenmiştir. Ölçekte yer alan maddeler üzerinden güvenirlik analizi gerçekleştirilmiştir (Avcıoğlu, 2007). SBDÖ için Avcıoğlu (2007) tarafından hesaplanan cronbach alpha güvenirlik katsayısı 0.97'dir. Yapılan güvenirlik analizi sonucu ölçeğin çalışmada kullanılabilirlik güvenirliğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 3.7 SBDÖ Ve Kategorileri İçin Hesaplanan Güvenirlik Değerleri

Kategoriler	Cronbach Alfa
Kişiler Arası Beceriler	0.94
Kızgınlık Davranışlarını Kontrol Etme Becerileri	0.93
Akran Baskısı İle Başa Çıkma Becerileri	0.93
Kendini Kontrol Etme Becerileri	0.92
Sözel Açıklama Becerileri	0.93
Sonuçları Kabul Etme Becerileri	0.84
Dinleme Becerileri	0.86
Amaç Oluşturma Becerileri	0.79
Görevleri Tamamlama Becerileri	0.69
Toplam	0.97

Bu çalışmada ölçeğin Kişiler Arası Beceriler, Sözel Açıklama Becerileri, Dinleme Becerileri ve Kendini Kontrol Etme Becerileri alt boyutları kullanılmıştır. Alt ölçeklerde yer alan sosyal beceri ifadeleri, okul öncesi dönem sosyal beceri kazanımlarıyla eşleştirilerek Tablo 3.7’de gösterilmiştir.

Tablo 3.8: Sosyal Becerileri Beğlendirme Ölçeğinin Alt Ölçekleri Ve Kazanımları

Alt Ölçekler	Sosyal Becerileri Kazanımları
Kişiler Arası Beceriler	Kazanım 3., Kazanım 12., Kazanım15.
Kendini Kontrol Etme Becerileri	Kazanım 5., Kazanım12.
Sözel Açıklama Becerileri	Kazanım10., Kazanım12., Kazanım15.
Dinleme Becerileri	Kazanım8., Kazanım 10., Kazanım15

Uygulamadan 2 hafta önce ve uygulamadan 2 hafta sonrası araştırmacı tarafından sınıf ortamında okul öncesi dönem öğrencileri gözlemlenmiştir.Yapılan gözlemler sonucunda çalışmanın yapıldığı okul öncesi öğretmenleriyle bir araya gelerek alınan ortak kararlar sonucunda her bir öğrenci için Sosyal Beceriler Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş)’inde yer alan sosyal beceri ifadelerine verilen tepkiler işaretlenmiştir.

3.5 Verilerin Toplaması

Çalışma konusu kapsamında geliştirilen okul öncesi besinler öğretimi testi ve SBDÖ veri toplama araçları Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kuruluna sunulmuştur. Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan gerekli izin

alınmıştır (Ek 1). Etik kuruldan alınan izinle yapılması planlanan Peyami Safa İlkokulundaki idareciler ve okul öncesi öğretmenleriyle ön görüşmeler yapılarak çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Yapılan ön görüşmeler sonunda çalışmanın 4-6 yaş grubu okul öncesi öğrencileriyle yapılması için MEB'ten izin alınmıştır (Ek 2). MEB'den izin alındıktan sonra okula gidilip velilere çalışma hakkında bilgi veren veli onam formu velilere dağıtılıp çalışma grubu için izin alınmış ve çalışma grubu gönüllülük esası dikkate alınarak oluşturulmuştur (Ek 3). Öğrencilerin kendilerini rahat hissedecekleri bir sınıf atmosferinde kendilerine ait çalışma masalarında okul öncesi dönem besinler öğretimi testi ön test- son test uygulanmıştır.

Her iki şubeye besinler öğretimi öntest –son test olarak ve sosyal uyum becerilerini belirlemek amacıyla yapılan ön ölçüm- son ölçüm ve yaratıcı drama uygulamaları araştırmacı tarafından yürütülmüştür.

3.6 Verilerin Analizi

Araştırma konusunu yönelik veriler Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi ve Avcıoğlu (2007) tarafından geliştirilen SBDÖ (4-6 Yaş)'tan elde edilmiştir.

Okul öncesi dönem besinler öğretimi testinin birinci bölümünde yer alan besin çizimleri incelenmiş ve betimsel analizler yapılarak çizilen besinlerin frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Okul öncesi dönem besinler öğretimi testinin ikinci bölümünde katılımcılara besinler ile ilgili temel sorular yönlendirilmiştir. Yaş grubu gözetilerek katılımcılardan sorulara eşleştirme, işaretleme ve sıralama yaparak cevap vermeleri istenmiştir. Öğrenciler tarafından uygulama öncesi ve sonrasında verilen doğru cevaplara (1), yanlış cevap verilen ve boş bırakılan eşleştirme, işaretleme ve sıralama maddelerine (0) puan verilerek veriler puana çevrilmiştir.

Okul öncesi dönem öğrencilerinin sosyal becerilerini ölçmek için Avcıoğlu (2007) tarafından geliştirilen Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6) Yaş ölçek maddelerine verilen tepkilerin dereceleri ise “Her zaman yapar”, “Çok sık yapar”, “Genellikle yapar”, “Çok az yapar” ve “Hiçbir zaman yapmaz” biçimindedir. Bu derecelerin puanlanması ise “Her zaman yapar” 5, “Çok sık Yapar”4, “Genellikle Yapar” 3, “Çok az yapar” 2, “Hiçbir zaman yapmaz” derecesine ise 1 puan verilerek puana çevrilmiştir.

Araştırmada yer verilen okul öncesi besinler öğretime ön ve son test, sosyal beceri değerlendirme ölçeği (4-6 Yaş) ön ölçüm son ölçümden elde edilen puanlar SPSS 22 paket programına aktarılıp normal dağılım gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Yapılan normallik analizleri sonucunda Okul Öncesi Besinler Öğretime Testi'nin normal dağılım göstermediği, Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6) Yaş'nin normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Normallik analizi sonucunda Okul Öncesi Besinler Öğretime Testi'nin ikinci bölümü için nonparametrik testlerde kullanılan Mann Whitney U Testi, Wilcoxon İşaretler Testi uygulanmıştır. Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş)'a parametrik ölçümlerde kullanılan, Independent Sample T Testi ve One Sample T Testi uygulanmıştır.

Araştırmanın okul öncesi besinler öğretime ön ve son test, sosyal becerileri değerlendirme ölçeği (4-6 Yaş) ön ölçüm son ölçümden elde edilen puanlar SPSS 22 paket programına aktarılıp ve analiz edilerek tablo haline getirilmiştir. Araştırmada veri analizinde aritmetik ortalama, frekans, yüzde, standart sapma, İçerik Analizi, Mann Whitney U Testi, Wilcoxon İşaretler Testi, Independent Sample T Testi puanları hesaplanmıştır. Araştırma verileri 0.05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi ve Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş)'tan elde edilen verilerine ilişkin bulgular hakkında bilgiler tablo haline getirilerek bilgi verilmiştir. Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi bulguları verilirken testi oluşturan bölümlerde okul öncesi dönem öğrencilere yöneltilen sorular dikkate alınarak sıralama izlenmiştir. Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş) bulguları verilirken ölçeği oluşturan alt ölçekler dikkate alınarak sıralama yapılmıştır.

4.1 Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Aracılığıyla Elde Edilen Bulgular

Okul öncesi dönem öğrencilerinin besinler konusundaki öğrenmelerini belirlemek üzere dokuz bölümden oluşan okul öncesi dönem besinler öğretimi testi uygulama öncesinde ve sonrasında araştırma katılımcılarına uygulanmıştır. Uygulamadan elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular test bölümleri dikkate alınarak tablolar halinde sunulmuştur.

4.1.1 Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testinin Birinci Bölüme İlişkin Bulgular

Okul öncesi dönem besinler öğretimi testinin birinci bölümünde katılımcılara Efe'nin Market Günü hikayesinde geçen besin kelimesinin onlar için ne ifade ettiği sorulmuştur. Katılımcılardan besin denildiğinde zihinlerinde beliren resim/resimleri çizmeleri istenmiştir. Öğrenciler tarafından uygulama öncesinde çizilen besin resimlerinin yüzde ve frekans dağılımları Tablo 4.1'de sunulmuştur.

Tablo 4.1: Uygulama Öncesi Çizilen Besin Resimlerinin Yüzde Ve Frekans Dağılımları

Besinler	Deney F	Grubu %	Karşılaştırma F	Grubu %
Çilek	8	44.4	6	31.6
Portakal	7	38.9	14	73.7
Havuç	7	38.9	5	26.3
Kiraz	7	38.9	4	21.1
Muz	6	33.3	7	36.8
Mandalina	4	22.2	4	21.1
Karpuz	4	22.2	6	31.6
Peynir	3	16.7		
Yumurta	1	5.6		
Elma			13	68.4

Tablo 4.1 incelendiğinde deney grubunda yer alan öğrenciler çilek (%44,4), portakal (%38), havuç (%38,9), kiraz (%38,9), muz (%33,3), mandalina (%22,2), karpuz (%22,2), peynir (%16,7) ve yumurta (%5,6) resimleri çizdikleri görülmüştür. Karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin portakal (%73,7), elma (%68,4) muz (%36,8), çilek (%31,6), karpuz (%31,6), havuç (%26,3) ve mandalina (%21,1), kiraz (%21,1) resimleri çizdikleri belirlenmiştir. Karşılaştırma grubundaki öğrencilerin deney grubundaki öğrenciler gibi meyve ağırlıklı besin resimleri çizdiği ve meyvelerin içerisinde de en çok çizilen besinler arasında portakal ve elmanın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uygulama sonrasında da deney ve karşılaştırma gurubundaki öğrencilere Efe'nin Market Günü hikayesinde geçen besin kelimesinin onlar için ne ifade ettiği sorulmuştur. Katılımcılardan besin denildiğinde zihinlerinde beliren resim/resimleri çizmeleri istenmiştir. Öğrenciler tarafından uygulama sonrasında çizilen besin resimlerinin yüzde ve frekans dağılımları Tablo 4.2'de sunulmuştur.

Tablo 4.2: Uygulama Sonrası Çizilen Besin Resimlerinin Yüzde Ve Frekans Dağılımları

Besinler	Deney	Grubu	Karşılaştırma	Grubu
	F	%	F	%
Portakal	15	83.3	14	73.7
Elma	14	77.8	14	73.7
Nar	12	66.7		
Kivi	10	56.5		
Peynir	9	50.00		
Süt	10	56.5		
Mandalina	8	44.4	6	31.6
Yumurta	7	38.9		
Brokoli	5	27.8	5	26.3
Yoğurt	5	27.8		
Turp	4	22.2	3	15.8
Ispanak	4	22.2	4	21.1
Pırasa	4	22.2	3	15.8
Balık	4	22.2		
Et	4	22.2		
Zeytin	3	16.7		
Marul	3	16.7		
Ekmek	3	16.7		
Makarna	1	5.6		
Havuç			10	52.6
Muz			10	52.6
Çilek			2	10.5

Tablo 4.2 incelendiğinde deney grubunda portakal (%83,3), elma (%77,8), nar (%66,7), kivi ve süt (%56,5), mandalina (%44,4), yumurta (%38,9), brokoli ve yoğurt (%27,8), turp, ıspanak, pırasa, balık ve et (%22,2), zeytin, marul, ekmek (%16,7) ve makarna (%5,6) çizilmiştir. Karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin elma (%73,7), portakal (%73,7), havuç (%52,6), muz (%52,6), mandalina (%31,6), brokoli (%26,3), ıspanak (%21,1), turp (%15,8), pırasa (%15,8), çilek (%10,5) resimlerin çizildiği belirlenmiştir. Uygulama sonunda kış sebzelerinden olan brokoli (26,3), turp ve pırasa (15,8) besin resimleri çizilmiştir. Ayrıca yaz meyvesi olan çilek (10,5) karşılaştırma grubunda yer alan öğrenciler tarafından resminin çizildiği görülmüştür.

4.1.2 Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testinin İkinci Bölümüne İlişkin Bulgular

Okul öncesi dönem besinler öğretimi testinin ikinci bölümünde katılımcılara besinler ile ilgili temel sorular yönlendirilmiştir. Yaş grubu gözetilerek katılımcılardan sorulara eşleştirme ya da sıralama yaparak cevap vermeleri istenmiştir. Öğrenciler tarafından uygulama öncesinde verilen cevaplar değerlendirilerek puana dönüştürülmüştür. Puan haline dönüştürülen cevaplar istatistiksel karşılaştırma işlemleri yapmada kullanılacak test türünü belirlemek üzere varsayımsal analize tabi tutulmuştur. Varsayımsal

analiz sonuçları öğrencilerin testin ikinci bölümünden uygulama öncesinde aldıkları puanların normal dağılım göstermediğini ortaya koymuştur ($p>0,05$). Normal dağılım göstermeyen iki grubun puanlarının karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Uygulama öncesinde, deney ve karşılaştırma gruplarında yer alan öğrencilerin almış oldukları puanların alt bölümlere göre dağılımları karşılaştırmalı olarak Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3: Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Uygulama Öncesi Puan Dağılımı

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Sabah Kahvaltısı Öğünü	Deney	18	18.11	326.00	155.000	.620
	Karşılaştırma	19	19.84	377.00		
Öz Bakım ve Temizlik Ürünleri	Deney	18	21.11	380.00	133.000	.237
	Karşılaştırma	19	17.00	323.00		
Yararlı ve Zararlı Besinler	Deney	18	22.08	397.50	115.500	.086
	Karşılaştırma	19	16.08	305.50		
Bitkisel ve Hayvansal Besinler	Deney	18	20.75	373.50	139.500	.333
	Karşılaştırma	19	17.34	329.50		
Kış Sebzeleri	Deney	18	16.97	305.50	134.500	.249
	Karşılaştırma	19	20.92	397.50		
Kış Meyveleri	Deney	18	22.11	398.00	115.000	.075
	Karşılaştırma	19	18.61	305.00		
Beslenme Temizliği	Deney	18	20.86	375.50	137.500	.249
	Karşılaştırma	19	17.24	327.50		
Besin Piramidi	Deney	18	18.92	340.50	169.500	.943
	Karşılaştırma	19	19.08	362.50		
Besinler Öğretimi Testi (Toplam)	Deney	18	21.56	388.00	125.000	.161
	Karşılaştırma	19	16.58	315.00		

Tablo 4.3'te görüldüğü üzere, öğrencilerin besinler öğretimi testi ikinci bölümünden uygulama öncesinde aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=125$; $p>0,05$). Bunun yanı sıra besinler öğretimi testini oluşturan alt testlerde de istatistiksel olarak anlamlı sayılabilecek herhangi bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bir başka ifade ile sabah kahvaltısı öğünü ($U=155$; $p>0,05$), öz bakım ve temizlik ürünleri ($U=133$; $p>0,05$) yararlı ve zararlı besinler ($U=115,5$; $p>0,05$), bitkisel ve hayvansal kaynaklı besinler ($U=139,5$; $p>0,05$), kış

sebzeleri (U=134,5; p>0,05), kış meyveleri (U=115; p>0,05), besin piramidi (U=169,5; p>0,05), beslenme temizliği (U=137,5; p>0,05) alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesinde deney ve karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanamamıştır.

Uygulama sonrasında da deney ve karşılaştırma gurubundaki öğrencilere besinler ile ilgili temel sorular yönlendirilmiştir. Uygulama sonrasında, deney ve karşılaştırma gruplarında yer alan öğrencilerin almış oldukları puanların alt bölümlere göre dağılımları karşılaştırmalı olarak Tablo 4.4'te sunulmuştur.

Tablo 4.4: Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Uygulama Sonrası Puan Dağılımı

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Sabah Kahvaltısı Öğünü	Deney	18	24.64	443.50	69.500	.001
	Karşılaştırma	19	13.66	259.50		
Öz bakım ve Temizlik Ürünleri	Deney	18	28.39	511.00	2.000	.000
	Karşılaştırma	19	10.11	192.00		
Yararlı ve Zararlı Besinler	Deney	18	26.64	479.50	33.500	.000
	Karşılaştırma	19	11.76	223.50		
Bitkisel ve Hayvansal Besinler	Deney	18	26.67	480.00	33.000	.000
	Karşılaştırma	19	11.74	223.00		
Kış Sebzeleri	Deney	18	26.83	483.00	30.000	.000
	Karşılaştırma	19	11.58	220.00		
Kış Meyveleri	Deney	18	27.31	491.50	21.500	.000
	Karşılaştırma	19	11.13	211.50		
Beslenme Temizliği	Deney	18	20.50	369.00	144.000	.347
	Karşılaştırma	19	17.58	334.00		
Besin Piramidi	Deney	18	23.11	416.00	97.000	.010
	Karşılaştırma	19	15.11	287.00		
Besinler Öğretimi Testi (Toplam)	Deney	18	28.42	511.50	1.500	.000
	Karşılaştırma	19	10.08	191.50		

Tablo 4.4'te görüldüğü üzere, öğrencilerin besinler öğretimi testi ikinci bölümünden uygulama sonrasında aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (U=1.500; p<0,05). Bunun yanı sıra besinler öğretimi testini oluşturan alt testlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Yani sabah kahvaltısı öğünü testi (U=69.500; p<0,05), öz bakım ve

temizlik ürünleri (U=2.00; p<0,05) yararlı ve zararlı besinler testi (U=33.500; p<0,05), bitkisel ve hayvansal kaynaklı besinler (U=33.000; p<0,05), kış sebzeleri (U=30.000; p<0,05), kış meyveleri (U=21.500; p<0,05), besin piramidi (U=;97.000; p<.0,010), alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesinde deney ve karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Ancak, beslenme temizliği (U=144; p>0,05) alt bölümünde istatistiksel olarak anlamlı sayılabilecek bir farklılığa rastlanamamıştır.

Puan haline dönüştürülen cevaplar istatistiksel karşılaştırma işlemleri yapmada kullanılacak test türünü belirlemek üzere varsayımsal analize tabi tutulmuştur. Varsayımsal analiz sonuçları öğrencilerin testin ikinci bölümünden uygulama öncesinde aldıkları puanların normal dağılım göstermediğini ortaya koymuştur (p>0,05). Normal dağılım göstermeyen tek grubun elde ettikleri ön test-son test puanlarının karşılaştırması için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları kullanılmıştır. Uygulama öncesi ve uygulama sonrası, deney ve karşılaştırma gruplarında yer alan öğrencilerin almış oldukları puanların alt bölümlere göre dağılımları Tablo 4.5 'te sunulmuştur.

Tablo 4.5: Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Uygulama Öncesi- Sonrası Deney Grubu Puan Dağılımı

	Ön Test-Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Sabah Kahvaltısı Öğünü	Negatif Sıra	0	.00	.00	-3.816	.000
	Pozitif Sıra	18	9.50	171.00		
	Eşit					
Öz Bakım Ve Kişisel Temizlik Ürünleri	Negatif Sıra	0	0	0	-2.972	.003
	Pozitif Sıra	10	5.50	55		
	Eşit	8				
Yararlı Ve Zararlı Besinler	Negatif Sıra	0	.00	.00	-3.728	.000
	Pozitif Sıra	18	9.50	171.00		
	Eşit					
Bitkisel Ve Hayvansal Besinler	Negatif Sıra	0	.00	.00	-3.765	.000
	Pozitif Sıra	18	9.50	171.00		
	Eşit					
Kış Sebzeleri	Negatif Sıra	0	.00	.00	-3.784	.000
	Pozitif Sıra	18	9.50	171.00		
	Eşit					
Kış Meyveleri	Negatif Sıra	0	.00	.00	-3.663	.000
	Pozitif Sıra	17	9	153		
	Eşit	1				
Beslenme Temizliği	Negatif Sıra	0	.00	.00	-3.767	.000
	Pozitif Sıra	18	9.50	171.00		
	Eşit					
Besin Piramidi	Negatif Sıra	0	0	0	-3.419	.001
	Pozitif Sıra	13	7	91.00		
	Eşit	5				

Besinler Öğretimi Testi (Toplam)	Negatif Sıra	0	.00	.00	-3.729	.000
	Pozitif Sıra	18	9.50	171.00		
	Eşit					

Tablo 4.5'te görüldüğü üzere, deney grubu öğrencilerin besinler öğretimi testi ikinci bölümünden uygulama öncesi ve sonrasında aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda deney grubunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($z=-3,729$; $p<0,05$). Bunun yanı sıra besinler öğretimi testini oluşturan alt testlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Yani sabah kahvaltısı öğünü testi ($z=-3,816$; $p<0,05$), öz bakım ve kişisel temizlik ürünleri ($z=-2,972$; $p<0,05$), yararlı ve zararlı besinler testi ($z=-3,728$; $p<0,05$), bitkisel ve hayvansal kaynaklı besinler ($z=-3,765$; $p<0,05$), kış sebzeleri ($z=-3,663$; $p<0,05$), kış meyveleri ($z=-3,663$; $p<0,05$), beslenme temizliği ($z=-3,767$; $p<0,05$), besin piramidi ($z=-3,419$; $p<0,05$) alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi ve uygulama sonrasında deney grubunda yer alan öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

Tablo 4.6: Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi Uygulama Öncesi-Sonrası Karşılaştırma Grubu Puan Dağılımı

	Ön Test-Son Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P
Sabah Kahvaltısı Öğünü	Negatif Sıra	4	5.25	21.00	-1.183	.855
	Pozitif Sıra	5	4.80	24.00		
	Eşit	10				
Kişisel Temizlik Ürünleri	Negatif Sıra	3	8	24	-1.563	.118
	Pozitif Sıra	10	6.70	67.00		
	Eşit	6				
Yararlı Ve Zararlı Besinler	Negatif Sıra	0	0	0	-3.002	.003
	Pozitif Sıra	11	6.00	66.00		
	Eşit	8				
Bitkisel Ve Hayvansal Besinler	Negatif Sıra	0	0	0	-3.220	.001
	Pozitif Sıra	13	7.00	91.00		
	Eşit	6				
Kış Sebzeleri	Negatif Sıra	0	0	0	-3.140	.002
	Pozitif Sıra	12	6.50	78.00		
	Eşit	7				
Kış Meyveleri	Negatif Sıra	0	0	0	-1.633	.102
	Pozitif Sıra	3	2.00	6.00		
	Eşit	16				
Beslenme Temizliği	Negatif Sıra	0	0	0	-3.125	.002
	Pozitif Sıra	11	6.00	66.00		
	Eşit	8				
Besin	Negatif Sıra	1	4.50	4.50	-1.717	.086

Piramidi	Pozitif Sıra	6	3.92	23.50		
	Eşit	12				
Besinler	Negatif Sıra	0	0	0	-3.745	.000
Öğretimi	Pozitif Sıra	18	9.50	171.00		
Testi	Eşit	1				
(Toplam)						

Tablo 4.6’da görüldüğü üzere, karşılaştırma grubu öğrencilerinin besinler öğretimi testi ikinci bölümünden uygulama öncesi ve sonrasında aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda karşılaştırma grubunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($z=-3,745$; $p<0,05$). Bunun yanı sıra okul öncesi dönem besinler öğretimini oluşturan alt bölümler olan yararlı ve zararlı besinler ($z=-3,002$; $p<0,05$), bitkisel ve hayvansal besinler ($z=-3,220$; $p<0,05$), kış sebzeleri ($z=-3,140$; $p<0,05$), beslenme temizliği ve kuralları ($z=-3,125$; $p<0,05$) alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi ve uygulama sonrasında karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Ayrıca okul öncesi dönem besinler öğretimini oluşturan alt bölümler olan sabah kahvaltısı öğünü ($z=-,183$; $p>0,05$), öz bakım ve kişisel temizlik ürünleri ($z=-1,563$; $p>0,05$), kış meyveleri ($z=-1,633$; $p>0,05$) ve besin piramidi ($z=-1,717$; $p>0,05$) alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi ve uygulama sonrasında karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

4.2 Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş) Bulguları

Okul öncesi dönem sosyal uyum becerilerinin kazandırılmasında yaratıcı drama uygulamaların etkisini tespit etmek amacıyla Avcıoğlu (2007) tarafından geliştirilen okul öncesi dönem yaş aralığını kapsayan Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş)’i kullanılmıştır. Bu ölçek likert tipi bir ölçek olup dört alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçekte yer alan alt ölçekler ise; Kişiler Arası Beceriler, Kendini Kontrol Edebilme, Sözel Açıklama Becerileri ve Dinleme Becerileridir. Araştırmacı tarafından uygulama öncesinde öğrencilerin sınıf ortamında sergiledikleri sosyal uyum becerileri davranışları gözlemlenmiştir. Ayrıca uygulamanın yapıldığı sınıfların okul öncesi öğretmenleriyle bir araya gelinerek alınan ortak karar sonucunda ölçekte yer alan sosyal uyum becerileri maddelerine yönelik her bir öğrencinin verdiği tepkiler ölçülmüştür. Her bir öğrenci doldurulan Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği puan haline dönüştürülen cevaplar istatistiksel karşılaştırma işlemleri yapmada kullanılacak test türünü belirlemek üzere varsayımsal analize tabi tutulmuştur. Varsayımsal analiz sonuçları öğrencilerin Sosyal

Becerileri Değerlendirme Ölçeğinde uygulama öncesinde aldıkları puanların normal dağılım gösterdiğini ortaya konulmuştur ($p < 0,05$). Normal dağılım gösteren iki grubun puanların karşılaştırılmasında Independent Samples T-Testi kullanılmıştır. Uygulama öncesinde, deney ve karşılaştırma gruplarında yer alan öğrencilerin almış oldukları puanların alt ölçeklere göre dağılımları karşılaştırmalı olarak Tablo 4.7’de sunulmuştur.

Tablo 4.7: Uygulama Öncesi Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği Puan Dağılımı

	Grup	N	X	SS	P
Kişiler Arası Beceriler	Deney	18	3.0769	.26119	.069
	Karşılaştırma	19	2.8866	.22554	
Kendini Kontrol Etme Becerisi	Deney	18	3.0000	.50176	.182
	Karşılaştırma	19	2.7158	.73731	
Sözel Açıklama Becerileri	Deney	18	2.9683	.13469	.325
	Karşılaştırma	19	2.8872	.31794	
Dinleme Becerileri	Deney	18	3.1111	.17112	.296
	Karşılaştırma	19	3.0632	.09551	
SBDÖ (Toplam)	Deney	18	2.9810	.18464	.066
	Karşılaştırma	19	2.8361	.26901	

Tablo 4.7’de görüldüğü üzere, öğrencilerin Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği uygulama öncesine aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$). Bunun yanı sıra Sosyal Becerileri Ölçeği’ni oluşturan kişiler arası beceriler ($p > 0,05$), kendini kontrol etme becerisi ($p > 0,05$), sözel açıklama becerileri ($p > 0,05$), dinleme becerileri ($p > 0,05$) alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi deney ve karşılaştırma öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Uygulama sonrasında ölçekte yer alan sosyal uyum becerileri maddelerine yönelik deney ve karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin verdiği tepkiler ölçülmüştür. Uygulama sonrasında, deney ve karşılaştırma gruplarında yer alan öğrencilerin almış oldukları puanların alt bölümlere göre dağılımları karşılaştırmalı olarak Tablo 4.8’de sunulmuştur.

Tablo 4.8: Uygulama Sonrası Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği Puan Dağılımı

	Grup	N	X	SS	P
Kişiler Arası Beceriler	Deney	18	3.7064	.27801	.000
	Karşılaştırma	19	2.7677	.22374	
Kendini Kontrol	Deney	18	3.4722	.34608	.004

Etme Becerileri	Karşılaştırma	19	3.0053	.55425	
Sözel Açıklama Becerileri	Deney	18	3.5714	.34300	.000
	Karşılaştırma	19	3.0827	.28696	
Dinleme Becerileri	Deney	18	3.7222	.34300	.000
	Karşılaştırma	19	3.0150	.28530	
SBDÖ (Toplam)	Deney	18	3.6063	.20802	.000
	Karşılaştırma	19	2.9278	.20917	

Tablo 4.8’de görüldüğü üzere, öğrencilerin Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği uygulama sonrası aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Bunun yanı sıra Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği’ni oluşturan kişiler arası beceriler ($p<0,05$), kendini kontrol etme becerisi ($p<0,05$), sözel açıklama becerileri ($p<0,05$), dinleme becerileri ($p<0,05$) alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi deney ve karşılaştırma öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır.

Araştırmacı tarafından uygulama öncesi ve sonrasında öğrencilerin sınıf ortamında sergiledikleri sosyal uyum becerileri davranışları gözlemlenerek ölçekte yer alan sosyal uyum becerileri maddelerine yönelik her bir öğrencinin verdiği tepkiler ölçülmüştür. Her bir öğrenci için doldurulan Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği puan haline dönüştürülen cevaplar istatistiksel karşılaştırma işlemleri yapmada kullanılacak test türünü belirlemek üzere varsayımsal analize tabi tutulmuştur. Varsayımsal analiz sonuçları öğrencilerin Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği’nde uygulama öncesinde aldıkları puanların normal dağılım gösterdiğini ortaya konuyuştur ($p<0,05$). Normal dağılım gösteren tek grubun ön ölçüm ve son ölçüm puanların karşılaştırılmasında One Samples T-Testi kullanılmıştır. Uygulama öncesi ve sonrasında deney grubunda yer alan öğrencilerin almış oldukları puanların alt ölçeklere göre dağılımları Tablo 4.9’da sunulmuştur.

Tablo 4.9: Deney Grubu Uygulama Öncesi Ve Sonrası SBDÖ Puan Dağılımı

	Grup	N	X	SS	P
Kişiler Arası Beceriler	Deney	18	3.3182	.46580	.000
Kendini Kontrol Etme Becerileri	Deney	18	3.2361	.48765	.000
Sözel Açıklama Becerileri	Deney	18	3.4167	.39938	.000

Dinleme Becerileri	Deney	18	3.2698	.50906	.000
SBDÖ (Toplam)	Deney	18	3.2937	.37169	.000

Tablo 4.9’da görüldüğü üzere, deney grubunda yer alan okul öncesi dönem öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrası Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği’nden aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda deney grubunun ön ölçüm-son ölçüm puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Bunun yanı sıra Sosyal Beceriler Ölçeğini oluşturan kişiler arası beceriler ($p<0,05$), kendini kontrol etme becerisi ($p<0,05$), sözel açıklama becerileri ($p<0,05$), dinleme becerileri ($p<0,05$) alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi ve sonrası deney grubu öğrencilerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır.

Tablo 4.10: Karşılaştırma Grubu Uygulama Öncesi Ve Sonrası SBDÖ Puan Dağılımı

	Grup	N	X	SS	P
Kişiler Arası Beceriler	Karşılaştırma	19	2.7876	.19727	.541
Kendini Kontrol Etme Becerileri	Karşılaştırma	19	2.8605	.65987	.180
Sözel Açıklama Becerileri	Karşılaştırma	19	3.0632	.10506	1.000
Dinleme Becerileri	Karşılaştırma	19	2.9511	.30491	.200
SBDÖ (Toplam)	Karşılaştırma	19	2.8820	.24218	.248

Tablo 4.10’da görüldüğü üzere, karşılaştırma grubunda yer alan okul öncesi dönem öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrası Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği’nden aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda karşılaştırma grubunun ön ölçüm-son ölçüm puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bunun yanı sıra Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği’ni oluşturan kişiler arası beceriler ($p>0,05$), kendini kontrol etme becerisi ($p>0,05$), sözel açıklama becerileri ($p>0,05$), dinleme becerileri ($p>0,05$) alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi ve sonrası karşılaştırma grubu öğrencilerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1 Tartışma

Bu bölümde okul öncesi fen etkinlikleri dersi çerçevesinde yaratıcı drama uygulamalarıyla besinler konusundaki öğrenmelerine ve sosyal uyum becerileri kazanmalarındaki etkisine ilişkin bulgular tartışılmıştır.

Okul öncesi dönem besinler öğretimine ilişkin bulgular incelendiğinde, yaratıcı drama uygulamaları sonrası deney grubu öğrencilerin son testte çizdiği besinler; kış meyvelerinden portakal, elma, nar, kivi, mandalina, kış sebzelerinden; ıspanak, pırasa, marul, et ve süt ürünleri grubundan; süt, yumurta, yoğurt, balık ve et tahıl grubunu besinlerinden; ekmek ve makarna sabah kahvaltısında tüketilen zeytin resmi çizilmiştir. Karşılaştırma grubunda ise kış ve yaz mevsimine ait meyveler olan elma, portakal, mandalina, muz, çilek, kış sebzelerinden; havuç, brokoli ıspanak, turp pırasa çizildiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma konusunun okul öncesi dönem öğrencilerine uygun olduğunu göstermektedir. Bunun yanı besinler öğretimine yönelik hazırlanan drama uygulamalarının okul öncesi dönem çocuklarının öğrenme seviyelerine göre olması, günlük yaşamda tüketilen besinlerin drama uygulama esnasında kullanılması, drama uygulamaların görsel ve işitsel materyallerle desteklenmesi, uygun öğrenme ortamının oluşturulması ve öğrenme ortamında öğrencilerin aktif olması besin çizimlerinde çeşitliliğin oluşmasına neden olmuştur.

Okul öncesi dönem besinler öğretimi testi ön test son testlerin deney ve karşılaştırma grupları arasındaki anlamlı farklılığı ilişkin Mann Whitney U Testi sonuçlarını gösteren Tablo 4.3 incelendiğinde gruplar arasında farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu, her iki grupta yer alan öğrencilerin besinler konusunda aynı düzeyde bilgi sahibi olduğunu gösterir. Deney grubunun ön test son test puanları arasında anlamlı farklılığına ilişkin Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi sonuçlarını gösteren Tablo 4.5 incelendiğinde anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu bulgu, okul öncesi dönem besinler öğretimine yönelik hazırlanan drama uygulamalarının öğrencilerin öğrenme seviyelerine göre uygun olduğu, yaratıcı drama uygulamalarında kullanılan işitsel ve görsel materyallerle desteklenmesi, uygun öğrenme ortamının oluşturulması ve öğrenme sürecinde öğrencilerin aktif olarak katılması öğrenmede kalıcılık sağladığını

göstermektedir. Buna ilave olarak karşılaştırma grubuna ait ön test ve son test puanlarında testin tümünde anlamlı farklılık bulunurken bu testi oluşturan sabah kahvaltısı öğünü, kişisel temizlik ürünleri, kış meyveleri ve besin piramidinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu, okul öncesi dönemde besinler öğretiminde geleneksel yöntemde öğrencilerin öğrenme düzeylerine uygun olan yalın cümlelerin kullanılmasının yanında görsel işitsel materyallerle zenginleştirilmesinin, öğrenmede etkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca testi oluşturan sabah kahvaltısı öğünü, kişisel temizlik ürünleri, kış meyveleri ve besin piramidinde anlamlı farklılığın bulunmasının nedenleri; ailelerin sabah kahvaltısı öğünü hazırlarken bu öğünde olması gereken besinlere dikkat ettiği ve tükettikleri, çalışmanın kış aylarında yapılmasından dolayı ve öğrencilerin daha çok meyve tüketmeleri, kişisel temizlik ürünlerini günlük yaşamda sıkça kullanmaları ve son olarak besin piramidindeki besin gruplarının yerlerinin öğretilmesinde okul öncesi dönemde geleneksel yöntemde uygun olmadığı varsayımına varılabilir. İlgili alan yazın incelendiğinde drama etkinliklerinin öğrenmede etkili olduğu çalışmalara rastlanmıştır. Bu çalışmalar; Sosyal Bilgiler, (Yılmaz, 2013; Zayimoğlu, 2006), Fen Bilgisi (Hendrix, Eick ve Shannon, 2012; Öcal, 2014), Matematik (Bulut ve Aktepe, 2015; Şenol-Özyiğit, 2011), Bilişim Teknolojileri (Atalay ve Şahin, 2012), Resim İş (Atan, 2007), Türkçe (Karacil, 2009), Hayat Bilgisi (Selanik- Ay, 2005) derslerde ve beslenme eğitiminde (Özensoy, 2010; Tolluoğlu, 2008, Ünver ve Ünüsan, 2004) yaratıcı drama yöntemi öğrenmede etkili olmuştur. Bunun yanı sıra drama yönteminin diğer derslerde kullanılmasının öğrenmede etkili olmadığı çalışmalarda bulunmaktadır. Bu çalışmalara karşın (Dikmenli Vardar, 2015; Sağırlı, 2001; Tımbıl 2008) Fen Bilgisi dersi ile (Bingöl, 2015; Rüzgâr, 2014) Sosyal Bilgiler dersine ait çalışmalarında öğrencilerin akademik başarıyı arttırıcı öğrenmelerinde anlamlı bir artış sağlanamadığı belirlenmiştir.

Araştırmadan çıkan sonuçlara bakıldığında okul öncesi dönemde fen etkinliği dersi kapsamında çocuklarının besinler konusunu öğrenmede yaratıcı drama uygulamalarının geleneksel yöntemle oranla daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi dönem sosyal uyum becerilerine ilişkin bulgular incelendiğinde, besinler öğretimine yönelik hazırlanan drama uygulamaların sonunda deney grubunda yer alan öğrencilerin puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ulaşılmış buna karşın karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Bu sonuçlardan doğrultusunda okul öncesi eğitimi fen etkinlikleri

dersi çerçevesinde sosyal uyum becerileri kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin geleneksel yöneme oranla daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca besinler öğretimine yönelik yazılan drama uygulamalarının okul öncesi dönem öğrencilerin sosyal beceri düzeyine uygun biçimde yazılması, uygulama esnasında gerekli bilgi ve yönlendirmelerin verilmesi, her bir drama uygulamaların materyallerle desteklenmesi, uygun ortamın dizayn edilmesi, beceri eğitimde olumlu etki yaptığı sonucuna ulaştırır. Okul öncesi dönem sosyal uyum becerileri kazandırmada yaratıcı dramının etkisini inceleyen diğer araştırma bulgularıyla da tutarlılık göstermektedir (Gültekin, 2014; Aslan, 2008; Bayrakçı, 2007).

Araştırmadan çıkan sonuçlara bakıldığında okul öncesi dönemde fen etkinliği dersi kapsamında çocuklarının besinler konusuna yönelik yazılan yaratıcı drama uygulamalarının sosyal uyum becerileri kazandırmada geleneksel yöneme oranla daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.2 Sonuçlar

Bu araştırmada hedefler yönünde elde edilen sonuçlar alt probleme göre sıralı halde yazılmıştır.

5.2.1 Okul ncesi Dönem Besinler ğretimi Testi Sonuçları

1.Uygulama ncesi okul öncesi dönem çocuklarında besin kelimesinin zihinlerinde meyve olarak belirlediği, çocuklarının besin grubundan en çok meyve tükettiği ya da meyve grubunu daha çok sevdiği çıkarımı yapılabilir.

2.Yaratıcı drama uygulamaları sonrası deney grubu öğrencilerin son testte çizdiği besinler; kış meyvelerinden portakal, elma, nar, kivi, mandalina, kış sebzelerinden ;ıspanak, pırasa, marul, et ve süt ürünleri grubundan; süt , yumurta, yoğurt , balık ve et tahıl grubunu besinlerinden; ekmek ve makarna sabah kahvaltısında tüketilen zeytin resmi çizilmiştir. Karşılaştırma grubunda ise kış ve yaz mevsimine ait meyveler olan elma, portakal, mandalina, muz, ilek, kış sebzelerinden; havuç, brokoli ıspanak, turp pırasa çizildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, çalışma konusunun okul öncesi dönem öğrencilerine uygun olduğunu göstermektedir. Bunun yanı besinler öğretimine yönelik hazırlanan drama uygulamalarının okul öncesi dönem çocuklarının öğrenme seviyelerine göre olması, günlük yaşamda tüketilen besinlerin drama uygulama esnasında kullanılması, drama uygulamaların görsel ve işitsel materyallerle desteklenmesi, uygun öğrenme ortamının oluşturulması ve öğrenme ortamında öğrencilerin aktif olması besin çizimlerinde çeşitliliğin oluşmasına neden olmuştur.

3. Yaratıcı drama uygulamaları öncesi öğrencilerin besinler ğretimi testi ikinci bölümünden aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bunun yanı sıra besinler ğretimi testini oluşturan alt testlerde de istatistiksel olarak anlamlı sayılabilecek herhangi bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bir başka ifade ile sabah kahvaltısı öğünü, yararlı ve zararlı besinler, bitkisel ve hayvansal kaynaklı besinler, kış sebzeleri, kış meyveleri, besin piramidi, beslenme temizliği, öz bakım ve temizlik ürünleri alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesinde deney ve karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanamamıştır. Bu durum iki grubun da uygulama öncesi puanlarının birbirine denk olduğunu göstermektedir.

4. Yaratıcı drama uygulamaları sonrası öğrencilerin besinler öğretimi testi ikinci bölümünden aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bunun yanı sıra besinler öğretimi testini oluşturan alt testlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Yani sabah kahvaltısı öğünü testi, yararlı ve zararlı besinler testi, bitkisel ve hayvansal kaynaklı besinler, kış sebzeleri, kış meyveleri, besin pramidi, öz bakım ve temizlik ürünleri alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesinde deney ve karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Ancak, beslenme temizliği alt bölümünde istatistiksel olarak anlamlı sayılabilecek bir farklılığa rastlanamamıştır. Bu durum deney ve karşılaştırma grubunda uygulama sonrası puanlarının deney grubu lehine farklı olduğuna işaret etmektedir.

5. Yaratıcı drama uygulamaları ile besinler öğretimi yapılan deney grubu öğrencilerin besinler öğretimi testi ikinci bölümünden uygulama öncesi ve sonrasında aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda deney grubunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bunun yanı sıra besinler öğretimi testini oluşturan alt testlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Yani sabah kahvaltısı öğünü testi, yararlı ve zararlı besinler testi, bitkisel ve hayvansal kaynaklı besinler, kış sebzeleri, kış meyveleri, besin piramidi, öz bakım ve temizlik ürünleri, beslenme temizliği alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi ve uygulama sonrasında deney grubunda yer alan öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

6. Geleneksel yöntem ile besinler öğretimi yapılan karşılaştırma grubu öğrencilerin besinler öğretimi testi ikinci bölümünden uygulama öncesi ve sonrasında aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda karşılaştırma grubunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bunun yanı sıra okul öncesi dönem besinler öğretimini oluşturan alt bölümler olan yararlı ve zararlı besinler, bitkisel ve hayvansal besinler, kış sebzeleri, beslenme temizliği ve kuralları alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi ve uygulama sonrasında karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Ayrıca okul öncesi dönem besinler öğretimini oluşturan alt bölümler olan sabah kahvaltısı öğünü, kişisel temizlik ürünleri, kış meyveleri ve besin piramidi alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi ve uygulama

sonrasında karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

5.2.2 Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6) Yaş Sonuçları

1. Deney ve karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nden uygulama öncesine aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bunun yanı sıra Sosyal Becerileri Ölçeğini oluşturan kişiler arası beceriler, kendini kontrol etme becerisi, sözel açıklama becerileri, dinleme becerileri alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi deney ve karşılaştırma öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

2. Deney ve karşılaştırma grubunda yer alan öğrencilerin Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nden uygulama sonrası aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bunun yanı sıra Sosyal Becerileri Ölçeği'ni oluşturan kişiler arası beceriler, kendini kontrol etme becerisi, sözel açıklama becerileri, dinleme becerileri alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi deney ve karşılaştırma öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır.

3. Deney grubunda yer alan okul öncesi dönem öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrası Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda deney grubunun ön ölçüm-son ölçüm puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bunun yanı sıra Sosyal Becerileri Ölçeğini oluşturan kişiler arası beceriler, kendini kontrol etme becerisi, sözel açıklama becerileri, dinleme becerileri alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi ve sonrası deney grubu öğrencilerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır.

4. Karşılaştırma grubunda yer alan okul öncesi dönem öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrası Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği aldıkları puanlar dikkate alınarak yapılan test sonucunda karşılaştırma grubunun ön ölçüm-son ölçüm puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bunun yanı sıra Sosyal Becerileri Ölçeği'ni oluşturan kişiler arası beceriler, kendini kontrol etme becerisi sözel açıklama becerileri, dinleme becerileri alt bölümleri dikkate alındığında uygulama öncesi ve sonrası karşılaştırma grubu öğrencilerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Araştırma sorularıyla elde edilen sonuçlar doğrultusunda yaratıcı drama uygulamalarının okul öncesi çocuklarına sosyal uyum becerileri kazanmalarında pozitif yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.3 Öneriler

Öğretim programlarında, ders planlarında yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin diğer derslerde de yaygınlaştırılması gerekir. Öğretimde kullanılacak yöntem, teknik ve stratejilerin tespit edilmesinde ve sınıf ortamında uyarlanmasına yönelik öğretmenlere drama uygulama yöntemleri kitaplar hazırlanmalı, öğretmenleri bilgilendirici web sayfaları, CDler, kitaplar ve programlar hazırlanmalıdır.

Yaratıcı drama etkinlikleri her yaş grubunun gelişim özellikleri dikkate alınarak düzenlenmelidir.

Bu çalışmada dramanın sosyal beceri gelişim alanındaki etkisi incelenmiştir. Yaratıcı drama etkinliklerinde çocukların farklı gelişim alanları değerlendirilebilir.

Okulöncesi dönemi çocuklarının eğitim programlarında yer alan diğer derslerle yaratıcı drama etkinlikleri ile ilişkilendirerek kavram ya da beceri öğretimi yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, *Bileşenleri ve Aşamaları. Yaratıcı Drama Dergisi, 1*, 17-31.
- Ahmetoğlu, E. (2009). Sosyal gelişim. Y.Fazlıoğlu (Ed.). *Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Akın, Y. (2002). *Altı Yaş Grubu Çocuklarında Başkasının Bakış Açısını Alma Yetisi Üzerinde Eğitici Drama Programının Ve Aile Tutumlarının Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akkök, F. (1996), *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi (Öğretmen El Kitabı)*. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Akköse, E. (2008). *Okul Öncesi Eğitimi Fen Etkinliklerinde Doğa Olaylarının Neden-Sonuç İlişkilerini Belirlemede Yaratıcı Dramanın Etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Akkuş, O, Özdemir, P . (2006). Yaratıcı drama ile matematik ve fen alanındaki bilim insanlarının yaşam öykülerine ve bilime katılarına yeni bir bakış. *Yaratıcı Drama Dergisi,1(1)*, 59-73. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/ydrama/issue/23799/253624>.
- Akman, Y., Erdem, M. (1997). *Eğitim psikolojisi: Gelişim-öğrenme- öğretme*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Andersen, C. (2004). Learning in “as-if” worlds: Cognition in drama in education, *Theory Into Practice- Developmental Psychology*, 43(4), 281-286. İnternet'ten 7 Ocak 2018'de EBSCO veri tabanından (Academic Search Premier) alınmıştır: <http://www.ebsco.com>
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S. (2000). Drama. İstanbul:Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S. (2000a). *Çocuk gelişimi -1-*. (1. bs) İstanbul: Ya-pa Yayınları.

- Aral, N., Kandır, N. ve Yaşar Can, M. (2011). *Okulöncesi eğitim & okul öncesi eğitim programı*. (1. bs). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N.; Baran, G.; Alisinaoğlu, F.; Aktaş, Y.; Başar, F. ve Köksal, A. (1997). Beş-altı yaş grubu çocuklarda yaratıcı drama eğitiminin alıcı dil gelişimine etkisi. *Okulöncesi Eğitimi Sempozyumu "Okulöncesi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar"*, s:140-152.
- Arlı, M., Şanlıer N., Küçükkömürler S. ve Yaman M. (2006). *Anne ve çocuk beslenmesi*. (2.bs) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Armga, C., Dillon, S., Jamesek, M., Morgan, E., Peyton, D., Speranza, H. (2002). Tips for helping children do science. *Texas Child Care*, 26(3), 2-7
- Arslan, A. (2009).Okul öncesi eğitimi almış ve almamış ilköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin anlama eğitimindeki farklılıklar. *Ekev Akademi*, 13(40), 1-12.
- Aslan, E. (2008). *Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin 6 Yaş Çocuklarının Sosyal İlişkiler Ve İşbirliği Davranışlarına Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisan Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Atalay, O. ve Şahin, S. (2012). İlköğretim 5. sınıf bilişim teknolojileri dersinin öğretiminde drama öğretim yönteminin öğrenci başarısına etkisi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 1-9.
- Atan, U. (2007). *Resim-İş Öğretmeni Yetiştirmede Yaratıcı Drama Yönteminin Grafik Tasarımı Derslerinde Kullanılmasının Erişi, Tutum Ve Kalıcılığa Etkisi* (Selçuküniversitesi örneği). Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Atay, M. ve Şahin, S. (2003). *Erken çocukluk dönemi (3-6 yaş) gelişim. Gelişim ve öğrenme*. A. Ataman (Ed.). (2. bs). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Avcıoğlu, H. (2003). Okul öncesi dönemdeki çocuklara sosyal becerilerin öğretilmesinde işbirlikli öğrenme yöntemi ile sunulan öğretim programının etkililiğinin incelenmesi. *OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı*. Kuşadası, Türkiye.

- Avcıoğlu, H. (2007). Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin (4-6 yaş) geçerlik ve guvenirlik alışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 87-101.
- Aydın, M. (2004). *Okul ncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan ğretmenlerin Drama Etkinliklerindeki Yeterlikleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aykır,T. (2010). *Okulöncesi Dönemdeki Zihinsel Yetersizliği Olan ve Olamayan ocukların Sosyal Becerileri ve Problem Davranışlarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Bacanlı, H. (2014). *Sosyal beceri eğitimi*. (4. bs). Ankara: Pegem Akademi.
- Baker, B. R. (1996). *Drama and young children*. (ERIC Document Reproduction Service) No. ED 402637.
- Balat, U.G. (2003). *Erken ocuklukta benlik saygısının gelişimi ve nemi*. Erken ocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Başkaya, . (2000). Dört drama liderinin yaklaşımlarına genel bir bakış ve yaratıcı dramada temel ilkeler.*Türkiye 2. Drama Liderler Buluşması*. Yayına Hazırlayan: Naci Aslan. Ankara: Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi. s. 83-88.
- Bayrakçı, M. (2007). *Okul ncesinde Yaratıcı Drama Etkinliklerinin İletişim Becerilerinin Gelişmesi zerindeki Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Bayram, E., zgl,E., Kaplan, G., nal, H. A., Yapağılı, H., Demir, K. ve diğerleri.(1999). *İlköğretimde drama 1 (ğretmen için)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Baysal, A. (2007). *Beslenme*. Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- Besli, G., Ergüden, M.(2009). Çocuklarda besin ve mantar zehirlenmeleri. *T.C. Göztepe Eğitim ve Araç. Has. ocuk Enf Dergisi*, Cilt3, s.126-131, <http://www.cocukenfeksiyon.org> adresinden 11 Ocak 2018 tarihinde alınmıştır.

- Beyazıtöğlü, E. N. (1996). *İlköğretim İkinci Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Eğitsel Oyunlar, Erişii ve Kalıcılık*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Bilek-Hansa, M. (2011). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ev ve Okul Ortamındaki Sosyal Becerilerin Karşılaştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Bingöl, K. T. (2015). *İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Drama Tekniğiyle İşlenmesinin Akademik Başarı, Tutum Ve Kalıcılığa Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, Erzincan.
- Boran, R. (2005). *Okul Öncesi Eğitimde Fen Ve Doğa Etkinliklerinde Öğretmenlerin Dramayı Kullanma Konusuna Yönelik Görüşlerinin Analizi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Braund, M. R. (1999). *Using drama to improve student teachres' understanding in physical sciences*, (ERIC Document Reproduction Service No. ED436402).
- Bulut, A. ve Aktepe, V. (2015). Yaratıcı drama destekli matematik öğretimin öğrencilerin akademik başarısına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1081- 1090
- Büyükkaragöz, S., Muşta, M., Yılmaz, H. ve Önder, P. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Konya: Mikro Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (23. bs). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Cebir,S. ve Karaca, A. (2016). *İlkokul 1. sınıf hayat bilgisi kitabı dersi 2. kitabı*. Ankara: KOZA Yayın Dağıtım AŞ.
- Cirhinlioğlu, F.G. (2001). *Çocuk ruh sağlığı ve gelişimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Cömertpay, B. (2006). *Dramanın Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklarının Dil Edinimine Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Creswell, J. W. (1994). *Research Design: Qualitative and Quantitative Approaches*. London: SAGE Publications.
- Çağdaş, A. (1997). *İletişim Dilinin 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Gelişimlerine Etkileri*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlak gelişimi*. (1. bs.) Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Çakır, B. (2008). *Anasınıfı Türkçe Dil Etkinliklerinde Yaratıcı Drama Yönteminin Etkililiği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Çebi, A.(1996). *Öğretim Amaçlı Yaratıcı Drama Yoluyla İmgesel Dil Becerisinin Geliştirilmesi*, A.Ü.S.B.E. Eğt. Prog. ve Öğrt. Al., Doktora Tezi, Ankara.
- Çevik, K. ve Çevik, S. (2005). *Yeni öğretim programları; öğretmenlere yönelik eğitimde drama model çalışması, Toplam 3VCD*, İstanbul: Başarı ve Mutlu Yayıncılık.
- Çevik, K.(2004). *Oluşum drama enstitüsü drama liderliği programı atölye notları*, Ankara.
- Çevik, S. (2006). Müzik- oyun- tiyatro ilişkisi: disiplinler arası bir yaklaşım denemesi, *Sevda Cenap And Müzik Vakfı "Müzik Sanatımız ve AB Süreci Sempozyumu*. Ankara.
- Çınar, H. (2002). *Sokakta Dramatik Etkinlikler*. Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Ankara.
- Çifci, İ. ve Sucuoğlu, B. (2005). *Bilişsel süreç yaklaşımıyla sosyal beceriler Öğretimi*. (5.bs) Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çimen, N (2009). *Okulöncesi Eğitim Programında Altı Yaş Grubu Çocukların sosyal Becerilerin Gerçekleşme Düzeyi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Dalbudak, Z. (2006). *Anaokulu Öğretmenlerinin Drama Etkinliklerini Kullanmaları Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Dege, Ö. (2008). *Resimli Hikâye Kitaplarıyla Verilen Dramatik Etkinlik Uygulamalarının Altı Yaş Çocuklarının Bakış Açısı Kazanımlarına Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (2006). *Öğretme sanatı* (10. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dikmenli-Vardar, G. (2015). *Solunum Sistemi Konusunun İlköğretimde Dramatizasyon Tekniği İle Öğretiminin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Doymuş, K., Şimşek, Ü. ve Şimşek, U. (2005), “İşbirlikçi öğrenme yöntemi üzerine derleme: 1.İşbirlikçi öğrenme yöntemi ve yöntemle ilgili çalışmalar”. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1.
- Dökmen, Ü. (2008). *İletişim çatışmaları ve empati*. (39. bs). İstanbul: Sistem Yayıncılık,.
- Dönmezer, İ. (1997). Eğitim psikolojisi. (2. bs.) İzmir: E.Ü.Basımevi.
- Duatepe, A. Ve Ubuz, B. (2004). Drama temelli geometri ders planlarının geliştirilmesi ve uygulanması. *Eğitimde İyi Örnekler Konferansı*, 17. Ocak, Sabancı Üniversitesi, İstanbul. İnternette 17 Ocak 2018’de elde edilmiştir. <http://www.Erg.sabanciuniv.edu/iok 2004/ -78k>
- Elksnin, L. K. & Elksnin, N. (1998). Teaching social skills to students with learning and behavior problems. *Intervention in School and Clinic*. 33 (3), 131-141.
- Elliott, Sn., Barnard, J., Gresham, F.M. (1989). *Preschoolers' Social Behavior: Teachers And Parents Assessments*. Journal Of Psychoeducational Assessment, (7).
- Erbay, F. (2009). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarına verilen yaratıcı drama eğitiminin çocukların işitsel muhakeme ve işlem becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Erwin, P. (2000). *Çocukta ve ergenlikte arkadaşlık*. (Çev. Osman Akınhay), İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Feldman, R.S. (2004). *Child Development*. Pearson Education, USA.

- Fisher K. ve Haufe T. (2009). *Developing social skills in children who have disabilities through the use of social stories and visual supports*. Masters of Arts in Teaching and Leadership, Chicago, Illinois: Saint Xavier University.
- Freeman, G. D.; Sullivan, K. ve Fulton. C. R. (2003). Effects of creative drama on self-concept, social skills, and problem behavior. *Journal of Educational Research*, 96(3), 131-139. İnternet'ten 5 Mayıs 2017'de EBSCO veri tabanından (Academic Search Premier) alınmıştır: <http://www.ebsco.com>
- Girgin, T. (1999). *Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaratıcı Drama Etkinlikleri (Ankara İli Örneği)*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gizir, Z. (2002). *Anaokuluna Devam Eden Dört-Beş Yaş Çocuklarında Sosyal Davranışların Gelişimi ile Benlik Saygısı Arasında İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi (Çocuk Gelişimi) Bilim Dalı, Ankara.
- Gönen, M. ve Dalkılıç, N. (1997). Anaokuluna devam eden 60-72 aylık çocuklara destekleyici olarak uygulanan eğitimde drama programının çocukların dil gelişimine etkisinin incelenmesi. Okulöncesi Eğitimi Sempozyumu “Okulöncesi Eğitimde yeni Yaklaşımlar”. s:125-135.
- Gönen, M. ve Dalkılıç, N. (2000). *Çocuk eğitiminde drama: Yöntem ve uygulamalar*. (3. bs.) İstanbul: Epsilon
- Görgülü, F. (2009). *Drama Destekli Kubaşık Öğrenme Etkinliklerinin Okul Öncesi 5- 6 Yaş Çocuklarının İletişim Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Greenspan, S. I. ve Lewis, N. B. (2006). *Bebeklerde ve çocuklarda sağlıklı ruhsal gelişim*. (Çev: İ. Ersevim). (1. bs) İstanbul: Özgür Yayıncılık.
- Gültekin , D. (2014). *Yaratıcı Drama Eğitiminin 60-72 Aylık Çocukların Sosyal-Duygusal Gelişimine Etkisi (Malatya İli Örneği)*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya

- Gündoğdu, S. (2009). *Adana İlinde Görev Yapan Okulöncesi Öğrencilerinin Beslenme Bilgi Düzeyleri ve Alışkanlıklarının Araştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Konya.
- Güner, A.Z. (2008). *Eğitici Drama Uygulamalarının 5-6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal-Duygusal Uyumlarına Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gürdal, A., Şahin, F., ve Çağlar, A. (2001). *Fen eğitimi (İlkeler, stratejiler ve yöntemler)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Gürşimşek I. (2003). Okulöncesi eğitime aile katılımı ve psikososyal gelişim. *KUYEB*, 3(1), 125-144.
- Güven, G. (2001). *Okul Öncesi Eğitimde Drama Liderlerinin, Anaokulu Öğretmenlerinin Ve Anne Babaların Eğitimde Drama Çalışmaları Hakkında Görüşleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güven-Metin, G. (1999). *Dramanın 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal-Duygusal Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Haladyna, T. M. (1997). *Writing Test Item to Evaluate Higher Order Thinking*. USA: Allyn & Bacon.
- Halıcı, E. (2000). *Yaratıcı Zeka ve Eğitim Sempozyumu Açılış Konuşması*, TÜBİTAK, Ankara.
- Hornbrook, D. (1993). *Education in Drama: Casting the Dramatic Curriculum*. UK : The Falmer Press
- Hurd, B. M. (1991). Teach by the light of the moon, *Science and Education*, 31(2), 23-24.
- Jahanian, S. (1997). Building bridges of understanding with creative drama strategies: An introductory manual for teachers of deaf elementary school students. (ERIC Document Reproduction Service No. ED418 537).

- Jensen, I.; Rechis, R. ve Luna, J. D. (2002). *Learning trough drama*. Early childhood literacy: programs & strategies to develop cultural, linguistic, scientific and healthcare literacy for very young children & their families. (ERIC Document Reproduction Service No. ED468 867)
- Kamaraj, I. (2004). *Sosyal Becerileri Derecelendirme Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması Ve Beş Yaş Çocuklarının Atılganlık Sosyal Becerisini Kazanmalarında Eğitici Drama Programının Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Kamen, M. (1992). *Creative drama and the enhancement of elementary school students understanding of science concepts*. Disertation Abstracts International. DAI-A 52/07,2489.
- Kara, Y., Çam, F. (2007). Yaratıcı drama yönteminin bazı sosyal beceriler kazandırmasındaki etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 32, 145-155, <http://efdergi.hacettepe.gov.tr> adresinden 20 Aralık 2017 tarihinden alınmıştır.
- Karacil, M. (2009). *İlköğretim 1. Kademedeki Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencinin Akademik Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Kır, M. ve diğerleri. (2017). *Dünyada erken çocukluk eğitimi*. (1. bs) (Ed.Aydoğan, Y.) Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kızılloluk, H. (2001). Okulöncesi dönemde grup oyunlarının çocuğun sosyalleşmesi üzerindeki etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*.(24) Sivas.
- Koç, F. (1999). *Yaratıcı Dramanın Öğrenmeye Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koç, N. (2009). *Eğitimde Dramanın Altı Yaş Çocuklarının Dil Gelişimleri Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

- Koroğlu, S. (2009). *Okul Öncesi Dönem 4-6 Yaş Çocuklarında Aileden Kaynaklanan Beslenme Bozukluklarının İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kurtulan, B. (2015). *Erken Çocukluk Döneminde (4-7 Yaş) Bilişsel Beceriler İle Sosyal Beceriler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Mackenzie, R.J. (2000). *Çocuğunuza sınır koyma*. (H. Gürel Çev.). Ankara: HYB Yayıncılık.
- Marlowe, H.A. (1986). *Social intelligence: evidence for multidimensionality and construct independence*. *Journal Of Educational Psychology*. 78.
- Martin, C. S., Moss, H. B., Blackston, T. C., ve Tarter, R. E. (1992). Heightened motor activity level in male offspring of substance abusing fathers. *Biological Psychiatry*, 32, 1135-1147.
- MEB . (Milli Eğitim Bakanlığı) (2006). *okulöncesi eğitim programı*. Ankara:Devlet Kitapları
- MEB . (Milli Eğitim Bakanlığı) (2013). *Okul öncesi eğitim programı etkinlik kitabı*. Ankara.
- MEB . (Milli Eğitim Bakanlığı) (2013). *Temel eğitim genel müdürlüğü okul öncesi eğitim programı*. Ankara.
- MEB. (Milli Eğitim Bakanlığı) (2015). *Çocuk gelişiminde dramatik etkinlikler*.http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/%C3%87ocuk%20Geli%C5%9Fiminde%20Dramatik%20Etkinlikler.pdf adresinden 10 Ocak 2018 tarihinde alınmıştır.
- MEB. (Milli Eğitim Bakanlığı). (2016). İlkokul hayat bilgisi ders kitabı 2. kitap. .S.96. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB. (Milli Eğitim Bakanlığı). (2016). *İlkokul hayat bilgisi ders kitabı 2. kitap*. s:70. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.

- MEB. (Milli Eğitim Bakanlığı). (2017). *ilkokul hayat bilgisi ders kitabı*. s:90. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Merrel, K.W. & Gimpel, G.A. (1998). *Social skills of children and adolescents*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Merrel, K.W. (2001). *Helping students overcome depression and anxiety: A practical guide*. New York: The Guilford Press.
- Merrel, K.W. (2003). Behavioral social and emotional assessment of children and adolescents. *Social Psychology Review*.26.
- NRC (National Research Council). (1996). *National science education standards*. Washington, DC: National Academy Press.
- Nutku, Ö. (2001). *Dram sanatı*.(4. bs.). İstanbul:Kabalıcı Yayınevi.
- O'Hara, M. (2001). Drama in education: a curriculum dilemma. *Theory into Practice*, 13, (4).
- Obalı, H. (2009). *Okul Öncesi Eğitim Almakta Olan Altı Yaş Grubu Çocuklarına Verilen Proje Yaklaşımıyla Beslenme Eğitiminin Bilgi Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Oğuz, Ş. (2011). *Konya İl Merkezinde Okul Öncesi Eğitim Kurumları Devam Etmekte Olan 60-72 Aylık Çocukların Beslenme Alışkanlıkları*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Oğuzkan, Ş., Demiral Ö., Tür, G. (1999). "Okulöncesinde yaratıcı çocuk etkinlikleri. İstanbul: Turan Ofset.
- Oktay, A. (1993). *Okul ortamı ve veli-öğretmen ilişkisinin okul başarısına etkisi*. Yaşadıkça Eğitim Sayı 30 Kültür Koleji Yayınları.
- Okvuran, A. (1995). Çağdaş insan yaratmada yaratıcı drama eğitiminin önemi ve empatik beceri ve empatik eğilim düzeylerine etkisi. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 185-194.
- Okvuran, A. (2001a). okulöncesi dönemde yaratıcı drama. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 3:22-25

- Okvuran, A. (2003). Drama öğretmeninin yeterlilikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* .36(1-2),81-87.
- Ormanlı, Ü. (2011). *İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi 6. Sınıf Vücudumuzda Sistemler Ünitesinin Öğretimde Öğrenci Başarı, Tutum ve Motivasyonu Üzerine Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- OSBEP, (2014). *48-60 aylık çocuklar için sosyal beceri destek eğitimi etkinlik kitabı*. (<http://tegm.meb.gov.tr>.) adresinden 03.02.2018 tarihinde alınmıştır.
- Ölekli, N. (2009). *5-6 Yaş Çocuklarında Matematiksel Şekil Algısı Ve Sayı Kavramının Gelişiminde Drama Yönteminin Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ömeroğlu Turan, E. ve Can Yaşar, M. (1999b). Okulöncesi eğitimde drama etkinlikleri. *Gazi Üniversitesi anaokulu/anasınıfı öğretmeni el kitabı*. Rehber Kitaplar Dizisi. İstanbul:Ya-Pa Yayın Pazarlama
- Ömeroğlu, E. ve Dere, H. (2002). İnceleme gezilerinde dramanın kullanımı. *Türkiye 3. Drama Liderler Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*. Drama ve Müze Pedagojisi. Yayına Hazırlayan: Naci Aslan. Ankara: Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi Yayınları No: 5. s.33-38.
- Önder, A. (2016). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama kurumsal temellerle uygulama teknikleri ve örnekleri*. (10. bs.) İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Özdemir, A.D. (2012). *Bazı Değişkenler Açısından Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Sosyal Becerilerinin ve Ailelerinin Ebeveynliğe Yönelik Tutumları*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özdemir, P. ve Üstündağ, T. (2007). Fen ve teknoloji alanındaki ünlü bilim adamlarına ilişkin yaratıcı drama eğitim programı, *İlköğretim Online*, 6 (2): 226-233, [Online]: <http://ilkoğretim-online.org.tr> adresinden 03.05.2018 tarihinde alınmıştır.

- Özensoy, S. (2010). *İlköğretim 2.Sınıf Öğrencilerinin Yeterli Ve Dengeli Beslenme Eğitiminde Yaratıcı Dramanın Etkililiği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özkafacı, A. (2012). *Annenin Çocuk Yetiştirme Tutumu İle Çocuğun Sosyal Beceri Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ar-El Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özsoy, N. (2003). İlköğretim matematik derslerinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması. *BAÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*,5 (2): 112-119.
- Öztürk, A. (2008). *Okulöncesi Eğitimin İlköğretim 1. Ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Öztürk, F. (1996). *Okul Öncesi Dönem (5-6 Yaş Grubu) Müzik Eğitiminde Dramanın Kullanımının Etkinliği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, H. (1993). *Eğitim sosyolojisi*. (8. bs.) Ankara :Hatiboğlu Basım.
- Palut, B. (2003). Sosyal gelişim ve arkadaşlık ilişkileri. M.Sevinç (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. (1. bs). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Papalia, Diane, E. (1999). Wendkos olds,s ally,duskin feldman, feldman. psychosocial development in early childhood. *A Child 'S Word*.
- Pekdoğan, S. (2011). *Okulöncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Beş –Altı Yaş Çocuklardaki Sosyal Becerilerin Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi (Elazığ Örneği)*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Peler, Ö. (2011). *Okul Öncesi Çocuklarda Oluşan Beslenme Bozukluklarında Ailenin Etkisi*, Yayınlanmış Mezuniyet Projesi, Atatürk Öğretmen Akademisi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği, Lefkoşa.
- Pinciotti, P. (1993). Creative drama and young children: the dramatic learning connection. *Arts Education Policy Review*, 94(6): 24-28. İnternet'ten 17 Ocak 2007 tarihinde

EBSCO veri tabanından (Academic Search Premier) alınmıştır:
<http://www.ebsco.com>

- Polat, P. (2014). *Yaz Anaokulunda Eğitim Alan Ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin İncelenmesi(Mardin İli Örneği)*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Poyraz H., Dere H. (2011). *Okulöncesi eğitiminin ilke ve yöntemleri*. (4. bs). Ankara:Anı Yayınevi.
- Poyraz, H. (1999). "Okulöncesi faaliyetlerin çocuğun dil gelişimine etkileri. *Gazi Üniversitesi anaokulu/anasınıfı öğretmeni el kitabı*. (1. bs.) İstanbul: Ya-PaYayınları.
- Reynolds, A.J., Temple, J.A., Robertson, D.L. & Mann, E.A. (2001). Long-term effects of an early childhood intervention on educational achievement and juvenile arrest: A 15 year follow-up of low-income children in public schools. *JAMA – Journal of American Medical Association*, 285(18): 2339-2346.
- Riggio,R.E.(1986). Assessment of basic social skills”.*Journal Of Personality And Social Psychology*.5(13).
- Robson, C. (2015). Bilimsel araştırma yöntemleri. (Ed. Ş. Çinkır ve N. Demirkasımoğlu). *Gerçek Dünya Araştırması* (1. Basım). 97-134. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Rüzgâr, M. A. (2014). *6.Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki İpek Yolunda Türkler Üntesinde Geçen Göç Kavramının Drama Yöntemiyle İşlenmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Giresun.
- Sabır, E. (2014). *Okul öncesi eğitimde yaratıcı drama oyun destekli beslenme eğitimi*. (1. bs) İstanbul: Pales Yayıncılık.
- Sağırlı, H. E., Gürdal, A. (2002). *Fen bilgisi dersinde drama tekniğinin öğrenci tutumuna etkis.*, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi. 16-18 Eylül. ODTÜ. S:86. Ankara.
- San, İ. (1979). *Sanatsal yaratma ve çocukta yaratıcılık*. Ankara: İş Bankası Yayınları.

- San, İ. (2002). *Yaratıcı drama - eğitsel boyutları*. (Ed: Ömer Adıgüzel). Ankara: Naturel Yayınları.
- San, İ. (Derl.) (1990). *Ankara'da yaratıcı drama, eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Alman Kültür Merkezi Yayını.
- San, İ.(1983). *Sanat eğitimi kuramlar*. Ankara: Tan Yayınları.
- San, İ.(1996). *Yaratıcılığı geliştiren bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştiren bir disiplin:eğitsel yaratıcı drama*. *Yeni Türkiye, Eğitim Özel Sayısı*. (Ocak-Şubat 1996, Sayı:7), Ankara
- Sarı, E. (2007). *Ana sınıfına devam eden 5-6 yaş çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Sarıçoban, A. (2004). Yabancı dil olarak türkçe'nin öğretiminde dramanın kullanılması. *Eğitim Araştırmaları*, Sayı: 14, 13-32.
- Sayıl, M. (2007). Çocuk ve ergen ruh sağlığı hastalıkları. Soykan Aysev, A. ve Işık Taner, Y. (Ed.). *Eric Ericson: Psikososyal gelişim dönemleri ve kimlik gelişimi*. İstanbul: Asimetrik Paralel Yayınları.
- Selanik-Ay, T. (2005). *İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretiminde Yaratıcı Drama Ve Geleneksel Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Başarısı Ve Hatırda Tutma Düzeyi Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim ve öğrenme ve öğretim*. (21. bs.) Ankara: Gazi Kitapevi.
- Sezer, T. (2008). *Okul Öncesi Eğitimi Alan Beş Yaş Grubu Çocuklara Sayı Ve İşlem Kavramlarını Kazandırmada Drama Yönteminin Etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Sharon, J. (1997). (ERIC Document Reproduction Service No. ED 418 537, EC 306 346).

- Slavin, R.E. (1988). Small group methods. the international encyclopedia of teaching and teacher education, Oxford: Pergamon pres.
- Solmaz, F. (1997). *6 Yaş Grubu Çocukların Alıcı ve İfade Edici Dil Gelişimine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara. <http://teav.ankara.edu.tr/browse/595/> adresinden 05. 03. 2018 tarihinde ulaşıldı.
- Sütçü, Z. (2006). *Drama Eğitiminin Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Altı Yaş Grubundaki Çocukların Beslenme Alışkanlıklarına Etkisinin Analizi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şahin, F. (2000). *Okulöncesinde fen bilgisi öğretimi*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Şener, T. (1996). *Dört-Beş Yaş Anaokulu Çocuklarında Dramatik Oyunun Ve İnşa Oyununun Bakış Açısı Alma Becerisine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şenol-Özyiğit, E. N. (2011). *İlköğretim Matematik Dersinde Yaratıcı Drama Uygulamalarının Öğrencilerin Problem Çözme Stratejileri, Başarı, Benlik Kavramı Ve Etkileşim Örüntüleri Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir
- T.C. MEB. (1993). "Ondördüncü Milli Eğitim Şurası". Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi, İstanbul
- Timbil, N. (2008). *İlköğretim II. Kademe Fen Öğretiminde Aktif Öğrenme Yaklaşımı Ve Drama Tekniği Kullanılmasının Öğrenci Başarılarına Etkilerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Topaloğlu, Ö. (2013). *Etkinlik Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Çocukların Akran İlişkilerine Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Topbaşı, F. (2006). *Okul Öncesi Dönem 6 Yaş Grubu Çocukların Törel (Ahlaki) Gelişiminde Dramanın Yeri ve Önemi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Tuğrul, B. (2003). “Çocukta Yaratıcılık ve Drama”, *Okulöncesinde dramayla fen ve matematik eğitimi*. (Editör: Yard. Doç. Dr. Ali ÖZTÜRK). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Tuluk, N. (2004). *Yaratıcı drama*. Pivolka, Sayı:15 (10-12), Ankara.
- Tunçeli, H.İ. (2012). *Anaokullarına Deva Eden 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Okul Olgunluklarına Etkilerinin İncelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Turan, S.B. (2013). *66-77 Aylar Arasındaki Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Çocukların Matematik Yeteneği İle Sosyal Becerilerin İncelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- TÜSİAD. (2005). Doğru başlangıç, Türkiye’de okul öncesi eğitim. *TÜSİAD*. 2005-05.396.
- Uyar, N. (1995). Anaokuluna devam eden 60-72 aylık çocuklarda destekleyici olarak uygulama eğitiminde drama programının çocukların dil gelişimine etkisinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl 11, Sayı 22, Aralık 2011, 70 - 90 89. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uysal, F.N. (1996). *Anokuluna Giden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcı Drama Çalışmalarının Sosyal Gelişim Alanına Olan Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ünal, İ. (2006). *6-8 Yaş Çocukları İçin Piyano Eğitimi Veren Kurumlarda Öğretmenlerin Başlangıç Aşamasında, Piyano Öğretim Yöntemlerinden Biri Olarak Yaratıcı Dramaya İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ünver, Y., Ünüsan, N. (2004). *Okul öncesi eğitimde beslenme üzerine bir araştırma*. <http://sosyalbil.selcuk.edu.tr/adresinden> 27 Kasım 2017 adresinden alınmıştır.
- Üstündağ, T. (1997). *Vatandaşlık Ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Erişiye Ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisi*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Üstündağ, T. (1998) Yabancı dil öğretim uygulamalarında bir yöntem olarak yaratıcı dramanın yeri. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*. Sayı 66, s: 27-33.
- Üstündağ, T. (1999). Duygusal zeka, duyuşsal özellikler ve yaratıcı drama. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*. Sayı: 75, s: 18-23
- Üstündağ, T. (2002a). *Yaratıcı drama öğretmenimin günlüğü*. (13.bs) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Üstündağ, T. (2002b). *İlköğretim programlarında eleştirel düşünme becerileri ve yaratıcı drama., Türkiye 4. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*. Ankara, s35.
- Yağcı, Ç. (1995). *Müzik Eğitimi Ve Bir Yöntem Olarak Yaratıcı Drama İlişkisi: Örnek Bir Model Önerisi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yaşar-Can, M., Aral, N (2011). Türkiye’de okul öncesinde drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (22) 70-90.
- Yavuzer, H. (1994a). *Çocuk psikolojisi*. (11. bs) İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk psikolojisi*. (34.bs) İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuğunuzun ilk altı yılı*. (27. bs) İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yılmaz, G. (2006). *Fen bilgisi öğretiminde drama yönteminin kullanımı*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Denizli.
- Yılmaz, N. (1999). *Anaokulu öğretmenin el kitabı*. (1. bs.) İstanbul.
- Yılmaz, S. (2013). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Drama Yöntemi İle Öğretimin Öğrencilerin Sosyal Beceri, Empatik Beceri Ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Yönel, A. (2004). *Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Yörükoğlu, A. (1997). *Değişen toplumda aile ve çocuk*. (5. bs.) Ankara: Özgür Yayınları.
- Yurtseven, L. (2011). *Annelerin Çocuklarına Hikaye Okumasının Çocukların Sosyal Beceri Gelişimine Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Yüksel, G. (2004). *Sosyal beceri envanteri el kitabı*. (1. bs.) Ankara: Asıl Yayın Dağıtım.
- Zayimoğlu, F. (2006). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Coğrafya Ve Dünyamız” Ünitesinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenci Başarısı Ve Tutumlarına Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Zembat, R. (1992). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yönetim Ve Yönetici Özellikleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

EKLER

Ek 1 : Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Onay Belgesi

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu
ONAY BELGESİ

Protokol No:	2018-002
Araştırmanın Başlığı:	Yaratıcı Drama Uygulamalarının Okulöncesi Dönemi Öğrencilerinin Besinler Konusundaki Öğrenmelerine ve Sosyal uyum Becerileri Kazanımlarına Etkisi
Proje Yürütücüsü:	Burcu ASLAN
Başvuru Formunun Geliş Tarihi:	05.02.2018
Karar Tarihi:	27.02.2018

Başvuru dosyasında etik sorun oluşturabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmadığından ETİK KURUL ONAY belgesinin verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Aslı YAZICI
Başkan

Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK
Başkan Vekili

Doç. Dr. Fatma BAĞDATLI ÇAM
Üye

Doç. Dr. Şaban ESEN
Üye

Yrd. Doç. Dr. Bilge SULAK AKYÜZ
Üye

Yrd. Doç. Dr. Cüneyd AYDIN
Üye

Yrd. Doç. Dr. Fethi NAS
Üye

Ek 2 : MEB Araştırma İzni

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.6012424
Konu: Anket Araştırma İzni

23.03.2018

BARTIN ÜNİVERSİTESİNE
(Yazı İşleri Müdürlüğüne)

İlgi: a) 08.03.2018 tarih ve 1800017127 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 20.03.2018 tarih ve 5804814 sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Burcu ASLAN'ın "**Yaratıcı Drama Uygulamalarının Okul Öncesi Dönemi Öğrencilerinin Besinler Konusundaki Öğrenmelerine ve Sosyal Uyum Becerileri Kazanımlarına Etkisi**" konulu araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

M. Nurettin ARAS
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a034-bf19-3094-a875-936e kodu ile teyit edilebilir.

Ek 3: Veli Onam Formu

Ek-1
Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, "Yaratıcı Drama Uygulamalarının Okul Öncesi Dönemi Öğrencilerinin Besinler Konusundaki Öğrenmelerine ve Sosyal Uyum Becerileri Kazanmalarına Etkisi" adıyla, ...tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi:

Günümüzde obezite yaş sınırı giderek düşüş göstermekte olup küçük yaş grubuna kadar inmiştir. Okulöncesi dönemi öğrencilerle sağlığın önemi, sağlıklı olabilmek için yenilmesi gereken besinler, yararlı ve zararlı besinleri bilmek, gün içerisinde hangi besin ve vitaminlerin tüketilmesi gerektiği bilinmelidir. Besinler ve tüketimi konusunun okulöncesi döneme uygun olarak yaratıcı drama yöntemi ile öğrenmelerine hem de sosyal uyum becerileri konusunda öğrencilere katkılar sağlama potansiyeline sahiptir. Bu nedenle bu çalışmada besinler konusunun öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının okulöncesi dönemi öğrencilerinin hem öğrenmelerine hem de sosyal uyum becerileri kazanmalarında etkisinin olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

Araştırma Uygulaması: Ölçek / Test / Uygulama/ Gözlem şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı BURCU ASLAN
İletişim bilgileri :5315533486
burcuaslann34@gmail.com

Veli Adı Soyadı
İmza

Ek 4:Çalışma Konusu Kapsamında MEB Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Kazanımlar

Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı Kazanımları

Kazanım 1. Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular. (Göstergeleri: Saçını tarar, dişini fırçalar; elini, yüzünü yıkar, tuvalet gereksinimine yönelik işleri yapar.)

Kazanım 4. Yeterli ve dengeli beslenir. (Göstergeleri: Yiyecek ve içecekleri yeterli miktarda yer/içer. Öğün zamanlarında yemek yemeye çaba gösterir. Sağlığı olumsuz etkileyen yiyecekleri ve içecekleri yemekten/ içmekten kaçınır. Yiyecekleri yerken sağlık ve görgü kurallarına özen gösterir.) Açıklamaları: Çocuğun kendi kendine yemek yemesi ve beslenme araç gereçlerini uygun bir şekilde kullanması desteklenmelidir. Bu süreçte çocuğa sunulan besinlerin yeterli ve dengeli olmasına dikkat edilmelidir.

Kazanım 6. Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır. (Göstergeleri: Beslenme sırasında uygun araç ve gereçleri kullanır. Beden temizliğiyle ilgili malzemeleri kullanır. Çevre temizliği ile ilgili araç ve gereçleri kullanır.)

Kazanım 8. Sağlığı ile ilgili önlemler alır. (Göstergeleri: Sağlığını korumak için yapması gerekenleri söyler. Sağlığına dikkat etmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları açıklar. Sağlığını korumak için gerekenleri yapar.) Açıklamaları: Sağlıklı yaşamın en önemli koşullarının yeterli ve dengeli beslenme, yeterince dinlenme/uyku ve gerekli beden hareketlerini yapma olduğu unutulmamalıdır. Etkinliklerde çocukların bu konulardaki düşüncelerini/ bilgilerini ifade etmelerine fırsat verilmelidir. Doğru tutumlar kazanabilmeleri için gerekli önlemler alınmalıdır. Sık rastlanan çocuk hastalıkları, bunlardan korunma yolları ve sağaltım yolları hakkında bilgilendirici etkinlikler yapılmalıdır. Bu konular aile katılımı etkinliklerinde de ele alınmalıdır.

Sosyal Gelişim Alanı Kazanımları:

Kazanım 3. Kendini yaratıcı yollarla ifade eder. (Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder. Nesnelere alışılmışın dışında kullanır. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.)

Kazanım 4. Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar. (Göstergeleri: Başkalarının duygularını söyler. Başkalarının duygularının nedenlerini söyler. Başkalarının duygularının sonuçlarını söyler.)

Kazanım 5. Bir olay veya durumla ilgili olumlu/olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir. (Göstergeleri: Olumlu/olumsuz duygularını sözel ifadeler kullanarak açıklar. Olumsuz duygularını olumlu davranışlarla gösterir.)

Kazanım 7. Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler. (Göstergeleri: Yetişkin yönlendirmesi olmadan bir işe başlar. Başladığı işi zamanında bitirmek için çaba gösterir.)

Kazanım 8. Farklılıklara saygı gösterir. (Göstergeleri: Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler. İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler. Etkinliklerde farklı özellikteki çocuklarla birlikte yer alır.)

Kazanım 10. Sorumluluklarını yerine getirir. (Göstergeleri: Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir. Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir. Sorumluluklar yerine getirilmediğinde olası sonuçları söyler.)

Kazanım 12. Değişik ortamlardaki kurallara uyar. (Göstergeleri: Değişik ortamlardaki kuralların belirlenmesinde düşüncesini söyler. Kuralların gerekli olduğunu söyler. İstekleri ile kurallar çeliştiğinde kurallara uygun davranır. Nezaket kurallarına uyar.)

Kazanım 15. Kendine güvenir. (Göstergeleri: Kendine ait beğendiği ve beğenmediği özelliklerini söyler. Grup önünde kendini ifade eder. Gerektiği durumlarda farklı görüşlerini söyler. Gerektiğinde liderliği üstlenir.)

Kazanım 17. Başkalarıyla sorunlarını çözer. (Göstergeleri: Başkaları ile sorunlarını onlarla konuşarak çözer. Arkadaşlarıyla sorunlarını çözemediği zamanlarda yetişkinlerden yardım ister. Gerekli zamanlarda uzlaşmacı davranır.)

Ek 5: Yaratıcı Drama Uygulamaları

1. UYGULAMA

Tarih :12.03.2018

Konu: Temizlik/ Beden Temizliği ve Besin Temizliği

Süre:2 ders saati

Grup: Okul Öncesi 5 Yaş Grubu – 18 Öğrenci

Ortam: Sınıf

Bilişsel Kazanımlar: 1, 2, 3, 5, 17, 19

Dil Gelişimi Kazanımları: 2, 5, 7, 8

Sosyal ve Duygusal Gelişim Kazanımları: 3, 7, 8, 10, 12, 15, 17

Motor Gelişim Kazanımları: 1, 4, 5

Öz Bakım Becerileri Kazanımları: 1

Kazanım 1. Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular. (Göstergeleri: Saçını tarar, dişini fırçalar; elini, yüzünü yıkar, tuvalet gereksinimine yönelik işleri yapar.)

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Pantomim, rol oynama, doğaçlama

Araç Gereçler: Bireysel temizlik malzemeleri resim kartları (şampuan, sabun, diş macunu, diş fırçası ...), “Temizlik Şarkısı, fon kartonu, temizlik malzemelerini içeren çalışma kağıtları, boya kalemı, makas ve yapıştırıcı.

Yaratıcı Drama Uygulaması:

Öğrencilerle selamlaşılır.

Isınma ve Hazırlık:

- Kişisel bakım malzemelerini içeren resim kartları gösterilir. Kartlar öğrenciler tarafından incelenir. Ne işe yaradıkları hakkında konuşulur. Daha sonra beden temizliği ve besin temizliği üzerinde konuşulur. Besin temizliğinin de önemi vurgulanarak besin temizliği için gerekli olan malzemelerden ve besin temizliğinin önemi konusunda sohbet edilir. Öğrenciler el ele tutuşarak daire oluşturmaları istenir. Birlikte “ Temizlik Şarkısı” şarkı sözlerine uygun hareketlerle söylenir.
- Dairedeki çocuklar iki eş gruba bölünür. Daha sonra her birine birer rakam verilir.(1,2,3)/(1,2,3) Aynı rakamı taşıyan öğrenciler eşlerini bulur ve ikişerli grup olurlar. Lider, oyunun nasıl oynanacağını ve biteceğini açıklar. Lider, çocuklara iki kişiden birinin ayna olacağını belirtip arkadaşının yaptığı hareketlerin aynısını yapmalarını söyler. Oyun hakkında anlaşılmayan yerlerin olup olmadığını sorar ve öğrencilerden dönüt alır. Lider, grupların arasında dolaşarak ayna rolündeki olan çocuğun kulağına canlandıracağı rolü söyler ve oyun oynanır. Her bir gruba aynı ya da farklı rollerde verilebilir. (El yıkama, diş fırçalama, yüz yıkama, bir besini yıkama vb.) Oyun bir süre bu şekilde devam eder. Daha sonra rolü canlandıran çocuk ayna rolüne geçer. Arkadaşının yaptığı hareketleri bire bir yapar. Lider ellerini birbirine vurarak oyunu bitirir.

Canlandırma:

- Öğrencilerden beden temizliği ve besin temizliği ile ilgili bir reklam filmi yapmaları istenilir.(Konuşulanlar ve yapılan hareketler doğrultusunda). Öğrencilere roller verilir. Hazırlanmaları için süre tanınır.
- Canlandırmada sevdikleri/sevmedikleri, beğendikleri/ beğenmedikleri hakkında konuşulur.

Değerlendirme:

- Yaratıcı drama uygulaması bittikten sonra öğrencilerin her birine temizlik ve kişisel bakım malzemelerini içeren boyama kağıtları dağıtılır. Öğrencilerden boyama kağıtlarını boyamaları ve kesmeleri istenir. Kestikleri kişisel bakım ve temizlik

malzemelerini büyük fon kartonun üzerine yapıştırıcı yardımıyla yapıştırır. Tüm öğrencilerle yapılan çalışmayla birlikte fotoğraf çekilir.

- Yapılan bu uygulamada neler öğrendikleri sorulur. Bu çalışmada kendilerini nasıl hissettikleri, hoşlandıkları durumlar üzerinde sohbet edilir.

2.UYGULAMA

Tarih : 19.03.2018

Konu: Yeterli ve Dengeli Beslenme / Yararlı ve Zararlı Besinler

Süre:2 ders saati

Grup: Okul Öncesi 5 Yaş Grubu – 18 Öğrenci

Ortam: Sınıf

Bilişsel Kazanımlar: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 17, 19

Dil Gelişimi Kazanımları: 2, 5, 6, 7, 8, 10

Sosyal ve Duygusal Gelişim Kazanımları: 3, 5, 7, 8, 10, 12, 15, 17

Motor Gelişim Kazanımları: 1, 4, 5

Öz Bakım Becerileri Kazanımları: 4

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Donuk imge, sıcak sandalye, telefon görüşmesi, rol oynama, doğaçlama

Araç Gereçler: Yararlı ve zararlı besin/içecek resim kartları (peynir, süt, hamburger, gazlı içecek), “Abur Cubur, Hapur Hupur Şarkısı, fon kartonu, hikaye kartları, zayıf ve mutlu çocuk figürü, şişman ve üzgün çocuk figürü, yapıştırıcı.

Yaratıcı Drama Uygulaması:

Öğrencilerle selamlaşılır.

Isınma ve Hazırlık:

- Öğrencilerden daire biçiminde sıralanması istenir. Dairenin içine yararlı ve zararlı besinlerden oluşan et, süt, yumurta, ekmek, kola, cips, hamburger ve şeker resim kartları yerleştirilir. Lider, oyunun kurallarını açıklar ve öğrencilerin oyun kurallarını anlayıp anlamadığını sorar. Öğrenciler “Abur Cubur, Hapur Hupur şarkısı eşliğinde besin kartlarının etrafında dönmeleri istenir. Şarkı durduğunda

istedikleri bir besini ya da içeceği alarak donmaları ve bir süre beklemeleri istenir. Öğrenciler tüm besinleri aldıktan sonra öğretmen, dairenin içine bir tane sandalye getirir. Lider, donuk pozisyondaki öğrenciye dokunduğunda öğrenci donma pozisyonunu bırakır ve sandalyeye oturur. Lider, sandalyedeki öğrenci ile telefon görüşmesi yaparak elindeki besini neden seçtiğini, günlük yaşamda yiyip yemediğine/içip içmediğine yönelik röportaj yapar. Tüm çocuklar görev aldıktan sonra biter.

- Öğrencilere elindeki besinin yararlı ya da zararlı olduğunu düşünmelerini, yararlı besin olduğunu düşünüyor ise yararlı besinlerle grup olmaları, zararlı besin olduğunu düşünüyor ise zararlı besinlerle grup olmaları istenir.
- Öğrencilere yararlı ve zararlı besinlerle ilgili bilgi veren görsel ağırlıklı sunum akıllı tahtaya yansıtılır ve bilgi verilir. Daha sonra öğrendikleri bilgiler doğrultusunda gruplarındaki besinleri kontrol etmelerini yanlışları var ise düzeltmeleri söylenir.
- Lider, oyunun bittiğini sözel yönergeyle ifade eder.

Canlandırma:

- Öğrenciler üç gruba ayrılır. Her bir gruba “karnı ağrıyan, lavaboda kusan, zayıflamak için doktora giden şişman çocuk” resim /hikaye kartları dağıtılır. Bu kartlardaki çocukların yedikleri yiyeceklerle ilgili sorun yaşadıkları söylenir. Bu durumların ortaya çıkmasındaki sebepleri ve bu soruna yönelik çözümler bulmalarını isteyerek canlandırmaları istenir.

Değerlendirme:

- Öğrencilere zayıf ve mutlu çocuk çizimi, kilolu ve üzgün çocuk figürü gösterilir. Öğrencilerin öğrendiklerinden yola çıkarak bu iki çocuğun vücuduna yediği ve içtiği besinleri müzik eşliğinde yapıştırıcı yardımıyla yapıştırılmaları istenir.
- Uygulama sonunda neler öğrendikleri, nelerden hoşlanıp hoşlanmadığı sorulur.

3.UYGULAMA

Tarih :26.03.2018

Konu: Yeterli ve Dengeli Beslenme /Hayvansal ve Bitkisel Besinler

Süre:2 ders saati

Grup: Okul Öncesi 5 Yaş Grubu – 18 Öğrenci

Ortam: Sınıf

Bilişsel Kazanımlar: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 17, 19

Dil Gelişimi Kazanımları: 2, 5, 6, 7, 8, 10

Sosyal ve Duygusal Gelişim Kazanımları: 3, 5, 7, 8, 10, 12, 15, 17

Motor Gelişim Kazanımları: 1, 4, 5

Öz Bakım Becerileri Kazanımları: 4

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Rol oynama, doğaçlama

Malzemeler: Hayvansal ve bitkisel resim kartları, fon kartonu, yapıştırıcı, fon müziği, ip, mandal.

Yaratıcı Drama Uygulaması:

Isınma ve Hazırlık:

- Öğrencilerin “U” şeklinde sıra olmaları istenir. Oyunun kuralları açıklanır anlaşılmayan yerlerin olup olmadığı sorulur. Öğrencilerden dönüt aldıktan sonra her bir öğrenci kendini ifade eden bir besin belirlemesi istenir. Kendini ifade eden besinin ritim hareketlerini(elleri çırpma, ayaklarını yere vurma vb.)yaptıktan sonra belirledikleri besinin ismini söylemeleri istenir.

- Her bir besinin kaynaklarına göre ayrılışı ifade edilir. Bu kaynakların hayvansal ve bitkisel olduğu söylenir. Hayvanlardan elde edilen besinlere hayvansal besinler, bitkilerden ve tarlalardan elde edilen besinlere bitkisel besinler olduğu açıklaması yapılır. Örnekler gösterilir. Örnek gösterilen bitkisel ve hayvansal besinlerin özellikleri hakkında sohbet edilir.
- Açıklamadan sonra öğrencilerin zihninde belirledikleri besinin bitkisel kaynaklı ya da hayvansal kaynaklı olup olmadığı sorulur. Öğrencilerden tek tek cevapları alınır.
- Bir tane masanın üzerine hayvansal ve bitkisel besin resimleri karışık halde konulur. Öğrencilerden iki grup oluşturulur. Müzik eşliğinde bir grup hayvansal besinleri, diğer grup ise bitkisel besinleri mandal yardımı ile kendilerine ait ipe takmaları istenir. Gruplar, besinleri ipe doğru taktıklarında oyun biter.

Canlandırma:

- Öğrencilere besin kartları dağıtılır. Kendilerine verilen besin kartını incelemeleri söylenir. Besin kartlarında yer alan besinlerin özellikleri hakkında sohbet edilir. Besin kartları çocukların önüne iğne ile iğnelenerek roller verilir. Süt, peynir, yumurta, ıspanak, elma vb. besin rollerine girerler. Besin özellikleri söylenen bir besinler defilesi yapmaları söylenir.
- Rollerini alan öğrencilere süre tanınır. Öğrenciler hazır olduktan sonra canlandırmaya geçilir.

Değerlendirme:

- Öğrencilere verilen besin kartlarıyla büyük bir fon kartonunun üzerine kaynaklarına göre besinler adlı kavram haritası müzik eşliğinde hazırlanır. Öğrencilerle birlikte fotoğraf çekilir.
- Bu çalışmada neler öğrendikleri, bu uygulamada neleri sevip neleri sevmedikleri sorulur.

4.UYGULAMA

Tarih :02.04.2018

Konu: Yeterli ve Dengeli Beslenme / Kış Mevsimi Meyve ve Sebzeleri

Süre:2 ders saati

Grup: Okul Öncesi 5 Yaş Grubu – 18 Öğrenci

Ortam: Sınıf

Bilişsel Kazanımlar: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 17, 19

Dil Gelişimi Kazanımları: 2, 5, 6, 7, 8, 10

Sosyal ve Duygusal Gelişim Kazanımları: 3, 5, 7, 8, 10, 12, 15, 17

Motor Gelişim Kazanımları: 1, 4, 5

Öz Bakım Becerileri Kazanımları: 4

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Rol oynama, doğaçlama

Malzemeler: Sebze ve meyveler, kasa, fon kartonu, sebze ve meyve resimleri, Sebzeler, Meyveler Şarkısı, makas yapıştırıcı, fon kartonu, ve top, sepet.

Yaratıcı Drama Uygulaması:

Isınma ve Hazırlık Aşaması:

- Öğrenciler U şeklinde sıra olmaları istenir. Birlikte meyveler ve sebzeler şarkısı söylenir.
- Şarkıyı söyledikten sonra kış mevsimine ait meyve ve sebze resimleri çocukların önüne iğne ile iğnelenir. Çocuklara daire olmaları söylenir. Oyunun kuralları açıklanır anlaşılmayan yerlerin olup olmadığı sorulur. Öğrencilerden dönüt alınır.

Dairedeki her bir çocuğun bir adım öne gelerek üzerindeki meyve ya da sebzenin ismini söylemesi istenir. Her çocuk üzerindeki meyve ve sebzenin ismini söyler. Lider, eline top alarak dairenin ortasına geçer. İstop oyununu meyve ve sebze ismi söyleyerek oynatır. Topu yakalamayan çocuk arkadaşlarında olan bir meyve ya da sebze ismini söyler, o kişiyi topuyla vurmaya çalışır. Arkadaşını top ile vuramaz ise kendisi ebe olur. Lider, düdüğü üfleyerek oyunu sonlandırır.

- Bu oyunun sonunda üzerindeki sebze ve meyve resimlerinin kış mevsimine ait olup olmadığı sorulur. Öğrencilerin cevapları alınır.
- Cevaplar alındıktan sonra lider bu konu hakkında açıklamalarda bulunur. Her mevsimine ait meyve ve sebzelerin olduğunu şuan kış mevsiminde oldukları için üzerlerindeki meyve ve sebzelerin kış mevsimine ait olduğunu ifade eder. Kış mevsimindeki meyve ve sebzeleri bir sunu halinde öğrencilere yansıtılır.
- Öğrencilerden iki grup oluşturulur. Karışık verilen meyve ve sebzeler, müzik eşliğinde kış mevsimine ait meyveler, kış mevsimine ait sebzeler şeklinde iki sepetin içine koyarak gruplandırmaları istenir.

Canlandırma:

- Kış mevsiminde gerçekleşen bir pazar yeri ortamı canlandırmaları söylenir. Ayrıca pazardan kış mevsimine ait meyve ve sebzeleri almaları istenir. Öğrencilere roller verilir.

Değerlendirme

- Öğrenciler iki gruba ayrılır. Bir grup kartondan kış sebzesi sepeti, diğer grup ise kış meyvesi sepeti yapar. Birlikte fotoğraf çekilir.
- Yapılan uygulama sonunda neler öğrendikleri, bu uygulamada hoşlandıkları veya hoşlanmadıkları durumları söylemeleri istenir.

5.UYGULAMA

Tarih :09.04.2018

Konu: Yeterli ve Dengeli Beslenme / Besin Grupları

Süre:2 ders saati

Grup: Okul Öncesi 5 Yaş Grubu – 18 Öğrenci

Ortam: Sınıf

Bilişsel Kazanımlar: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 17, 19

Dil Gelişimi Kazanımları: 2, 5, 6, 7, 8, 10

Sosyal ve Duygusal Gelişim Kazanımları: 3, 5, 7, 8, 10, 12, 15, 17

Motor Gelişim Kazanımları: 1, 4, 5

Öz Bakım Becerileri Kazanımları: 4

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Rol oynama, doğaçlama

Araç Gereçler: Besin gruplarına ait besinler (süt, peynir, un, makarna, ceviz, fındık, meyve ve sebzeler), yonca yaprakları çizilmiş karton, besin gruplarını içeren çalışma kağıtları, her bir besin grubuna özel kutular, boya kalem, makas ve yapıştırıcı.

Yaratıcı Drama Uygulaması:

Öğrencilerle selamlaşılır.

Isınma ve Hazırlık:

- Her bir besin grubuna ait kutular hazırlanır ve bu kutuların üzerine besin gruplarını temsil eden bir tane besin resim yapıştırılır. Sınıfın köşelerine kutular yerleştirilir. Öğrenciler daire şeklini alır. Dairenin içine besin gruplarını temsil eden besinler

(süt, peynir, un, makarna, ceviz, fındık, meyve ve sebzeler) dairenin içine yerleştirilir. Oyun kuralları açıklanır. Öğrencilerin oyun kurallarını anlayıp anladığı sorulur. Öğrencilerden dönüt alınır ve oyun oynanır. Öğrenciler hareketli fon müziği eşliğinde resimlere bakarak dönerler. Lider müziği durduğunda bulmaları gereken besin hakkında dört ipucu verir. Örnek, rengim beyazdır, her gün günde iki bardak içerler beni, kemikleri güçlendirir, boy uzatırım (Süt). Öğrenci bulduğu besini, ait olduğunu düşündüğü besin grubu kutusunun içine atar. Lider, düdüğü üfleyerek oyunu sonlandırır.

- Lider, öğrencilere her besinin bir besin grubuna ait olduğunu söyler. Sınıfı dört gruba ayrılır ve her bir gruba (Tahıl grubu, süt ürünleri grubu, et, yumurta ve kurubaklagil grubu, sebze ve meyveler grubu, yağlar ve şekerler grubu) isimlerini verir. Her bir gruba dört besin grubunu içeren çalışma kağıtlarını dağıtır ve öğrencilerin incelemesi için süre tanınır. Lider, hazırlamış olduğu okul öncesi dönemi besinler pramidini gösterir ve her bir besin grubuna ait bilgiler verir. Çalışma kağıtlarının incelenmesi ve öğretilen bilgiler ışığında öğrencilerin kendi gruplarına ait besin grubu kutusunu bulmaları istenir. Kutunun içindeki besinlerin doğru olup olmadığı kontrol edilir, yanlışlar varsa düzeltilir.

Canlandırma:

- Öğrencilerden ait oldukları besin grubuna ait bir canlandırma yapmaları istenir. Öğrencilere roller verilir. Rolünü canlandıran öğrenci yere çizilen boş besin pramidinin içinde yerini alır.
- Canlandırma hakkında konuşulur.

Değerlendirme:

- Öğrencilere her bir grubunu temsil edecek şekilde farklı renklerde boş yonca yaprakları kartonun üzerine yapıştırılır. Öğrencilerden her bir besin grubunu temsil edecek şekilde besinleri yaprağa yapıştırır.
- Bu uygulama sonunda neler öğrendikleri, neler hissettikleri sorulur.

6.UYGULAMA

Tarih : 16.04.2018

Konu: Yeterli ve Dengeli Beslenme / Öğün Kavramı

Süre:2 ders saati

Grup: Okul Öncesi 5 Yaş Grubu – 18 Öğrenci

Ortam: Sınıf

Bilişsel Kazanımlar: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 17, 19

Dil Gelişimi Kazanımları: 2, 5, 6, 7, 8, 10

Sosyal ve Duygusal Gelişim Kazanımları: 3, 5, 7, 8, 10, 12, 15, 17

Motor Gelişim Kazanımları: 1, 4, 5

Öz Bakım Becerileri Kazanımları: 4

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Rol oynama, doğaçlama

Malzemeler: Öğünler için hazırlanan yemek tabakları, plastik tabak, bıçak, peçete, bardak, besin resimleri, boya kalemleri, makas, yapıştırıcı.

Yaratıcı Drama Uygulaması:

Isınma ve Hazırlık Aşaması

- Lider, öğrencilere en sevdiği yemeği ve sabah kahvaltısında ne yediklerini sorar. Daha sonra sabah kahvaltısında süt içenler, akşam yemeğinde çorba içenler... gibi sorular sorarak öğünlerde ne tür besinler tükettikleri ortaya çıkartılır.

- “Meyve Sepeti” oyunu oynanır ancak bu oyun sabah kahvaltısında, öğle yemeğinde ve akşam yemeğinde yediklerimiz şeklini alır. Örnek, kahvaltıda yumurta yiyenler, akşam yemeğinde makarna yiyenler haline dönüşür. Öğrencilerden daire olmaları istenir. Oyun kuralları açıklanır. Öğrencilerin, oyun kurallarını anlayıp anladığı sorulur. Öğrencilerden dönüt alınır. Bir kişi ebe seçilir. Lider iki besin ismi söyler. Onlar yerlerini değiştirirken ebe de kendine yer bulmaya çalışır. Lider, düdüğü üfleyerek oyunu sonlandırır.
- Öğrencilere öğünleri ifade eden yemek tabakları gösterilir ve her öğün tabağı için bilgiler verilir. Tüm öğrenciler tek tek öğün tabaklarını inceler. Tabaklardaki besinler ve hangi öğün olabileceği hakkında konuşulur.

Canlandırma

- Yemek tabakları incelendikten sonra öğrenciler üç gruba ayrılır. Plastik tabak, kaşık, çatal, bardak, peçete ve öğünlerde yenmesi gereken besin ya da yemekleri içeren boyama kağıtlarından almaları istenir.
- Gruplara akşam yemeği veren lokanta ortamı canlandıracaklarını bunun için uygun akşam yemeği tabağı hazırlamaları gerektiği söylenir. İdeal bir akşam yemeği uyguladıklarını düşündüklerinde sessizce beklemeleri istenir.
- Lider, lokantaya giderek hazırlanan tabakları inceler. Her bir tabak için değerlendirme yapar. Doğru hazırlanmış yemek tabağını, nedenlerini söyleyerek açıklar.

Değerlendirme:

- Her bir öğrencinin sabah kahvaltısı tabağı hazırlaması istenir. Bu drama uygulaması sonunda neler öğrendikleri ve nelerden hoşlandıkları sorulur.

Ek 6 : Okul Öncesi Dönem Besinler Öğretimi Testi (Ön Test –Son Test)

Okul öncesi dönem besinler öğretimi testi, kitapçık haline getirilmiştir.

Okul Öncesi Yaratıcı Drama Uygulamaları Besinler Öğretimi Etkinliği

Çocuklar, bu kitapçıkta besinler öğretimine yönelik sorular bulunmaktadır. Sayfadaki öyküyü dikkatli dinleyerek kitapçığındaki soruları cevaplayınız.

EFE’NİN MARKET GÜNÜ

Efe, sabah erkenden kalktı. Elini yüzünü yıkadı. Mutfağa koşar adımlarla gitti.

Annesi:

-Bugün market alışverişine gideceğim. Benimle gelmek ister misin? diye sordu.

Efe:

-Gelmek istiyorum anneciğim. Dedi.

Annesi, güzel bir kahvaltı yapmanın onlara enerji vereceğini söyledi ve birlikte kahvaltı yaptılar. Anne oğul evden çıkıp marketin yolunu tuttular.

Markette ilk uğradıkları bölüm kişisel bakım ve temizlik ürünleriydi. Buradaki ürünleri inceleyip almaları gerekenleri aldılar.

Başka bölümleri gezerken Efe, sağlığına zararlı besinler almak istedi. Annesi, onun bu yiyecekleri almasına izin vermedi.

Manav bölümünün yolunu tutarken kasap bölümündeki tavuk, inek, koyun fotoğrafları Efe’nin dikkatini çekti. Bunları neden koymuş olabilirler diye düşünürken manav bölümüne geldiler. Annesi:

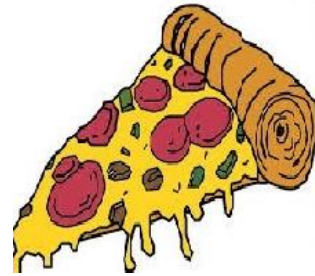
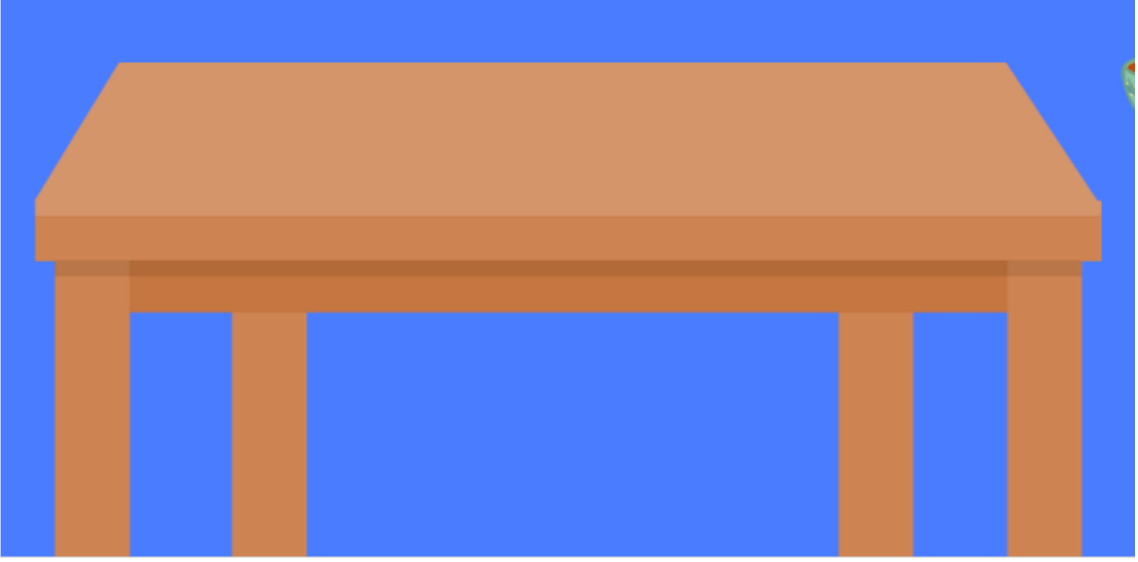
-Kış mevsimindeyiz, mevsimine uygun meyve sebze alalım, daha güzel tatları olur. dedi.

Manav bölümünde kış mevsimine ait meyve ve sebzelerini aldıktan sonra evlerine gittiler.

Hikayede adı geçen ‘Besin’ kelimesi sizin için ne anlama geliyor? Resmini iziniz.

Efe ve annesi market alışverişine gitmeden önce kahvaltı yaptılar. Kahvaltı masasına uygun olan besinleri ok → ile masaya getirin.

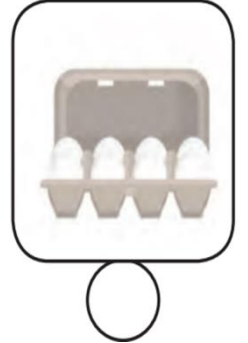
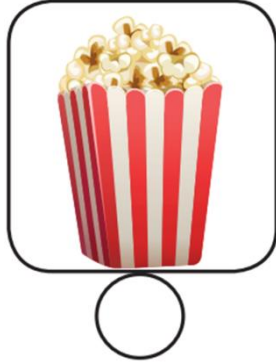
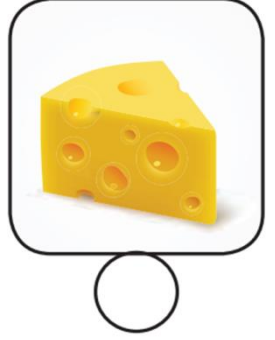
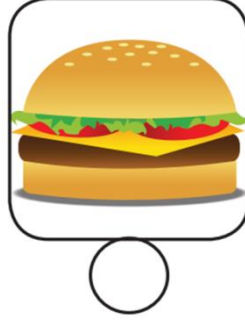
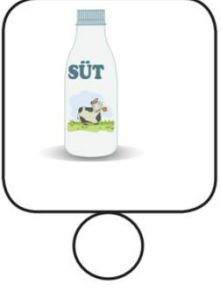

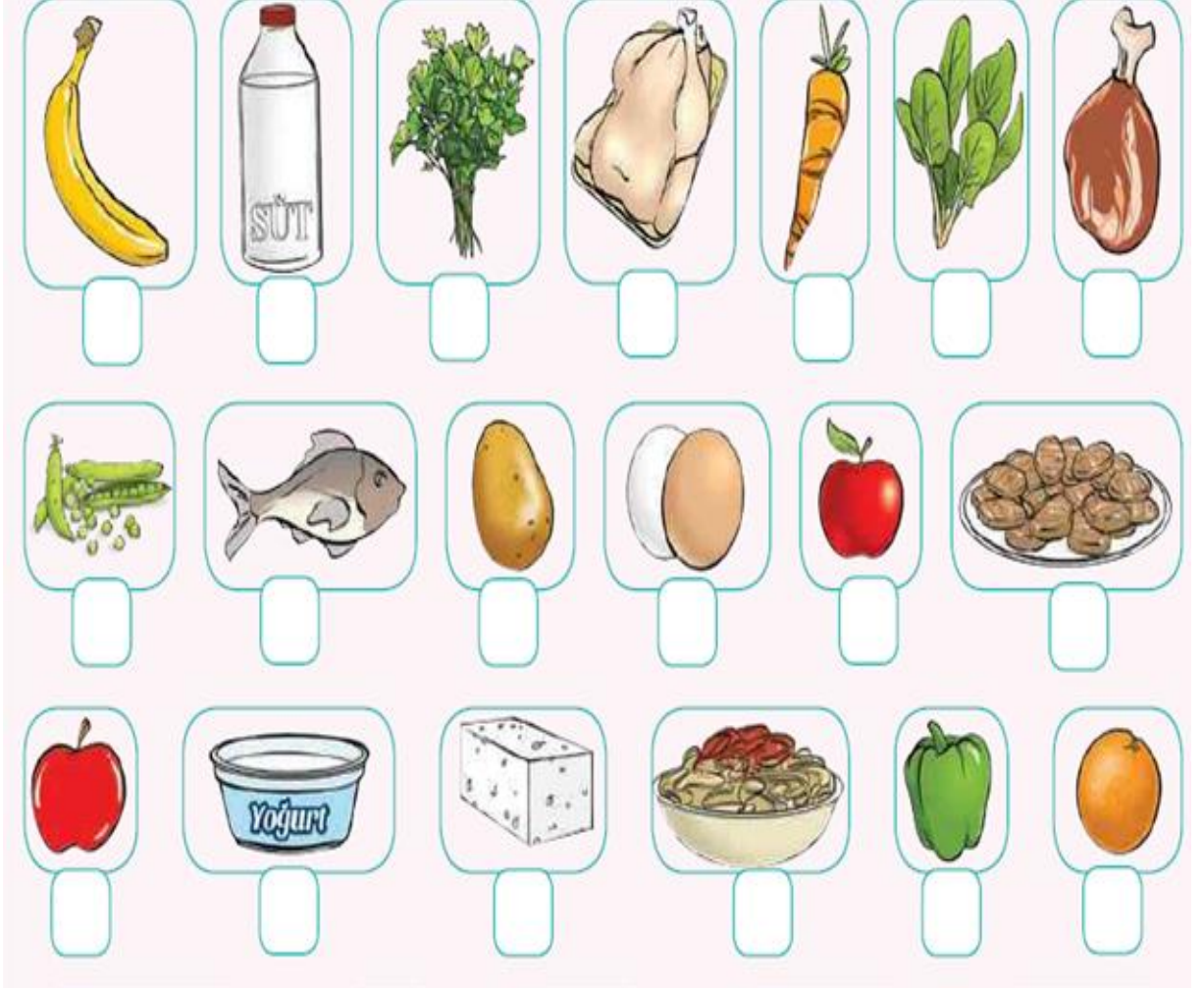
Markette yer alabilen temizlik ve kişisel bakım ürünlerini altındaki kutucuğa işaretleyiniz.

Efe'nin sağlığa yararlı besinler için ☺, sağlığa zararlı besinler için ☹ çiziniz.

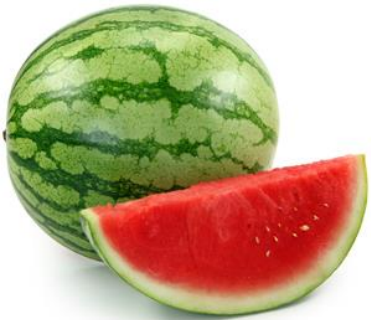
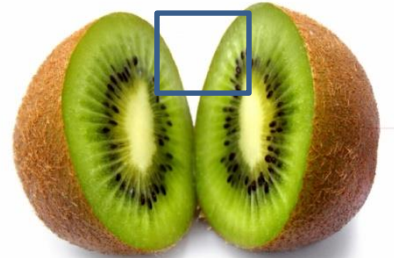
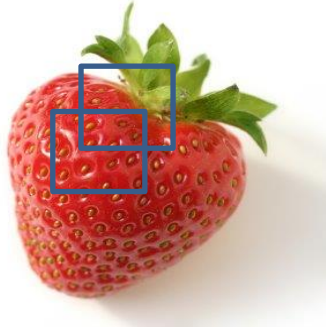
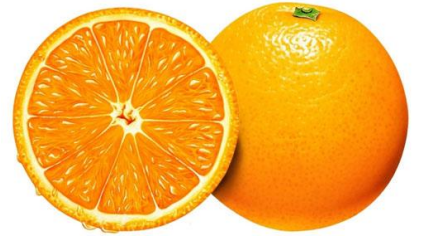
Efe'nin markette gördüğü besinlerden hangileri bitkisel, hangileri hayvansaldır? Hayvansal besinlerin kutucuklarını kırmızıya, bitkisel besinlerin kutucuklarını yeşile boyayınız.

Efe'nin annesi manav bölümündeki kış sebzelerinden hangilerini almıştır? X
işareti ile işaretleyiniz.

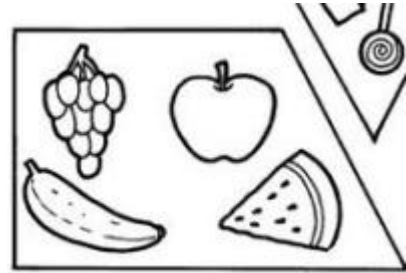
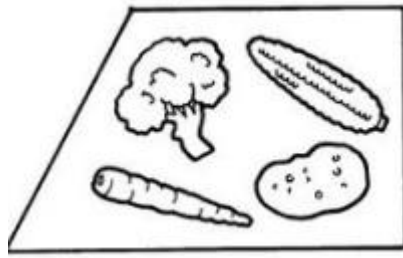
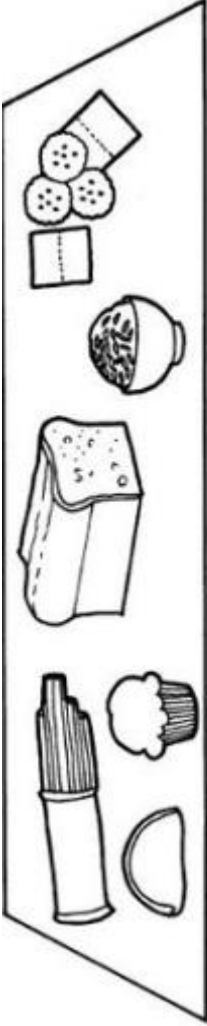
Efe'nin annesi manav bölümündeki kış meyvelerinden hangilerini almıştır?
X işareti ile işaretleyiniz.

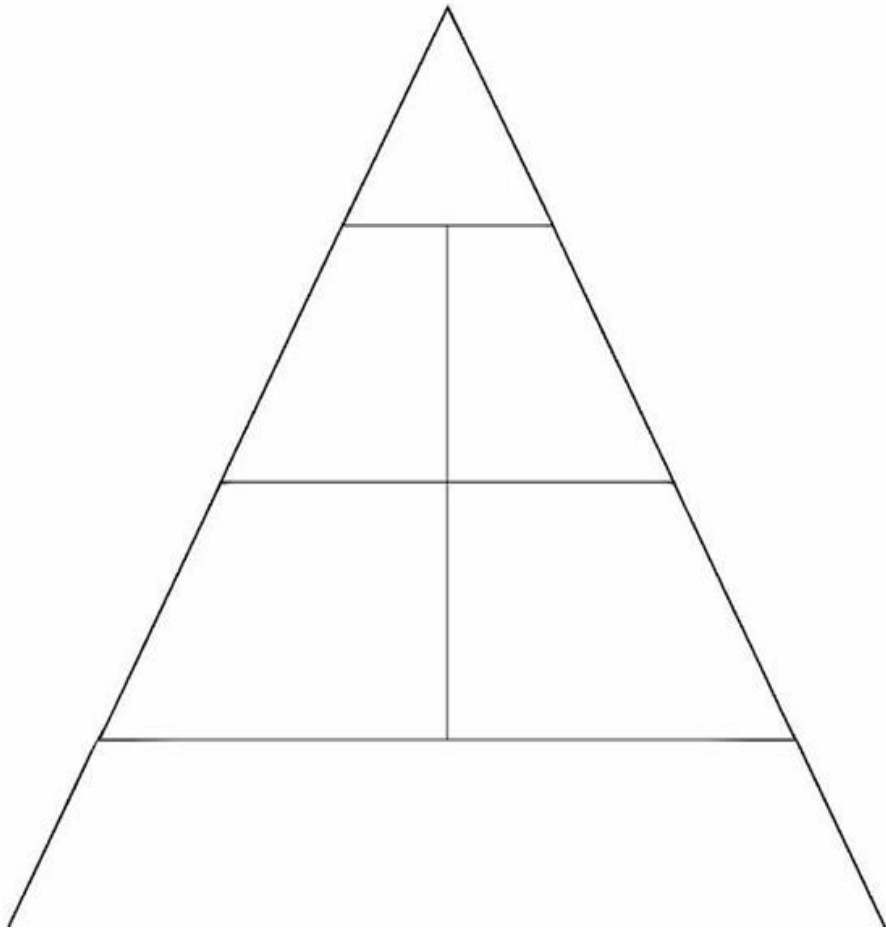
Efe'nin akşam yemeği öncesi ve sonrası yapması gereken işler karışık olarak verilmiştir. Resimleri olması gereken sıraya göre rakamları yazınız.

Buradaki besin gruplarını keserek Efe'nin sağlıklı beslenmesi için gerekli besin gruplarını besin pramidinde uygun gördüğünüz yere yapıştırınız.

I

Ek 7 : Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş)

YÖNERGE: Aşağıda 4-6 yaş arasındaki çocukların sahip olması gereken bir takım sosyal beceriler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun sonra da değerlendirmesini yaptığınız çocuğun, sahip olduğu sosyal becerilerin karşısındaki duruma uygun olanına (X) işareti koyunuz. Gözleme olanağı bulamadığınız beceriyi bos bırakınız	Her Zaman Yapar	Çok Sık Yapar	Genellikle Yapar	Çok Az Yapar	Hiçbir Zaman Yapmaz
Kişiler Arası Beceriler (KB)					
1. Başkalarının duygularının farkına varır					
2. Hata yaptığında özür diler					
3. Grup üyelerinden izin alarak gruba katılır					
4. Başkaları kendisinden yardım istediğinde yardım eder					
5. Arkadaşlarına gönüllü olarak yardım eder					
6. Başkalarını oyun oynamaya davet eder					
7. Gönüllü olarak öğretmeni yada öğretmenlerine yardım eder					
8. Bir gruba kolayca katılır					
9. Başkalarıyla kolayca arkadaşlık kurar					
10. Anlamadığı kurallar olduğunda bunları sorar					
11. Arkadaşlarına iltifatta bulunur					
12. Kendi kendisine iltifatta bulunur					
13. Başkalarıyla karşılaştığında (sözlü yada basıyla) selam verir					
Kendini Kontrol Etme Becerileri (KKEB)					
1. Baskı altında sakin kalır					
2. Baskı altında kendini uzun süre kontrol etmeye devam eder					
3. Başkalarından aldığı eşyayı geri getirir					
4. Sınıfta sessizce öğretmenini bekler					
5. Arkadaşlarının mantıklı düşüncelerini kabul eder					
6. Sırasını bekler					
7. Başkalarının duygularına saygı gösterir					
8. Farklı düşüncelerin olduğu durumlarda arkadaşlarıyla uzlaşır					
9. Kendisine yapılan olumsuz eleştirileri kabul eder					
10. Kendisinden istenilenleri olumlu bir şekilde reddeder					
Sözel Açıklama Becerileri (SAB)					
1. Başkalarına kendini tanıtır					
2. Başkalarına arkadaşlarını tanıtır					
3. Akran övgüleriyle karşılaştığında bu durumu açıklar					
4. Başkalarınca anlaşılmayan davranışlar sergilediğinde bunları açıklar					
5. Güçlü ve zayıf yanlarını tanımlar					
6. Başkalarınca verilen yönergeleri anlamadığında bunu ifade eder					
7. Başkalarına sözel olarak çeşitli görevleri dağıtır					
Dinleme Becerileri (DB)					
1. Başkalarınca verilen sözel yönergeleri dinler					
2. Başkalarıyla etkileşim içerisindeyken konuşan kişiyi aktif olarak dinler					
3. Başkalarınca verilen sözel yönergeleri yerine getirmeye çalışır					
4. Başkalarının konuşmalarından duyduklarını açıklar					
5. Başkaları konuşurken konuşan kişiyle göz ilişkisi kurar					

Ek 8:Yaratıcı Drama Eğitmen Eğitimi Sertifikası

YARATICI DRAMA EĞİTMEN EĞİTİMİ SERTİFİKASI

Adı Soyadı : **Burcu ASLAN**
T.C. Kimlik No : **44473874966**
Sertifika No : **596-31-50**

Yukarıda kimliği yazılı **Burcu ASLAN**, S.Ü. Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi aracılığıyla 25 Eylül – 4 Aralık 2017 tarihleri arasında düzenlenen **200** saatlik “**Yaratıcı Drama Eğitmen Eğitimi Sertifika Programı**”nı başarı ile tamamlayarak bu eğitimi vermeye hak kazanmıştır.

 SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ

Prof. Dr. **Biraj GÜLNAR**
Müdür

 SELÇUKSEM
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Ek 9: Çocuk Gelişimi Eğitimi – Çocuk Bakımı Sertifikası

T.C. İSTANBUL İLİ ÜMRANIYE İLÇESİ ÖZEL GÖKÇE MESLEK EĞİTİM KURSU						
KURS BİTİRME BELGESİ						
Belge No	485					
Belge Tarihi	31 / 10 / 2017					
KURSIYERİN						
Adı ve Soyadı	BURCU ASLAN	T.C. Kimlik No	44473874966			
Daha Adı	MUSTAFA					
Ana Adı	FADİME					
Doğum Yeri ve Yılı	TARSUŞ - 03.02.1994					
Kayıt No	500	Deneme Grubu	2017/2.GRUP			
ÖZEL ÖĞRETİM KURUMUNUN						
Öğretime Başlama İzininin Tarihi	22.11.2013	Sayı	109158			
DEVAM ETTİĞİ PROGRAMIN						
Adı	ÇOCUK GELİŞİMİ EĞİTİMİ - ÇOCUK BAKIMI					
Seviyesi						
Başlama Tarihi	22.05.2017					
Bitiş Tarihi	31.10.2017					
Saat Olarak Sırası	Teorik	936	Uygulama	128	Toplam	1064
BURCU ASLAN						
Yukarıda durumu belirtilen..... 5580 sayılı Kanuna dayanarak çıkartılan Milli Eğitim Bakanlığı Özel Kurslar Yönetmeliği gereğince yapılan kurs bitirme sınavlarında yüz puan üzerinden 90 (DOKSAN) puan olarak..... PEKİYİ ..... derecede başarı gösterdiğinde bu bitirme belgesi verilmiştir.						
 İsmail Hakkı BİRDİR Kurs Müdürü				 Saliha GÖKÇİMİN Milli Eğitim Müdürü		

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Burcu ASLAN

Doğum Yeri-Tarihi: Tarsus/MERSİN - 03.02.1994

Adres: İçmeler Mah. Dal Sok. No:17/5 - Tuzla /İSTANBUL

E-Mail: burcuaslann34@gmail.com

EĞİTİM DURUMU

2016- : Yüksek Lisans, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı, BARTIN

2012-2016: Lisans, Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Bartın

2008-2012: Lise, Mehmet Tekinalp Lisesi, Tuzla/ İSTANBUL

2001-2008: İlköğretim, Halil Türkkkan İlköğretim Okulu, Tuzla/ İSTANBUL

Yabancı Dil: İngilizce

YAYINLAR

Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan, özet kitabında basılan bildiriler

Kara, Y., Aslan, B. (2017). Sınıfında özel eğitim gerektiren öğrenci bulunan öğretmenlerin fen eğitimi ile ilgili görüşleri. *I. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu*. 24-26 Nisan. Alanya/Antalya.

Kara, Y., Aslan, B. (2018). Okul öncesi fen etkinliklerinde yaratıcı drama yöntemine yer verilmesinin bazı sosyal becerileri kazandırmadaki etkisi. *Uluslararası Kültür ve Bilim Kongresi*. 3-5 Mayıs, Ankara.